

مه لو پښت

گوتقارېلې روونالكېړۍ كشنې كسره په فوټه

وه رزی جارتېك ده رده پتی

ناوه پاستی ۱۹۹۰

خوولی دووه م

ژماره ۵

هيندي بابہ تي ژماره ي ٿاينده

۱ - پيشه ڪيپه ڪي دريتر بو ڪومه لئي چيروڪي ڪورت .

حه مه سه عيد حه سه ن

۲ - ژوانئيڪي به ڪام ٿارام .

۳ - لاپه ره ڪاني ژيانم . به شي چواره م . ڪه مالي شيخ غه ريب

۴ - ڪوردايه تي مه ڪه ن به بازار . . . به سه !

ڪه ريمي حيسامي

مہلک و پست

گورنمنٹ روونالکیری کوشنٹی کسریہ فوٹو

۵۹ رزی جارتک دہردہ چٹی

ناوہ راستی ۱۹۹۰

خوولی دووہ م

ژمارہ ۵

سدر نووسدر

صدیاحی غالیب

نیونیشمان

HALWEST, P.O.Box 2059. LONDON W12 7NW

chalakmuhamad@gmail.com

الموقف

سنة التأسيس

مجلة ثقافية مستقلة عامة

تصدر فصلياً

أواسط ١٩٩٠

الدورة الثانية

العدد - الخامس

** هه ز ليكولينه وه و وتاريك له م گوفاره دا بلاوده بيته وه خاوه نه كه ي
به رپرسياره .

** نه م گوفاره باوه ري ته واوي به ئازادي بيرو باوه ر هه يه و هـيـچ
سانسوريك له و ريگايه دا به ره وا نازاني .

** دروشي ئيمه " ليكولينه وه ي زانستانه يه له پيناوي مه سه له ي كورددا
به هه موو لايه نه كانيه وه .

کورد...

نایه وی له میژوو تیښگات!

صه باحی غالب

ووردبوونه وه له ده وروبه رو تیښگه یشتنی پیشکه وتن و گورپان
دوو به شی سه ره کی هاوکیشه یه کن ، هیچیان بی نه وی دیکه به باری
چاک و خراپدا نابن ، بو هه ردووکیشیان پیویستی راسته وخومان
به هیزیکی سه ره کی هه یه که نه ویش : عه قلّه .
به گشتی هه ر عه قلّیک ویله بو باس و لیكدانه وه ، نه وجا بو
مامه له کردن و تی هه لچوون "تفاعل" ، هه لبت نه وانه ش له نه نجامی
که لک وه رگرتن له تاقیکردنه وه و هه لینجان و تیښکه لوی پروژانه و
پیک گرتنی پروداوه کانی دوورو نزیك و تاویان بو سه ر ژیانسی
پروژانه و داهاتووی بزووتنه وه یه ک سه رچاوه هه لده گرن ، دواي نه وه ش
نه نجام ته ماشا کردن و مه به ست وه ده ست هینان ناکامی
وه کارخستنی عه قلّه که یه . دیاره له و په وی پروژگاره دا نه گه ر
پیشکه وتن وه ده ست نه هات هه لبت نه وه ده گه یه نی که عه قل
له جیی خویدا نیه ، به مانایه کی دیکه له نه ندازه ی بوونسی
عه قل و لیكدانه وه ی به ره می ماددی و دانانی شته کان
وه ک خویان ده بی نه نجامیک وه ده ست بکه ویت .

ليڪدانه وه و بيري مروقي كورد " له هه موو قوناغه كاندا واتا له مندالييه وه بو پيري ، له ژن و پياودا " له وه ده چي راوه ستابي و جولهي بو نه كا! چونكه بزوينه ره كاني "محرک" گوڙان و چوونه ييشه وه له راگه ياندن ، ريڪخستن ، ستراتيزييه ت ، په روه رده و فيربوون نه وانه نين كه توانيبيتيان تامانجه كانمان روون و ئاشكرا بكن ، بويه له ميژووي تازه ماندا تايبه تي له ۱۹۴۰ تا ۱۹۹۰ هه ر پتر قورباني ده ده ين كه چي نه ك ده سته وتمان نيه به لكوئه وه هه شمانه له ده ستي ده ده ين !!!

ژياني روژانه ي ميلله تي ئيمه به بيرو ليڪدانه وه به ريوه ناچي ، زيده تر له وه ده كا قابليكي وه رگرتبي ، قابلي بير له ئايينده نه كردنه وه ، قابلي سياسه تي گيرخواردووي چوارچيوه يه كي كات و شوين ، قابلي هه لچوون و به ره نگاربوونه وه ي رووداوه كان نه و قالب گرته واي ليكردووين ، هه موو رپيه كي گوڙان و پيشكه وتنسي ليگرتووين ، بويه رزگارنه بوون له قالب رزگارنه بوونه له مردن ، هه ر نه وه ش واي كردووه ئيمه وه كه حه قيقه ت هه ين ، به لام وه كه واقيع نين و چ نرخيكي چونيتي و قه واره يه كي يه كگرتووي رووي ريڪخستن و به رنامه و برپارمان نيه ، ۲۵ مليون كورد ، له حه قيقه تدا ياني ۲۵ مليون مروف به لام له واقيعدا ماناي ۲۵ دانه ي بي كه لك ، ۲۵ مليون دار ، به رد ، كه ره سه ي بي تامانج و بي ناونيشان . راسته كورد له زور سه رده م و شويندا سه لماندوويانه كه خوڙاگرن و شورشيان به رپا كردووه كه چي نه يانتوانيوه بيسه لمينن كه توانستي بووني خويمانمان هه يه ، بويه شورشه كانمان ته ني له شيوه ي بزوتنه وه يه كي ميكانيكيديا ماونه ته وه ، له گوڙه بريوداين ، ده جوليينه وه به لام هه ر بو جولانه وه ،

نه ك بۆ پيشه وه و بۆ سه رفرازی و بۆ به ئامانج گه يشتن .

له شۆرشى ئه يلوولدا ، دوو جوړ دروشم هه بوون ، يه كه ميان ميللى كه كوردستان يا نه مان بوو ، خه لكى كورد چه واشه نه كر ابوون ، بيريان ده كرده وه ، دا گير كه ريان ده ناسى ، ده شيان زانى سه رفرازی چيه ، زۆر به ساده و ساكارى ، به چه كى باوه پى بۆ كورد ژيان و بۆ كورد مردن تپده كووشان ، به سروشتى و ئاسايى بۆ كوردستان يا نه مان خه باتيان ده كرد .

دروشمى ره سمى شۆرش له سه ره تادا ئاشكرا نه بوو، تا به هارى ۱۹۶۲ را گه ياندر را كه ديموكراسى بۆ عيراق و ئوتونۆمى بۆ كوردستان بوو ، ئيدى ئه و دروشمه بووه ئامانجى سه ره كى شۆرش . تپكشكانى شۆرشى ئه يلوول له ئازارى ۱۹۷۵ دا هيچ به شيكى دروشمه كه نه هاته دى ، كه سيش قسه يه كى نه كرد كه ئاخۆ دروشمه كه هه له بووه ييا واقيعه كه . به هه ر حال له كووتايى به هارى ۱۹۷۶ دا بزووتنه وه يه كى چه كدارى به ناوى شۆرشى تازه وه هه لگير سايه وه ، ئه م جاره وه ك شۆرشى ئه يلوول نه بوو ،!! به حساب پتر له يه ك دنيا ديدده و پتر له يه ك رپكخستن هاوبه شى تپدا كرد ، هه مووشيان "چگه له پاسوك" له و په رى مار كسى - لينينى و پيشكه وتنخوازييه وه هاتبوونه وه ، ئيدى سه ير مليون دابووه تيوره كانى زانست ! بيگومان زانست به لاي ئه وانه وه هه ر مار كسى - لينينى بوو ، واتا گه ردوون يه ك زانستى ليكه وتبووه ئه ويش مار كسى - لينينى بوو ، ئه ويديكه ي واى ده زانى دنيا وا سه رى به پيوش نه گيراوه ده بوايه نه مينى و به مردنى خووى رپگا بۆ تاقه تيورى ژيان مار كسى - لينينى خوش بكا ، ئه مانيش هه ر هه مان دروشميا^ن به رز كرده وه ، ئه وه نه بى نهينيه كى ئيجگار

گه وره بیان پیوه لکاند که برپیتی بوو له راسته قینه ، واتا دیموکراسی
 بو عیراق و ئوتونومی راسته قینه بو کوردستان ، له کوتایبی هاوینسی
 ۱۹۸۸ دا بزووتنه وه که نه ماو دروشمه دپیرینه که ش نه هاته دی ، به لئی
 دواى ۱۹۸۸ ایش هه تا ئه مرۆ دروشمه که هه ر وه ك خوی ماوه ته وه . ئه وه
 به ك حه قیقه ت ده سه لمینئ ئه ویش ئه وه یه : ئه و دروشمه کوتایسی
 بیر کردنه وه ی سیاسه تمه داری کورده و به لای ئه وانه وه بو هه مـو
 سه رده م و قوناغیک ده شی ، قالبیکه گشت عه قل و تاقیکردنه وه یه کیانی
 تییدا کوپوته وه ، له هه مان کاتیشدا تیمان ده گه یه نیی که کورد نه
 خوی و نه ئه وه ی خه باتی له گه لداو بو ده کا له عاره ب ، تورک و فارس
 باوه ریان به دیموکراسی هه یه ، باوه پ به دیموکراسی بوون ته نیی
 نووسین و قسه ی زمان نیه ، پتر کرداره و په وشتی پوژانه یه که وجودی
 نیه و ئاسوی سه ره لدانیشی هه ست پیناکری ، له هه مان کاتیدا
 ده سته وسانی سه رکردایه تی کورد له به رامبه ر واقیعدا ده سه لمینئ
 چونکه ئه وان ته نیی بیبه شی کورد و چه وساندنه وه ی به واقیع ده زانن
 به لام پزگاری و سه رفرازی به و لای خه یاله وه ته ماشا ده که ن " سه د
 موخابین "

ئامانجی وولاتانی داگیر که ری کوردستان :

له مل ملانیی کوردو داگیر که راندا دوو ته وه ری "محور" سه ره کئی
 هه یه که مرۆف واتا کوردو خاک واتا کوردستان .
 هه لوپستی خه لکی هوشیاری کورد زور ساده و ئاشکرایه ، کورد
 نه ته وه یه کی خاوه ن میژوووه و هه زاران ساله له نیشتمانی خویدا
 ده زی و ده بی هه موو مافیکی هه بیی که میلیله تانی دیکه هه یانه . سه باره ت
 به خاکیش ، باوه رمان وایه کوردستان نیشتمانی کورده ، سه دان

به لڳه نامه ی میژوویی و جوگرافیایی و پاشماوه ی کون هه ن گه واهی
 نه و حه قیقه ته ده ده ن ، به درپژایی میژوو بو پاراستنی ، خوینی
 بو پژاوه و له ده بیان هیرشی درندانه ی داگیر که ران پاریزراوه .
 جه کمه و پوستانی هه ر سه ربازیکیش له سه ر خاکی کوردستان
 به سووک و ساده پی ، داگیر که ره ، داگیر که ریش هه ر په نگ و
 هه ر فه لسه فه یه کی هه بی نیوی خوی به خویبه وه یه تی و داگیر که ره .
 له هه موو به شه کانی کوردستانی ژیرده سته دا ، داگیر که ران
 نه خشه یه کی یه کگرتوویان نه دژی ئیمه هه یه ، له میژووی نویدا
 تورکیا له ۱۹۲۴هه وه سیاستی پاگویزانی کوردی پیاده کردوو و
 له ملیون پتری ده ربه ده ر کردوو و بو نه نادولی بردوون ، له
 لایه کی دیکه شه وه که س به کورد نازانی و به تورکی شاخیان
 له قه له م ده دا ، که چی له مامه له دا له گه ل تورکدا بی سه رو
 حسین ، له کاتیکی تورک هی شاخی بن یا هی شاری هه ر نورکن
 به لام ده وله تی تورکیا خوی چاک ده زانی تورکی شاخی نیسن ،
 کوردن ، بو یه وه ک کورد مامه له بیان له گه لدا ده کا یانی ده بی بی
 به ش بن له ماف و له ژیان .

ئیرانییه کانیش که م نا کورتیک بو لیدان و بلاوکردنه وه ی
 کورد درپژه به سیاستی سه رده می شاعه بباسی صه فه وی ده ده ن ،
 عیراقیش له سالانی کوتایی بیسته کانه وه له په ره وازه کردنی کورد
 بو ده ره وه ی عیراق و ناوه وه ی عیراق ده ستنه نه گپراوه ته وه ، که
 سامناکترینی دوا ی هه ره سی شورشی نه یلوول له ۱۹۷۵هه وه ده ست
 پی ده کا ، به جوریک تا ئیستا پتر له " ۵۲۰۰ " گوندو شاروچکه و
 شاری خاپوور کردوو و پتر له ملیون کوردیشی بو ده ره وه ی

کوردستان و له ناو عیراقدا بلاوکردوته وه ، سوریاش له ۱۹۶۲ ه وه
 نه خشی پشینی عاره بی بو کورد شه ته ک داوه و کوردی هه ژاری
 له قالب داوه. سوڤیه تی بابی گه لان و زربابی کوردان ! لـه
 سه رده می ستالینی دیکتاتوردا کوردی بوئه م لاوئه و لا هه لداوه و
 لیکی ترازانوون ، هه موو داگیر که رانیش پلانی ئه وه یان وینه
 کردوه که بیگانه یه کی زوریان له کوردستاندا چه قاندوون .
 به کورتی ده توانین ئامانجه سه ره کییه کانی وولاتانی
 داگیر که ری کوردستان له م خالانه ی خواره وه دا دیاری بکه یین :
 ۱- بو سه ر که وتن به سه ر کورددا ، هیزی توڤینه ری له شـکر
 به ر له هه موو هیزیک له به ر چاوده گرن ، بوئه وهش له به کار
 هینانی هیچ جوړه چه کیک با چه کی قپ کردنیش بی ، خونپاریزن .
 ۲- ریکه که وتنی وولاته داگیر که ره کان له سه ر دامر کاندنه وه ی
 شورشی کورد له هه ر پارچه یه کی داگیر کراودا بی ، چونکه زور
 چاک ده زانن پیشکه وتن و گه شه کردنی بزوتنه وه ی کوردایه تی
 له هه ر لایه ک تاوی راسته وخوی بو سه ر به شه کانی دی هه یه .
 ۳- هه ولدان بو په رتکردنی وزه و توانستی بزوتنه وه ی نه ته وه یی
 کورد به هه ر نرخیک بی ، له و ریگایه شدا له هه ر پارچه یه کی
 کوردستاندا ، داوو ده زگای جاشیتی و ریکخستنی کارتونی دژ به
 بزوتنه وه که دروستکراون ، میژوویه کی دوورو دریشی ناته بایی و
 پیک نه گه یشتن له ناو به ره ی میلله تدا په پیدا بووه .
 ئه مه چکه له وه ی له رژیمی سیاسی ئه و ده وله تانه دا هیسج
 تروسکه یه کی ژیانی دیموکراسی به دی ناکری ، پاوه پش ناکری
 له رۆژگاریکی نزیکدا بیته دی . لیږه دا وه ره ئامانجه کانی

داگیر که ران به ئامانجه کانی بزووتنه وهی کورد بگره ، بزانه
دیموکراسییه ت له کوئی و کهی دیتنه دی تا ئیمه ش له ئوتونومی
راسته قینه به هره مه ند بین .

هو سه ره کییه کانی تیکشکانی

بزووتنه وهی کورد له ئابـی ۱۹۸۸

هه لبه ت ئه وه بابته ئیکی گرنگ و بایه خداره و ده بی لیکولینه وهی
وردو زانستانه ی له سه ر بگری ، به لام مانای ئه وه نیه له ووتاریکدا
باسی لیوه نه کری . بویه ئه وه نده ی ئه م ده رفه ته هه لده گری به
ساده یی شتیکی له سه ر ده نووسین ، خودابکا له هه لیکی گونجاوتردا
ده گه ریینه وه سه ری .

۱ - یه کیك له گه وره ترین هوئی چو کدادانی بزووتنه وه که ئه وه بوو
که بنکه یه کی جه ماوه ری له ناو کورددا نه بوو ، بی خو بـو
ئاماده کردن و بی خویندنه وهی هه ل و مه رچی تایبه تی و بابته تی
ده ست درایه تفه نگ ، زیده تریش له به ر ئه وه بوو تو له له شو رشی
ئه یلوول بگریته وه . . . هه رچی تاوان و نادر وستییه کی درایه
پال شو رشی ئه یلوول له بزووتنه وهی ۱۹۷۶ - ۱۹۸۸ دا چه ندان حار
توخترو گورچتر خو یان ئه نجامیان دایه وه ، بویه هه ر زوو
نائومییدی و بی هیوایی له ناو میلله تدا بلا بووه و نه توانرا سوو که
پیوه ندییه کی گیانی دروست بگری ، له لایه کی دیکه شه وه ئه و
چه ماوه ره ی که زورترین ئه رکی به ریوه بردنی بزووتنه وه که ی له
ئه ستو بوو که خه لکی دیهاتی کوردستان بوو ، ئازار ده درران ،
سووکایه تییان بیده کرا ، نه شه هیلران هاوبه شی کاروباری

به رتيوه بردني خويان بکه ن . . . له کاتيکدا نه گه ر نه توانري
 باري خرايي جه ماوه ر بگر ريت به چاک و چاکتر نسه و
 بزووتنه وه که ناتواني به ره و پيشه وه برواو بي بخاته قوناغسي
 شورشه وه ، وه ک له بزووتنه وه ي خوارووي کوردستان ۹۷۶ - ۹۸۸
 ره نگی دايه وه .

نيمه ده زانين که دروستکردني پيوه ندي ديموکراسيانه و
 شورشگيرانه له ناو ريزه کاني جه ماوه ردا نه رکيکي سه ره کي
 هه ر شورشيکه ، بويه بي ده سه لاتي ميلله ت ، بي ده ننگ و ، بي
 ده ربريني خه لک ، بي نازايه تي و بي ره خنه ي دلسوزانه هه رگير
 ناتوانري هه نگاويک بو پيشه وه بنري . له ناو شورشدا له ناو
 به ره ي ميلله تدا ده بي ده نگی جوداواز و بوچووني جوداواز و بيري
 جودواز له پيناوي مه سه له سه ره کييه که دا هه بي هه مووشيان سه
 سنگي فراوان و راستگوپانه وه له يه کدي قبول بکه ن .

۲ - دريژه پيداني خه تي دژايه تي شورشي نه يلوول ، له وه شه وه
 تازه کردنه وه ي شه ري براکوژي هه ر له سه ره تاوه تا نزیکه ي
 کوتايي ، به پيي هه موو سه رچاوه يه کي شاره زاو ناگادار
 نه وه نده ي له شه ري براکوژيدا پيشمه رگه ي نازاو کون له جگه ردا
 نه بوو کوژران ، يه ک له سه ر ده له دژمن نه کوژرا ، نه گه ر
 نه و پيشمه رگانه بو دژي دژمن به کاربرابان گوپاني گه وره يان
 دروست ده کرد . نيمه پيمان وايه ده بي خه لکي به شه ره في کورد
 داواي وه رامی شه ري براکوژي له ليپرسراوان بکه ن ، ده بي
 دادگايه کي ليپرسينه وه ي ميژروويي بو ليکوئينه وه له و باسه هه ره
 ترسناکه پيک بيت .

ئە گەر كۆشتنى پېشمە رگە يەك حسيبى بۆنە كرى ، كۆشتنى
 ميللە تېكىش حسيبى بۆنا كرى ، ئەمە بە تە واوى لە و بزوتنە وە دا
 راست بوو ، بۆيە پېشمە رگە بە پېشمە رگە بە كۆشت دە درا چونكە
 مەسە لەى ميللە ت لای ھە لگير سېنە رانى شە پى برا كۆزى بايە حى
 نە بوو . . . دە بى پېشمە رگە بە خوشە ويستى پېشمە رگە گوش بكرى
 نەك بە خوشك كۆزى فېر بكرى !!! ئېمەى كورد ناتوانين چاره
 بۆ زامە كانمان بدۆزىنە وە ئە گەر نە توانين لە ھوى زامە كانمان
 تېبگەين ، شە پى برا كۆزى ئە وەى راگە ياند كە ھېزىكى پتە وى
 يە كگرتوومان لە بە رامبە ر دژمندا نە بوو ، بۆيە نە توانرا لە م
 رېگايە وە چ بە رژە وە ندىيە كى دژمن ھە پە شە لېبكرى .

۲- بلا و بوونە وەى گيانى نا دلسۆزى و رقبە بە را يە تى خيئە كسى و
 دە روونى نە خوش ، كى زمانى لووس و كى خاوەنى دوو تەنگ بوو
 لە پېشى پېشمە وە بوو ، زۆر ھە بوون دواى ئە نجامدانى تاوانسى
 گە و رە گە و رە ئەم لاو ئە و لای دە كرد يا دە چووە ناو دژمن و
 دە ھاتە وە ، كە سېكىش نە بوو ە رزى بكا كە پشتى چاوى برۆيە .
 دروست بوونى صە دان ناوە ندى ھېزو دە سە لات ، زيانىكى گە و رەى
 گە ياند ، لە ناو ھە ر شور شېكدا ، زۆر گرنگە نە ھېلرې چينىكى
 نوپى زۆردار يا كە سانى بە دە سە لاتى زۆردار لە جياتى چين و
 كە سانى زۆردار دروست بېنە وە ، چونكە ئە وانە لە ھە ر ھە لېكدا
 بى ، پشت لە بە رەى ميللە ت دە كە ن و دە گە رېنە وە لای دژمنانى
 ميللە ت .

۴ - نه بوونی عه قلبه تیکی سیاسی ئه وتو مه سه له کان بخاته وه سه ر
 یه ك ، نه بوونی به رنامه و ستراتیژییه ت ! رارایی له سیاسه ت و
 هه لوپستدا ! بو زال بوون به سه ر لایه کی کورده واریدا هه مـو
 پلانیك له گه ل هه ر جوړه دژمنیكدا بوايه په پیره و ده کرا ! به و
 په ری داخ و که سه ره وه ئه م جار ه ش کورد نه ی توانی سه ربه خوپی
 به رنامه و بریاری خوئی بیاریزی و له پیناوی به رژه وه ندی میلله تدا
 کار بکا !

۵ - که لك وه رنه گرتن له شه ری هه شت ساله ی نیوان دوو دژمنی
 هه ره گه وره ی کورد ، عیراق و ئیران ، بو جاریکیش بیر لـه
 چاره نووسی میلله ته که له دواى کوتایی هاتنی شه ر نه کرایه وه ،
 نه ك هه ر ئه وه ، له قوناغی جودا جودادا به قازانجی یه کیك له
 دژمنه کان له دژی دژمنه که ی دی شه ریان ده کرد .

۶ - له ناو میلله تی کوردا سه رچاوه ی گه وره ی عه قل و شاره زایی و
 تاقیکردنه وه هه یه ، بزووتنه وه که به هیچ شیوه یه ك بیرى لـه
 به کارهینانی ئه و سامانه نه ته وه یی یه نه کرده وه ، سه دان خه لکی
 دلسوزو کارامه و لیها تووی مه یدانى سیاسه ت و راگه یانـدن و
 ئابوری و جوگرافیا و سه ربازی هه ن ، بایه خیان نیی نه درا و نه
 توانرا پردیك له نیوان ئه وان و بزووتنه وه که دا دروست بکری .

۷ - نه بوونی سه رچاوه یه کی میلی دارایی و ئابوری ، له هه ر
 بزووتنه وه یه کدا به ر له زور شت ده بی بیر له م لایه نه بکریته وه
 چونکه به شیکی گه وره ی پیشکه وتن و چالاکی به نده به م لایه نه وه .
 تا نه توانری سه رچاوه یه کی خو مالی دارایی و ئابوری پیك بهینری
 که له ئاستی قوناغه که دا بی ئه وا هه ر گیز ناتوانری کارى

جه وهه ری و سه ربه خو بکری ، چونکه به سکی برسی نه خه بات
ده کری نه ژیان به ریوه ده چی ، نه بوونی دارایی و ثابوری
ده بیته هوی راسته وخوی مل که چی بو لایه ک که له نه نجامدا
ده یه وی بو به رژه وه ندی خوی به کاری بیئی .

۸ - نه ناسینی دوست و دژمن یا تیکه لاوکردنیان ، نه مه دوای
خوناسین دووه م وانهی سیاسته به لام له سیاستی کورد
سه رانی کورد کاریکی وایان کردوه سه ریان له خه لکه که ش
شیواندوه ، جاریک نه م دژمن به دوست ده زانن ، جاریک نه و
دوست به دژمن له قه له م ده ده ن .

۹ - بی بایه خ ته ماشاگردنی بیوه ندییه کانی ده ره وه و پراگه یانندن ،
نه توانرا مه سه له که مان به میلله تان بناسینری ، نه توانرا
قه واره یه کی به هاو نرخنی سیاسی بو مه سه له که مان دروست
بکری ، نه توانرا پشتیوانی سیاسی و مه عنه وی ، مادی و ئیعلامی
یه پیدا بکری ، نه کرا ئازاره کانمان له پراگه یانندن ده ره وه دا
وه ک خویمان ره نگ بده نه وه ، له کاتیکی که کورد زه مینه یه کی
ئیجگار له بارو به بیته مه یه له مه یداننی پراگه یانندن و په پیدا گردنی
دوستی راسته قینه دا ، پشت گوی خستنی رای میلله تان و ریخراوه
خیرخوازه کان به زیان بو ئیمه که راوه ته وه ، هر که سه ش به
نیوی خووه قسه کردن چ نرخیکی بو مه سه له که مان نه هیشتوته وه ،
هل و مه رچی زور گونجاو بو ئیمه هه لکه وتوون که مه سه له ی کورد
بکریته مه سه له یه کی نیو ده وله تی و ئیمه ش نوینه رو ده مپراسستی
خومان له داووده زگا نیو ده وله تییه کانداه بی ، به ر له هه موو
شتیک بو نه مه یه ک ده نگی و دلسوزی و شاره زاییمان که ره که .

۱- به ر له نیکشکانی بزوتنه وه که ، هه ر له سه ره تاو ده ست
 ییکردندا سه رکردایه تییه کی خاوه ن تا قیکردنه وه یه کی تـال
 ده ستی زورداری و تایوی به سه ر بزوتنه وه که دا گرت ، سه رانیک
 که له چه ندین بواریو چه ندان تا قیکردنه وه دا چوکیان دادابوو،
 سه رکردایه تییه ک که ته نی بو خویان و ده ست و پیوه ند کاریان
 ده کردو رۆزیک له رۆزان بیرو کرده وه یان له گه ل به رزه وه ندی
 کورددا سه ره تاکیییه کی نه کرد ، نه وان وایان ده زانی وئیستاش
 واده زانن که سیبه ری نه وان له میلله ته که گه وره تره و ده بی
 منه تیان هه لگیری، که له گایه تی نه وان بووه هوی نه وه ی گشت
 پیوه ندییه کان له ریزه کانی نه ته وه دا له گرینه نه بچن و شتیکی
 پیروز نه مینی ، بی دادی نه وان کاریکی کرد سنووری حه رام و
 حه لال ، په رزینی یاراستنی شه ره ف ، خوین و مال هه لگیرا و ئیدی
 بی لیبرسینه وه و بی سل کردنه وه شتیک نه ما نه کری . ده لین تاوی
 سه رداریکی دادپه روه رو دلسوز له تاوی قورئان زورتره ، به
 پیچه وانه شه وه راسته ، واتا سه رکرده یه کی زوردار تاوی زورداری
 له سه ره موو میلله ته که هه یه .

سه رکردایه تی ئیستای کورد به و عه قل و بوچوونه وه له وه بتری
 چاوه روان لینا کری و له وه زیده تر توانستیان نیه و له ئاستی
 مه سه له که و قوناغه که دا نین .

له ۱۹۸۹/۸/۶ دا له کوریکه فراوانی کورده ئاوه ره کـان
 له به ریتانیا دا ، کاک مه سعود بارزانی زور به ئازایانه و
 بی روویامالی و به و یه ری راسته خوپییه یه وه ددانی به و حه قیقه ته دا
 نا که هه له ی گه وره یان کردوو ، له هه مان کاتدا نه وه شی ده ربری

که قوناغی تازه بیویستی به عه قلیه تی تازه و پیشکه وتوتر هه یه
 هه لبت کاک مه سعوود تاقه یه کیکه له سه رانی کورد
 به و ئازایه تییه توانیدیتی چمکیک له حه قیقه ت ده ربری .
 به کوردی و به کورتی نه بوونی سه ر کردایه تییه کی خاوه ن
 عه قلییه تیکی به رپر سیار و له ئاستی مه سه له و قوناغه که داو
 نه بوونی یه ک ده نگه و یه ک خه باتی هه مه لایه نه ، نه بوونی
 به رنامه و ستراتیژییه ت بوونه ته نه کاملی و پیش نه که وتنی
 مه سه له ی کورد ... بی تییه ربوون به سه ر ئه و که م و کورپیانه دا
 مه حاله نانمان به دو بگاوه هه رچی قوربانیه کیش ده دری به
 هه ده ر ده روا . ده بی بیر بکریته وه ، ده بی بی ده ستنکه وت و
 بی به ئامانج گه یشتن کورد به گوشت نه دری و کوردستان
 به خاپوور کردن نه دری .

ئه و هه له و تاوانانه شتیك نیی نه بووبن و ئیمه دروستمان
 کردبن ، یا ئه وه ش نیی ئیمه بی بزانیی و که سانی دی نا ، به ر
 له گشت لایه ک سه ران و لیپرسراوان ده یانزانی و ده یزانن ،
 ئه وانه رپیره وی ره وشتی رۆژانه یان بوون ، بویه راسته وخو
 هه ر خوئیان به رپر سیارن ، ئه گه ر ئازایه تی ئه وه یان نه بی
 ددانیان پیدا بینن و خو بده نه ده ست چه ماوه رو ده ست میژوو
 مانای وایه تا له ژیاندا بن و تا سیاست بکه ن به سه ریاندا
 ده پۆنه وه .

تیروانینی کورد دوای چوکیداتی بزوتنه وه که :

خو ئه مه یه که م تیکشکان نه بووه !؟ یا تاقه چوکیدان
 نه بووه !؟ ئه مه ی ئه م چاره ئاسایی و ساکاریش نه بوو !؟ ئه م

تیکشکانه ، دیسانه وه ئه و حه قیقه ته ی سه لمانده وه که بیـری
 کورد ، عه قلی کورد په نگدانه وه ی واقیع نه بووه ، واقیع و
 پروداوه کانی روژانه ئیجگار له سه روو بیرو بوچـوون و
 لیكدانه وه ی کورده وه بوون . هه ر له بنه په تیشدا بزووتنه وه که
 له ئاستی قوناغه که و مه ترسی سه رده مه که و هیوای جه ماوه رانی
 کورددا نه بوو ، بوپه هه ر دوا ی نه مانی بزووتنه وه چه کداریه که
 بو شایی یه کی که وره تر له نیوان پیکخستنه کان و میلله تـدا
 دروست بوو ، بـفکه ی باوه پی پیکخستنه کان چ له کوردستان و
 چ له ناو کورده په پیوه کانی ده ره وه ی وولاتدا نه رزوک و
 که نده ل بوو . له ئه نجامیشدا به های کومه لایه تی و په وشـت
 که وته نزمی و هه ره خواره وه .

ئیسـتا جه ماوه ری کورد له ئامانج و ئاینده و هیوای خوئیـان
 ده پرسن ، به لام چ وه رامیکیان ده ست ناکه وی . چونکه ئامانج
 لیله ، ئاینده نادیاره ، هیوا هه ست پیینه کردنه . له وه شه وه
 به ختیار ی بزره و باشتی نه ماوه و پیکای زیان پی بووه نه
 کیشه و ئازار ، به جوریک ژان و که سه ری گشتی له که ل هـی
 تاییبه تیدا به سه ر مرۆقی کورددا زال بووه و له نیشـتمان و
 میلله ت پچراوه و له زه ریای نامویی و بی ده ره تانیدا پی مه له
 ده کـا .

به ره و ئاسوی سه رکه وتن :

حه قیقه تیکی به لگه نه ویست هه یه ، ئه ویش ئه وه یه که
 سه رکه وتنی بزووتنه وه ی نه ته وه یی کورد له خووه دروست نابـی ،
 ئازادی و مافی زیانی مه ردانه به ئاسانی نایه ته هی ، بیشکه وتن و

به ئامانح گه یشتن دیارییه کی بی بایه خی ده ستی دژمان نیه ،
به لکو بو وه ده ست هینانی نه وانه پیوستیمان به خه باتی
دریژخایه نه ی جه ماوه ری هوشیاری کورده .

سه رکه وتنی هه ر بزوتنه وه یه کی میژوویی به نده به وه ی
چه نده مانی جه ماوه رییتی ده درییتی ، له ناو نه ته وه دا وزه و
توانستی جودا جودا هه یه ، هه ر له سیاسی ، ئابوری ، کوومه لایه تی ،
نه ده بی و پوئشگیری ، راگه یاندن ، سه ربازی تا جوگرایایی و
زانستی و ... نه وانه به هه موو جه ماوه ره که ده توانری بهینرینه
هه پیدانی کاروبار و خزمه ته وه ، جا تا چاکتر بتوانری جه ماوه ر
هاوبه ش بکری له بزوتنه وه یه کدا و به قوولیش یه روه رده بکری و
هوشیار بکرینه وه نه و بزوتنه وه که ده وله مه ندر ده بی و
هه ستی لیک نزیك بوونه وه و هاوبه شی دلسوزانه زیده تر ده بی .
هه لبه ت جه ماوه ر کاتیك ده توانی هاوبه شی ته واو بکا
که له ده ورو به ر بگا ، ده ورو به ریك که بیوه ندی به خویمان و
به ده ره وه ی خویمان وه هه یه کاری هوشیار کردنه وه و
هاوبه شی کردنی جه ماوه ر له شورشدا ئاسان نیه ، بوخووی
شورشی گیانی و مه عنه وی پیش شورشی جه کدارییه کردنی
شورشی په روه رده و هوشیاری بو ئیمه هه تا بلئی پیوستییه کی
گرنه . سه ره تای وانه کانی نه و شورش هه ش به مانه
ده ست بی ده کا :

وانه ی یه که م : خوناسین .

وانه ی دووه م : دژمن ناسین .

وانه ی سییه م : دیاری کردنی ستراتیژییه ت و به رنامه و کار کردنی

به راستی له ییناویاندا ،
 وانہی چوارہم : له ناوخودا ، نہ رم و نیان ، له گہل دژمندا
 به زہ برو بہ ہیژ .
 وانہی پینجہم : کارکردن له ییناوی پاراستن و دە ستکہ وتنی
 بہ رژہ وہندی نہ تہ وہ دا ، تہ رخانکردنی گشت لایہ نہ کانسی
 ژیان له پیناوسہ رکہ وتندا .
 وانہی شہ شہم : گری دانی ہیژی عہ قل و ہیژی بازوو .
 وانہی حہ وتہم : خویندنه وہی ووردو زانستانہی دە ورو بہ رو
 ہل نہ کیس نہ دان .
 وانہی ہہ شتہم : بہ یداکردنی دوست و پشتگیری ہہ ر
 بزوتنہ وہیہ کی رزگاربخوازی له جیہاندا ، بہ مہ رجیک
 کاری وا بگری تہ وانیش پشتگیری ئیمہ بکہ ن .
 وانہی نویمہ : خویشخستن و خوفیرکردنی تہ کنیکی شہ ر .
 وانہی دە یہم : وہ گہ رختنی جہ ماوہ رو بہ گرنگ تہ ماشاکردنی و
 ریزلیگرتنی . دروستکردنی بیوہ نییہ کی گیانی له نیوان
 جہ ماوہ رو سہ رکردایہ تیدا ،
 با تہ وانہ تہ نجام بدہین ، تہ وجا چیمہ ان دە وی ،
 وہ دە ستی دینین .

مه سعود بارزانی:

هیچ کهسیک سهر به خوویی به دست ناهینی

ئه گهر له رووی ئابوورییه وه

چاوی له دهستی کهسیکی تر بییت

ئاماده کردنی گوڤاری

هه لویست

سه روکی پارتی دیموکراتی کوردستان ، کاک مه سعود بارزانی ده لئی : نیشتمانیه روه رانی کورد ، یه ک بیروباوه ریان هه یه !!! به لام له نیو خویماندا ریڤک نین ! که چون کیشه کان باس بسکه ن و چا . سه ریان بو بدوزنه وه ، ئه وه شی روون کرده وه که هر تاک و بزورتنه وه و ده وله تیڤک هه رگیز ناتوانی سه ربه خو بییت ئه گهر له رووی ئابوورییه وه چاوی له دهستی کهسیکی دیکه یا ده وله تیڤکی دیه وه بییت !!! "هه لبه ت ئه و پیوانه یه ، کوردیش ده گریته وه و تاقیکردنه وه نه بوونی سه ربه خوویی بزورتنه وه و سه رانی کوردی سه لماندوه .

له چاویپیکه وتنیکدا له گه ل گوڤاری هه لویست ، سه روکی پارتی

دیموکرات له ده رکه ی زور کاروبار ده دا. له گه ل ئه وه شدا پرسیار

هه یه ، بی وه رام ماوته وه . . . وا لیڤه دا ده قی پرسیاره کانسی

هه لویست و وه رامه کانی کاک مه سعود بلاو ده که یینه وه .

لایه نی گشتی:

* هه لویست : له نیو هه ل و مه رجی دوا که وتنی کیشه ی نه ته وه بیماندا

له هه مووان ترسناکتر یا چیتتر بلین هوئی سه ره کی دوا که وتنمان

هه ژاری و دواکه وتنی بیری مروقی کورده ، هه ر بو نمونه نه بوونی
 ئامانجی سه ره کی و ستراتیژی ، جوداوازی فه لسه فه و باوه پ بوته
 جوداوازی هه مور جوړه کانی خه بات و له نه نجامیشدا ناته بایی
 کوومه لایه تی له نیو کوومه لگای کورده واریدا !!! باوه ری ئیوه له م
 رووه وه چی یه ؟

— کاک مه سعود : دوزمنانی گه لی کورد نه ک هه ر به چه ک شه ری
 کوردیان کردوه ، به لکو به چه کی تریش که نه نجامیان ترسناکتره .
 نه ویش گرتنی ریگای خویندن له به ر کورد بووه ، نه مه بو خووی
 بوته هووی دواکه وتنی بیرولیکدانه وه ی زانستی بو رووداره کان .
 من له و باوه ره دام که هه موو کوردی نیشتمانیه روه ر یه ک بیرو
 باوه ریان هه یه ، به لام تا ئیستا به داخه وه ریگ نه که وتوون که
 چون کیشه ی خویمان طه رح بکه ن . به لام ده بی نه و کوسپانه نه مینن و
 له سه ر تاکتیک و ستراتیژی ت ریگ بکه ون .

* هه لویت : هوپه کی دیکه ی سه ره کی چاره سه رنه کردنی کیشه ی
 کورد ، داخراویتی عه قلیه تی عه ره بی ، فارسی و تورکی یه ، چی
 پیویسته بو نه وه ی نه و ده رکانه بکرینه وه و ده بی چون له گه ل نه و
 عه قلیه تانه دا مامه له بکریت ؟

— کاک مه سعود : کوردو عه ره ب و فارس و تورک جیرانی یه کترن و
 هه زاره ها ساله پیکه وه ن و زور جیگه ی داخه معامه له ی کورد وا
 کراوه وه ک بیگانه بن و خاوه نی وولات و میژووی خویمان نه بن
 نه مه ش نه که ریته وه بو بیری په گه زیه رستی حاکمه کان .
 گومان له وه دا نیه که عه دریکی زور له کورد کراوه له لایه ن

ده سه لاتدارانی خاوه ن بیری په گه زپه رستی په وه ، زور جاریش
هه ول دراوه که دوزمنایه تی بخه نه نیوان کوردو عه ره ب و فارس و
تور که وه ، لیره دا کورد زور به پاکی به ر هه لستی نه و پیلانانہ بیان
کردووہ و نه که وتوونه ته ته پکه وه ، هه میشه خه باتیان دوور بووه
له دوزمنایه تی نه و گه لانه .

له لایه کی تریتته وه برپوا ناکه م نه و گه لانه ده سته لاتیان بووبی
به سه ر حاکمه کانیانه وه ، بوپه نه بی کورد له سه ر نه و سیاسه ته
برپوات و فه رق بکات له نیوان زولم و زوری پرژیمه کان و هه لوپستی
گه لان و له نه نجامدا په ئی گه ل سه ر نه که وی و پرژیمه کان ناچار
نه بن سه ر شوپکه ن بو په ئی جه ماوه ر .

* هه لوپست : ئاشکرایه داهاتی نه ته وه بی به بی ده سه لاتی ده ولت
ئاسان نیه دروست بییت ! به لام ده توانری هه ولی سه ره تایی بدریت
بو نه و مه به سته و شتیک بکریت له وه بچی ، وه ک دروستکردنی کاری
هه ره وه زی و خستنه گه ری پاره په ک که به ده سته وه بی له بواری
بازرگانیدا تا بیپته هه نگاوی یه که م بو پشت به ستن به خوومان
له پرووی دارایی و ئابوری یه وه ، ئایا ئیوه پیتان وایه کاری و
نه نجام بدری و بو نایکه ن ؟

- کاک مه سعود : بی گومان سه ربه خوپی هه ر ده ولتیک یا
جولانه وه یه ک یا هه تا فه ردیک نابی نه گه ر له پرووی ئابورییه وه
چاری له ده ستی که سیکي تر بییت .

هه رچی خیراتی کوردستانه به تالان براوه و کراوه به چه ک و
ته قه مه نی بو ویرانکردنی کوردستان و مه جالی نه وه نه دراوه که
کورد سوود له سه رچاوه داراییه کانی خوئی وه رگریت و ئسه وی

ئېستا که ژماره یه کی زوژ په نابره ری کورد له ده ره وه ن په ننگه
نه گه ر به چاکی کاروباریان رېک بخریت بتوانن ده ورېکی یه کجار
بالا ببینن له م پووه وه و بیرک لیکراوه ته وه و ئومیده وارین که بکریت .
* هه لویست : " کات " بو کورد یه کیکه له هه ره کیشه گه وره کان ،
تا کات به سه ربچی و مه سه له ی کورد بی چاره سه ر بمینیتته وه ، قورستر
ده بی و پتر ئالوز ده بی ! سه رنجی ئیوه چی یه ؟

— کاک مه سعوود : کات بو هه موو که س گرینگه و بروا ناکه م کورد
که مته رخه می کردبی ، چ ماوه نه یکا؟! هه رچی قوربانی به مال و
به گیان پیویست بووه داویتی ، به لام کوسی هه ره گه وره که تا
ئېستا کیشه ی کوردی وا هیشتوته وه ، پارچه پارچه کردنی کوردستانه ،
یه ک راستی نه بی بزانی ، نه گه ر کیشه ی کورد چاره سه رنه کریت
وه زعی ناوچه که ش نه من و ئاساییش به خویه وه نابیننی و گومانم نیه
که مه سه له یه کی وا گه وره ناکری هه روا بی چاره سه ر بمینیتته وه .
به لام ده بی خوشمان وه ک کورد بزانی چ ده که یین و چون بو
ئامانجه کانمان ده چین .

* هه لویست : تواندنه وه ی سه هول به ندانی له یه کدی نه گه یشتن له
نیوان روژه لات و روژئاوادا ، نه و جا پیکه وه ریکه وتن له سه ر
که له ک مه سه له ی جیهانی و ناوچه یی به باوه ری ئیوه نه و
باره نوی یه جیهانی یه . . . کورد ده توانی خیریکی لی ده ست بکه وی؟
— کاک مه سعوود نه گه ر به چاکی له سیاسه تی نه و ده وله تانه
تی بکه یین زور شت ده ست ده که وی ، نه بی خومان فه رز بکه یین ،
نه گینا که س عاشقی چاوی په شی کورد نیه .

* هه لۆیست : هه لبه ت مه سه له ی کورد ، مه سه له ی یه ك نه ته وه و یه ك خاکی دابه شکر اوو داگیر کراوه ، وه ك باوه پ بوون به و واقیعه ، ئایا ده کری نه خشه یه کی یه کگرتوو بو خه باتی گشت نه ته وه ی کورد بکیشریت و چۆن ؟

– كاك مه سهوود : گه لی کوردستان یه ك گه له و نه و سنوران ه به حه زو ئاره زووی خووی دانه نراون و نه م مه سه له یه پیویستی به درسه تی زانستانه هه یه .

به ره ی کوردستانی و هیندی شتی دیکه :

* هه لۆیست . ئاشکرایه به ره ی کوردستانی ده بی هه ولی نه وه بدات پیوه ندی خووی له گه ل خه لکی ده ره وه ی حیزبه کانیش به هیزو پته و بکا ، له و باره وه چ هه نگاو یکتان ناوه ؟

– كاك مه سهوود : به ره کراوه یه بو هه موو کوردیکه نیشتمانیه روه ر و به ره هه ر بو نه ندامانی پارتی یه کان نیه و له گه ل زوربه یان قسه کراوه و هاوکاریش هه یه له نیواندا .

* هه لۆیست : له سنووری به ره ی کوردستانیدا بو دامه زرانندی داوو ده زگه ی فراوانی نه ته وه بی ، له شیوه ی ده زگه ی پراگه یانندن ، ئازانسی ده گ و باسی کوردستانی ، دارایی و سه سه ربازی ، چ کار یکتان کردوو ؟

– كاك مه سهوود : تا ئیستا نه م ده زگایانه دامه زراون :

– سه رکردایه تی سیاسی .

– مه کته بی ته نفیزی .

– ئیزگه ی به ره .

– رۆژنامه ی به ره .

- ده زگه ی راگه یانندن .

له ده ره وه ش بېرپيار دراوه چوار مه کته بې به ره دابمه زړيسن ،
هه روه ها کوميته په ک له کادره کاني دارايي و سوپايي خه ريکسي
ډاماده کړدني پروژه په کن بو ده زگه په کي په کگرتووي سوپايي و
دارايي .

هه روه ها هه ول و ته قه لا به رده وامه به پر کړدني هه رچي که م و
کورپي تر که هه بې ، له به ر نه وه ی نه مه تجربه به په کي تازه يسه ،
کات پيوېسته تا هه موو که م و کورپه کان چاره سه ر ده که ين .
* هه لوېست : دواي دروست بووني به ره ی کوردستاني ، ټيډي
پيوېست نابينري هه ر پارتي و پړيکخراوه ی کوردستاني به نيوي
خوپه وه ده رکي داوو ده زگه ده وله تي و ده وله تان و پړيکخستنه کاني
دووړو نزيک بکوټي !!! هه لبه ت نه و دابه ش بوونه بو خوي لسه
نرخي مه سه له که مان که م ده کاته وه ! ناو به ناو ده بينين ، پارتي ،
په کيټي نيشتماني ، سو سياليسټ ، پاسوک و گه ل هه ر په که به
جودا نامه په ک بو نه ته وه په کگرتووه کان يا لايه نيک ده نيړن !
بو تا ټيستا نه و ديارده په چاره سه ر نه کراوه ؟ ټايا چيتر نيه
به په ک زمان قسه بکړي ؟

- کاک مه سعود : پوژ به پوژ نه مه که متر نه بې ، بېرپياري
سه رکردايه تي سياسي په که هه مووو شنيک به ناوي به ره وه بکړي ،
هه ندي جار ده زگا کاني راگه يانندن ده ره وه له جياتي ناوي به ره
بينن ناوي نه م پارتي يا نه و پارتي په ډينن ، بويه به ره دامه زراوه
تا نه و جوړه کاره لابه لايانه نه مينن و په ک ته مسيلمان هه بې و

ئەمە ھېزە بو ھە موومان .

* ھە لوئست : لە گۆرە کە ی ۸ / ۶ تاندا ئە لەندە ن ، فە رمووتان
" یە کیک لە و ھۆیانە ی کە باوہ پرتان بە گفت و گوئە ، ئە وە یە
بیسە لمینن کە کورد ئاشتیخوازە ؟! بە راست ئیمە ئیسـتـاش
پئویستمان بە وە یە بە لگە نە ویستیتی ئاشتیخوازانە ی خومان
بە لمینن ؟! لە کاتی کدا میللە تی ھە ژارو چە وساوہ ی کـورد
لە باریکدا نیە ھە رگیز شە رخواز بیٹ ؟!

— کاک مە سعوود : پزیم لای زور کە س گوتووویە تی من ھە مـوو
شتیکم داوہ بە کورد بە لام کورد ھە ر حە ز لە شە ر دە کا ، ئە گە ر
قسە کە بو خومان بیٹ ، نە خیر ھیچ بە لگە مان ناوئیت کە ئیمە
شە رخواز نین و پزیم درندە یە و شە رخوازە بە لام ئە گە ر بـوو
رە ئی ئە وروپی بیٹ ، بە لئ پئویستە تە ئکید لە سە ر ئە وە بکە یین
کە ئیمە ئاشتیخوازین و پزیم دژیە تی . . . با چە ند دە ولە تیککی
بئ لایە ن یا "أم المتحدة" ببە حە کە م ئینجا حە قیقە ت
دە ر ئە کە وئیت .

* ھە لوئست : ئایا بە رە ی کوردستانی ، بیر لە وە دە کاتە وە
ببیته بە رە ی پزگاریخوازی کوردستان ؟

* ھە لوئست : وە ک شتیکی بنە رە تی ، گشت میللە تان مافی
دروستکردنی دە ولە تی نە تە وە یی و پزگارییان ھە یە ، بو ئـە و
مە بە ستە دە توانین لە کوئوہ دە ست پئ بکە یین و ھە لوئستی بە رە ی
کوردستانی چو یە ؟

وہ رامی ئە و دوو پرسبارە ی سە رە وە بە مە دراوہ تە وە "ھە لوئست".

— كاك مه سعود : به ره ی کوردستانی ئامانج و سیاستی خوی له

پروگرامی خویدا نیشانداوه ، هه ر کاتی بریاری دا شتی تازه

بکات ، ئه و کاته بو جه ماوه ری پروون ده کاته وه .

* هه لوپست : ره نگه بتوانرایه کاره ساتی هه له بجه و

کاره ساته کانی دیکه ی پروژانه له کوردستاندا پروو ده ده ن زیده تر

باوه ری خه لکی بو لای خویمان رابکیشین ... هه لبه ت که ئه وه

نه توانرا زور به باشی بکریت ، ره خنه که هه مووو لایه کمان

ده گریته وه ... هه ریه که و به پیی جیگا و ریگای خوی ، له م

باره وه سه رنجتان بو ده نگدانه وه ی ناوچه پیی و جیهانی

کاره ساته کان چی یه ؟

— كاك مه سعود : که مه رخه می نه کرا ، له گه ل ئه وه شدا ره نگه

هه ول و ته قه لا له ئاستی کاره ساته که دا نه بووبن ، به لام

راستی یه کێ تر هه یه ئه بی له سه ری بازنه ده بین ، ئه ویش ئه وه یه

که که متر دنیا باسی کورد ده کات و ئه وی له هه له بجه پروویدا

ئه گه ر له شوینیکی تری جیهاندا پروویدا با هه لوپستی جیهان به

شیوه یه کی تر ده بوو ، ده گه یشته ئه وه ی رژیمی عیراق سزا

بدریت و له ریکخراوی نه ته وه یه کگرتوووه کان ده ربکریت و

سه فیره کانی ده ربکرین ، به لام چونکه کورد بی که سه بوپسه

هیندیک وولات هه ر باسیشیان نه کرد .

ئه بری ئه م تاوانه له بیرنه چیته وه و له ده ره وه کورده کان

هه ول بده ن به رده وام له هه موو هه لیکدا باسی بکه ن و له و پروژه دا

سالانه خوپیشانان بکریت و زور شتی تر که له ئه وروپا مومکینه

بکریت به شیوه یه کی قانونی .

* هه لۆیست : دواى پراوه ستانى شه ږى عیراق - ئییران ، ئیوه وه ك
سیاسه تمه داریک و وه ك سه ر کرده یه کی خه باتی چه کدارانه چ
وانه یه ك له تیشکانی شوږشی کورد دواى وه ستانى نه و شه ږه
فیږ بوون ؟

- کاک مه سعود : پیښ شه ږى ئییران و عیراق شه ږى ږژیم دږی
گه لی کورد هه ر هه بووه ، پراسته پاش وه ستانى شه ږ ږژیم هه موو
هیژه کانی هینايه سه ر کوردستان ، ئینجا هیچی پی نه کرا تا
چه کی کیمیایی به کار هینا .

نه وه ی دوزمن ده یه ویست بوى نه هاته جی ، پیښمه رگه له
کوردستان مان و به رده وامن له سه ر خه باتی خویمان ، دوو فیلقی
سوږای عیراق له کوردستان زه مین گیرن ، له ږووی ئابوریشه وه
دیسان چ گورپین نه بووه ، ته نها چه ماوه ری ناوچه ږزگار کراوه کان
تووشی زیان و ده ربه ده ری بوون و له جیاتی شه ږی چه بهه وی ئیستا
شه ږی پارتیزانیه .

نه وه ی من ږروام پیی هه یه که نه م کیښه یه به شه ږ ته واو نابیی
بوږیه نه بی هه ولی نه وه بدریت .

لایه نی کولتووری :

* هه لۆیست : نه وه نده ی من بزائم ، ئیوه له گه ل سه رگه رمی
فره و ږر کاریتاندا ، ناو به ناو به رهه می نه ده بیش ده خوږندنه وه ،
زیده تر ئاره زووی چ لایه نیکی نه ده بی ده که ن و چیتان به و
زووانه خوږندوته وه ؟

- کاک مه سعود : من زور چه ز له نه ده بی کوردی ده که م ، به
تایبه تی شیعرى کلاسیکی ، هه ر کاتی ده رفه تم هه بی ده خوږنمه وه ،

بەم نزیكانه كتیپی " تاریخ الامارات الكرديه فی الامبراطوریه
العثمانیه " جلیلی جلیل - خویندۆته وه .

* هه لۆیست ؛ زمانی کوردی و پۆشنبیری کوردی مه زنتریسن
بنه ماو کۆله که ی بوونی نه ته وه بی ئیمه یان پاراستوو ، هه ول و
نه خشی ئیوه بو خزمه ت و گه شه کردنیان چیه و چ هه نگاویك
بو زیده تر چه سپاندنی زمانی یه کگرتووی ئه ده بی به پیویست
ده زانن ؟

- كاك مه سعود : زمان به ردی بناغی هه ر نه ته وه یه که ، بویه
هه ر کاریک که خزمه تی زمان و پۆشنبیری کوردی بکات ئه بی
بکریت ، ئه م ئه رکه زیاتر ئه که ویته ئه ستوی ئه وانه ی زمانناس و
شاره زان ، ئیمه پشتگیری و یارمه تی ئه م که سانه مان داوه و ئه ده بین .
ئیمه له گه ل چه سپاندنی زمانی یه کگرتووی ئه ده بی داین .

هۆی ناچار بوونی هینانه وهی

شیخ مهحمود له هندستانه وه

هاوار

دوای ئه وهی که شیخ مهحمود له شه ری ده ربه ندی بازیاندا له مانگی حوزه پیرانی ۱۹۱۹ دا به بریندار کراوی به دیل گیراو له ۱۹۱۹/۷/۲۵ دا درا به دادگایه کی سه ربازی ئینگلیز له به عداد ، له سه ره تادا برپاری خنکاندنێ درا و له دواییدا کرا به (۱۰) سال دوورخستنه وه بو هندستان له گه ل شیخ حه مه غه ریبی زاوایدا .

له ماوهی دوورخستنه وهی شیخ مهحموددا ، له کوردستان گه لیک به سه رهات و رووداوی سیاسی هاته بیشه وه ، که له نه نجامی هه موویدا ئینگلیزه کان ناچار بوون بو جاری دووه م شیخ مهحمود له هندستانه وه بهینه وه بو کوردستان .

به ر له هه موو شتیك ئه فسه ره سیاسییه کانی ئینگلیز له و ماوه یه دا که شیخ مهحمود دوورخرابوو به هۆی لووت به رزی و ره فتاری ناره وایانه وه خه لکیکی زور لییان بیزار بوون و بگره ئه وانه ش که له کاتی خویدا له گه ل شیخ مهحمود دا ناریک بوون په شیمان بووونه وه ، هینانی ئاسوریه کان بو ناوچه کوردییه کان و نیشته جی کردنیان به ئومیدی ئه وهی که له

ناو خاکی کوردستاندا پنکه و ده زگایه کی تایبه تیپان بو
 دابتاشن تا هه میسه وه ک ده سکه لایه ک به ده ستیانه وه بن و
 نه و هیزی (لیقی) یه ی که له و ئاسوریانه دروستیان کرد بوو
 گه لیک تاوانیان پیکردن ، که نه مانه هه موویان بوون به هوی
 بیزار بوون و رایه رین له زوربه ی ناوچه کانی خوارووی کورد-
 ستاندا به تایبه تی له ناو شاری سلیمانیدا که نه و روژه ئینگلیز
 ملوزمیککی وه ک (میجه ر سون) کردبوو به حاکی سیاسی ،
 ناوشار پرکرا بوو له هندی و ئیرانی و ئاسوری بو به ریوه بردنی
 کاروباری ناوچه که ... روژنیران و لاوه کانی نه و سه رده مه ی
 ناوچه ی سلیمانی له وانه نه بوون که هه تا سه ر مل بو میجه ر
 سون که چ بکه ن ، گه لیک کومه ل و ریکخراوی نهینی له ناو
 شاری سلیمانیدا پیک هاتبوون وه کو کومه لی به رزی وولات ،
 کوردستان ، گزنگ ، فیدا کارانی کورد ، وه ته نیه روه ران که
 هه ریه که یان به جوړیک چالاکی خوی ده نواند و خه لکیان هان
 نه دا که دژی به ریتانیای داگیر که ر بیده نگ نه بن ، (کومه لی
 به رزی وولات) له روژی ۱۹۲۰/۲/۲۰ دا نه م به یاننامه ی بلاو
 کردوته وه ؛

"ته نیا به دوورخستنه وه ی شیخ مه حمود ، ناوی شیخ
 مه حمود و ناوی کورد نامریت ، چونکه شیخ مه حمود شیخ
 مه حمودی تری زوره ، نه بی نه و شیخ مه حمودی حوکه داری
 کوردستانه به زوویی بیته وه یا نه بی ئیوه - ئینگلیز - برۆن "
 سون له جموجوولی نه و کومه لانه ئاگادار بوو ، چهند جاریک
 چهند که سیککی له سه ر گرتوون ، له و لاشه وه بو بلاو کردنه وه ی

پروپاگه نده بو ئینگلیز پروژنامه ی (پیشکە وتن) ی ده رکردو ده ستنی کرد به بیاهه لدان به قه دو بالای ئینگلیزو کسردده وه باشه کانی له کوردستاندا ، به وه شه وه نه وه ستان به لکسرو پروژنامه کانی نه و سه رده مه ی به عدا دی وه کو (العراق) و (العالم العربی) هان نه دا که زور شت بو گالته پیکردن به کوردو دژی رابوردوی کورد بلاوبکه نه وه .

ناوچه کانی تری خواروی کوردستان هه ر یه که بیان به جوریک له و پروژانه دا دژی سیاست و په فتاری نه فسه ره سیاسییه کانی به ریتانیا خووشا بوون .

له راپورتی ناو به لکه نهینیه کانی ئارشیفی به ریتانیا دا له راپورتی ژماره (C.O.O, 730.11) سالی (۱۹۲۱) دا له و پرووه وه نه لی :

(کاپتن H.C.D. Fitzgibbon) له گه ل (۲۰) که س کوژراوه و دیار نین ، هه تا بلئی هه لویت زور ناخوشه و نه و شه رو شکاننده به هو ی مه حمود خانی دزلییه وه بووه ... نه وه ی که ئاگادارین نه وه یه که مه حمود خان به چه ند ناوچه یه ک له گه ل مسته فا که مالدا پیوه ندی کردوه .

له ناوچه ی چه مچه مال و بازیان و گه رمیاندا که ریم به گی فه تاح به گی هه مه وه ندو سابیری کوری و سه بیید محمه دی جه باری به رامبدر به ئینگلیزه کان راست بوونه وه ، (کاپتن بووند) و (کاپتن ماکانت) له سه ر ریکای (مورتکه) هه ردوکیان له لایه ن چه کداره کانی که ریمی فه تاح به گه وه کوژران ،،،،، ئینگلیزه کان جائیزه یه کی (۱۰) ده هه زار روپییه یی بو کوشتن

يا گرتنى كه ريم به گ و جائيزه يه كى (۲) دوو هه زار روپيه يى بو
كوشتن يا گرتنى صابيري كورى ته رخان ده كه ن . . . دواى ئه وهى
كه زيمي فه تاح به گ و صابيري كورى ناوچه ي بازيانيان به جيھيشت و
پرووه و ره واندوز چوونه لاي يوژده مير ، مه حموود خدرى هه مه وه ندى
ته نكي به ئينگليزه كان هه لچنى له هات و چوكردياندا له ناوچه ي
كه ركوك و سليمانى .

له ناوچه ي بادينان (كاپتن پيرسن) له ۱۹۱۹ / ۴ / ۲۴ دا له
هه ريمي زاخو ، له لايه ن عه شاييرى گوپانه وه كوژران ، له عه ماديه
(كاپتن ويللى) كه حاكمى سياسى بوو له گه ل ماكدونالدى موديرى
پوليس و تروپ كه چاوه شيكى ئينگليز بوو له شه ريكداد كوژران ،
له عه قره كولونيل بيل كه حاكمى سياسى به ريقانى بوو له موصل له گه ل
كاپتن سكوت حاكمى سياسى عه قره له نزيك بيره كه پره به ده ستي
زيباريه كان كوژران ، شيخ ئه حمه دى بارزان كه له و روژه دا
دوژمنايه تي له گه ل زيباريه كاندا هه بوو له رقى ئينگليزه كان
ئه و دوژمنايه تيبه ي خسته لاوه و به هه ردوو لايان له ۱۹۱۹ / ۱۱ / ۱۴ دا
عه قره يان دا گير كرد .

له ناوچه ي قه لادزه و رانيه ، له گه ل ئه وه شدا بابه كرى سه ليم
ئاغاي پژده رى (له هه ندى راپورتى ئينگليزدا به كاپتن بابه كر
ناوده برى) به ئاشكرا سه ر به ئينگليز بوو ، بيزار بوونى خه لك له
ناوچه كه دا كه يشتوووه ئه و په رى ، هه باسى مه حموود ئاغاي پژده رى
له قينى ئينگليزه كان په يوه ندى به يوژده ميره وه كرد بوو ، سوارا
ئاغاش يه كيك بوو له وانهى كه دژى ئينگليزه كان بوو ، ئينگليزه كان
به ر له وهى له ده ستيان ده ربيچيت گرتيان و به ده س به سه رى برديانه

به هوی هیزی ئه و چه کدارو شورشگیرانه ی که دژی ئینگلیز بوون
توانرا ئینگلیزه کان له ناوچه ی ده ربه ندی رانیه تووشی شکستیه کی
گه وره بکه ن و هیزی ئینگلیز به په له پروسکی خوی گه یانده (سرخمه)
له ویوه جووه کوپه و له ویته وه خویمان ده ربار کرد .

له ناوچه ی عه قهره و په واندر و باتاس و حه ریر سورچییه کان
به سه رکردایه تی شیخ په قیسی سورچی به ره نگاری هیزه کانسی
ئینگلیز بوونه وه و زیانیکی زوریان پیگه یاندر له گه ل ئه وه شدا که
ئینگلیزه کان هیزی لیقی ئاسوری و هیزی ئاسمانیان به ویه ری
درفنده بیه وه به کار هیئا کاپتن های له کتیبه که یدا (Two Years
in Kurdistan) باسی په ریشانی هیزی ئینگلیزه کان به ده ست
شورشگیرانی ئه و ناوچه یه وه ئه کات . له ناوچه ی خانەقین ئیبراهیم
خانی ده لو و شورشگیره کانی ئه و ناوچه یه شاری کفریبیان داگیر
کردو زیانیکی زوریان له ئینگلیزه کان دا .

عه لی شه فیق (یوزده میر) ی تورک به خوی و چه ند ئه قسه ریک و
کوومه لیک سه رباره وه به یه ک دوو توپ و کوومه لیک چه کسه وه
گه یشتووونه په واندر و له ویوه ده ستیان کرد به پروپاگه نده له دژی
ئینگلیزو که وتنه به کارهینانی چه کی ئایینی ئیسلام دژی ئینگلیزی
داگیر که رو ژماره یه ک ناسراوانی ئه و ناوچه یه وه کو توری باویل
ئاغاو شیخ په قیسی سورچی بوون به پالپشتی . ئه حمه د ته قی له
یاداشته کانیدا به دوورو دریزی باسی چالاکی یوزده میر ئه کا که
چون به ژماره یه کی که م له ئه فسه رو سه رباره وه ئینگلیزه کان
له و ناوچه یه دا بشله ژینن و چون توانی ژماره یه کی زور له کورد

به لای خویدا داپشکینیت دزی ئینگلیزه کان .

جگه له وانه گه لیک هوی تر و پرووداری سیاسی هاتنه کایه وه که
ئینگلیزه کان خویدان زور به کهم ده سه لات دانا له چاره سه رکردنی
هه لوئستندا ، ئه بوایه یا کوردستان به جی بهیلن یا هیژیکسی زور
بینن و پرووبه پرووی ئه و هه موو شرر شکیپرانه ببینه وه که له و پروژه دا به
هوی ده ست کورتی و کهم ده رامه تی ئینگلیزه وه چ پروژنامه کانسی
له نده ن و چ پارله مانی به ریتانیا به که رمی داوای ئه وه بیان ئه کرد
که هیژه کانیاں بکیشنه وه و ریگهی ئه وه نه دری که پاریه کی زور
ته رخاں بکریت بو کاروباری هیژیکسی دوورو دریز بو ده ست
به سه راگرتنی کوردستان .

په یمانی سیقه ر که له ۱۹۲۰/۸/۱۰ دا مورکراو به ئاشکرا
به پیی ماده کانسی ۶۲ ، ۶۳ ، ۶۴ دانی به مافی سه ربه خوئی کورد
نابوو له کوردستانی تورکیاو له خوارووی کوردستان ، روشنیران و
نیشتمانیه روه رانی کورد هه میته سووربوون له سه ربه جیهینانی
خاله کانسی ئه و په یمانیه و ئینگلیزیش به ئاسانی نه ی ئه توانی له و
پروژانه دا پشت گوئیان بخت (هه رچه ند له دواپییدا بو سوودی
خوی له کهل تورکدا ریگه که وت و له نه نجامی ئه وه دا په یمانی سیقه ر
گوپرا به په یمانی لوزان) .

کونگره ی قاهره که له ۲۵ ی مارتی ۱۹۲۲ دا کوقتایی
به کوپونه وه کانسی هات ، به ئاشکرا له گفت و گوپه کانسی ئه و
کونگره یه دا که به سه زوکایه تی (ونستون چرچل) سازکرا بوو
به ئاشکرا سیاسه تی به ریتانیا روون بوو بووه و پلانیک سازکرا
که چ له ناوچه ی عه ره به نشینی غیراقدار چ له خوارووی کوردستاندا

بېيوېسته ده زگايه گي به ريوه بردن پيک بهيريت بوته وهی ته رکي
 به ريوه بردن و ناساييشي ناوچه که بگرنه ته ستو و به وه ئينگليرزه کان
 خوږيان له به ريوه بردني راسته وخوي ته و ناوچانه رزگار بکه ن که
 به وه له رووي ثابوري و مالي و له رووي به کوشنداني سه ر بازو
 نه فسه ره کانپانه وه رزگاريان ته بيت .

سه ر که وتني تور که کان به سه ر يونانيه کانددا (که به داحه وه
 نه و سه ر که وتنه ش هه ر به هوې کورده کاني تور کياوه بوو به رامبه ر
 به لينيکي دروي مسته شا که مان که دواي سه ر که وتن له و شه ره دا ماضي
 نه ته وايه تي کورد نه دا) نيتر تور که کان به ناسکرا ئالاي داوا
 کردنه وهی ويلايه تي موصليان هه لکردو ر وژنامه و پياوه کانپان له
 ناوچه ی کوردستاندا بلاويان ته کرده وه که به م زوانه ويلايه تي
 موصل ته دريته وه به بورك .

له نه : يامي نه م هه موو رووداوانه دا ئينگليرزه کان بيريان له وه
 کرده وه که به بي زيان که يشتني هيژه کانپان له ناوچه ی سلیماني
 بکشيننه دواوه ، له و ر وژانه دا له شکري هه باسي مه حمود ناعا
 که ريمو فه تاح به گي هه مه وه ندو که ليک له چه کهه لگراني تری ته و
 ناوچه به نزيک شاري سلیماني بوونه وه و هه ره شه ی دا گير کردني
 سلیمانيان ته کرد ، ئينگليرزه کان وايان ليها ت که به په له سه
 فرو که هيژه کانپان له سلیماني ده ر باز بکه ن ، هه ر له و کاته دا له
 سلیماني کومه ليک پيک هات به سه ر کردايه تي شيخ قادري براي شيخ
 مه حمود که تازه له و ر وژانه دا له ده س به سه ري له به غداد رزگاري
 بوو بوو ، بو ته وهی کار و باري شاره که پيک بخه ن و ريگا نه ده ن
 به هوې هيپوشي عه شاييره کانه وه ناو شار نازاوه ی تي بکه وي .

له گيڙاوي ئه م پرووداوو كارو بارانه دا ئينگليزه كان ناچار بوون
 كه بير له وه بكه نه وه كه به ده ست و بردي سه ركرده يه كي كورد بو
 ناوچه ي سلیماني ناماده بكه ن به هیواي ئه وه ي كه ئه و سه ركرده يه
 ناوچه كه يان بو ئه پاريزيٽ له ده سه لاتداريٽي تورك و له ئه نجامدا
 ئه تواني توركه كانيش له ناوچه ي ره واندز بو ده ربكات .

ئينگليزه كان له و پروژانه دا بو ئه و مه به سه (٣) كهسيان به
 بپردا ئه هات . به كهسيان حه مدي به گي بابان ، دووه ميان سه بيد
 ته هاي شه مريني ، سينه ميان ئه گه ر چاريان نه ما ، بير له هينانده وه ي
 شيخ مه حمود بكه نه وه .

ده رباره ي حه مدي به گي بابان . ياداشته كان ماموستا ره فيق
 حيلمي و كتيبه كه ي ئه دموندز (كورد ، تورك ، سه به به رده رده گيان
 باسي ئه وه ده كه ن كه حه مدي به گي بابان ووشه يه كي كوردي نه
 ئه زاسي . له و كاته وه كه هاتبووه وولات و له به غداد نيشته جي بوو بوو
 خوي به وه وه خه ريك كردبوو كه ره چله ك (شجره) ي بنه ماله ي بابان
 بيشكنيت . ئه گه رچي حه مدي به گي له بنه ماله يه كي به ناوبانگي خوارووي
 كوردستان بوو ، كه ليك زماني بيگانه ي ئه زاني و زور خوينده وارتيكي
 روشنپيرو تيگه يشتوو بوو ، له گه ل ئه وه شدا كه هه ندي له روشنپيران و
 خوينده وارانئ ئه و سه رده مه بوي تي ئه كوشان كه ئه وه كاره ي پسي
 بسپيريٽ و نه نار سلیمانيدا پيرويا گه نده يه كي زوريان بو ئه كرت .
 جگه نه و كه م و كورپه ي كه زماني كوردي ئه ئه زاني ، دوور به ريزيش
 بوو له خه لكي ناوچه كه . ئينگليز، كان به نهيلي بيٽي ده رانه وت كه
 حه مدي به گي په بيوه ندي به توركه كانه وه هه بووه و نپره تورك به نهيلي
 ئه وه يان بيٽي دابوو ئه گه ر ويلايه تي موصلينان ده ست كه وه وه نه وا
 ئه يكه ن به سه روكي ئه و ناوچه يه . ئه وي راستي بيٽي وه كرت نه

زۆر یادداشته كاندا ده رئه كه وى ئوزده مير ئاگادارى ته و ته قه لايه ي
 ئینگلیز بوو كه حه مدی به گى بابان بکه ن به حوکمداری کوردستان
 بو ته وه ی کاره كه ی لی تیك بده ن و وا له ئینگلیزه كان بکه ن كه
 بکه ونه گومانه وه له حه مدی به گ ده ستیان کرد به نامه ناردن بو
 حه مدی به گ كه دور نیه به ده ستي ته نقه ست وایان کرد بیست
 هندیك له و نامه یان بگاته ده ست ئینگلیزه كان و له ته نجامی
 ته وه دا حه مدی به گ واز لیهنراو به وه تاوانبار کرا كه له ژیره وه
 له گه ل تور کدایه و زه وی و زاریکی زوری هه بوو له (حارثیه) له
 به غداد مه لیک فه یصل ده ستي به سه ردا گرت بو خوی .

دووهم كه س كه بیریان لیكرده وه سه بیید ته های شه مزینی بوو ،
 كه كوری شیخ مه حه مه د صدیق و كوره زای شیخ عوبه یدولای شورشگیری
 مه زنی كورد بوو ، به لام كه ئینگلیزه كان په یوه دییان به سه بیید
 ته هاوه کرد و داوایان لیكرد بچیته به غداد ، له به غداد له ته نجامی
 گفت و گو په کی دورو دریزدا گه لیک داخوازی هه بوو ، له وانه :

۱- دامه زرانندی حومه تیکی په کگرتوو له کوردستاندا له ژیرچاودییری
 ئینگلیزدا (انتداب) وه کو ته و حومه ته عه ره بییه ی ته و پوژه له
 ناوه راست و خواروی عیراقدای پیک هاتبوو و مه لیک فه یصله لیان له
 حیجازه وه ئیشی بو کردبوو كه بکریت به مه لیک له دواى ئه وه ی
 فه رنسییه كان له سوریه ده ریان کرد ، به مه رچیک ته و حومه ته ی
 کوردستان ، کوردستانی ئیرانیش بگریته وه .

۲- پیوست بوو حومه تی کوردستان له شیوه ی جمهوریه تیکی
 لامه رکه زیدا بیت .

۲- هه رچی كه ئینگلیزه كان بو عیراقتی ته که ن ، هه مان شتیش بو

کوردستان بکه ن .

۴- پیوسته حکومتی به ریتانیا به لینی ئه وه بدا که ئه رمه نییه کان و ئاسوریه کان هیچ بزوتنه وه یه کی دوژمنانه به رامبه ر به و حکومته کوردیه نه نوینن .

۵- ده رکردنی عه فویه کی عام " مه به ستی سه یید ته ها ئه وه بوو که سمکو که به وه تاوانبار کرابوو که مار شه معون و ئاسوریه کانسی کوشتموو ده ربه ده ری کردبوون ، ئینگلیزه کان لینی خوش بن به لام ئینگلیزه کان به رامبه ر به م داخوازیانه ی سه یید ته ها هه ندی وه رامی گومان لیکراویان دایه وه و بییان ووت ئه توانین دلنیات بکه بین که ئاره زوی میلله تی کورد خراوه ته پیش چاوی کونفرانسی ئاشتی و ئومیده وارین له ناو چوار چیوه و سنووری عیراقددا داخوازی کورد به جی بهینریت .

له زه مانی سه یید ته های شه مزینی باوکی دوکتور عه زیـــــ شه مزینی ئه وه ئه گیرنه وه که ئه ویش له و پوژانه دا له گه ل سه یید ته ها چوبوو به غداد ، ئینگلیزه کان به سه یید ته هایان گوتبوو که جاری وا ئیمه له گفت و گوداین له گه ل تورکدا ده رباره ی ویلایه تی موصل و عصبه الامم خه ریکه چاره سه ریک بدوزینه وه بو ئه و کیشه یه ، ئه گه ر له و پوووه وه له گه ل تورکه کاندایک نه که وتین ئه وساماماده بین هه رچی جوړه چه ک و جبه خانه یه ک هه یه جگه له فروکه هه مووتان بده ینی بو ئه وه ی شه ری خوتانی پیبکه ن و داخوازییه گانی خوتان لای تورک مسوگه ر بکه ن ، به لام ئه گه ر ریکه وتین و توش له دوا پوژدا چارت نه ما له ژیر سایه ی ئیمه دا بمینیتته وه ، ئه وا ساماده بین مانگی ده هه زار روپیه ت بو بپرینه وه .

به و جوړه دواى ته وهى كه ئینگلیزه كان ده ستین له حه مدی
 به گى بابان و سه یید ته های شه مزینی شت ، ئیتر چاریان نه ما
 كه دووباره بیر له هیئانه وهى شیخ مه حموود بکه نه وه .
 ته دموندز له کتیبه كه یدا ته لى " به ر له وهى كه شیخ مه حموود
 له هندستان بهیئریتته وه ، حكومه تی به ریتانیا په یوه ندی به
 تور كه كانه وه كردو داوايان لیكردن كه واز له م دیوی سنووری عیراق
 بهینن بو ته وهى ته و كیشه یه به ئاشتی بپریتته وه ، به لام تور كه كان
 قایل نه بوون ، بو به به ناچارى بیر له هیئانه وهى شیخ مه حموود
 كرایه وه . . . "

ده رباره ی هه لویستی ته و پروژة له شاری سلیمانیدا ، په كیك له
 به لگه نهینیه كانی ئارشیفی وه زاره تی ده ره وهى به ریتانیا " ژماره
 (۲۳ - ۷۳۰ - . . .) فقه ره (۷۱۸) دا باسى ته و پروژانه
 ته كاو ته لى " له آی ته مووزی ۱۹۲۱ دا سكرتیری مه ندووبی سامی
 به فرو كه چوته سلیمانی و ده ستی كردووه به گفت و گو له گه ل
 ناسراوو پروشنبیرانی ته و شاره ، له ته نجامدا هه موو له سه ر ته وه
 ریككه وتن كه پیویسته بو چاره سه ر كردنی ته و باره ئالـوـزه
 حوكمداریك بو كوردستان دابنریت . به لام ئایا كی هه لبریرن ؟
 بیگومان شیخ مه حموود ته بییت ، هه موو له سه ر به رنامه كه ی سالی
 ۱۹۱۹ ریككه وتن " نیاز له سووربوونی شیخ مه حمووده له سه ر
 سه ربه خوپی كوردستان " مه لیک فه یصه ل له وه دنیا یه كه ته گه ر
 ئوتونومی بدریت به ناوچه ی سلیمانی ، ته وه ته و ناوچه یه ئاماده
 ته بی بجیتته ژیر سایه ی عیراقه وه .

له به لگه یه كی تری نهینیدا ژماره (۲ - ۷۳۰ - . . .) پروژی

۱۹۲۲/۲/۱ دا ٺه لئي :

" له ۱۹۲۲/۱/۲۷ دا شيخ مه حمود له هندستانه وه هينرايه وه و گه يشته
كويت ، له و روزانه دا كه هه والي گه يشتنی شيخ مه حمود بو كويت
به ناو كورده كاني دانيشتوي به غدادا بلاو بووه ، له ناو خه لكدا باس
وا بوو كه ٺينگليزه كان بويه شيخ مه حموديان هيناوه ته وه بو ٺه وه ي
بيكه ن به مه ليكي كوردستان "

ليره دا ٺه م دوو دييره شيعره ي حه مدي به گي صاحبقرانمان
بيره كه ويته وه كه ٺه لئي :

كه رويشتي به جاريك من دل و جه رگ و هه ناوم كه وت
كه چوويته " قافه " ، قانه سه ر گلينه ي هه ردوو چاوم كه وت
ده لپن هاتوويته " كويت " قوربان ، بلي قورباني كويتي كه م
كه نوبه ت به ر سه ري نه حسي شكايي بي كلاوم كه وت
ٺه وه بوو كه شيخ مه حمود گه يشته كويت ، شيخ قادري براي شيخ و
شيخ عارفي سه ر گه لو كه هه ردوو كيان تا ٺه و سه رده مه ده ست
به سه ر بوون له به غداد ، به په له هه ولي گه رانه وه يان دا بو
سليمانی ، كه گه رانه وه كووونه وه يه كي فراوان كرا بو پيكه ياني
ليژنه يه ك بو سه ريه رشتيكردي كاروباري روزانه ي سليماني و بو
به بييره وه چووني شيخ مه حمود .

كه شيخ مه حمود هيشتا له به غداد ٺه بيت له يه كيك له به لگه .

نهينيه كاني ٺينگليزدا " ژماره ۲۱-۲۰۰۷۳۵ " روزي ۱۵/۶/۱۹۲۲

ده رباره ي شيخ مه حمود مه ندوبي سامي ٺه لئي " ترفيق وه هبي كه

ٺه سه ريكه له ناو له شكري عبرا قدا و خه لكي سليمانيه ، يه كيكه له

كورده قه وميبه سه ر گه رمه كان و زور دزي تور كه ، به بيبي بوچووني

ئە و وا بە باش ئە زانین کە هەلبژاردنیك له ناوچە ی سلیمانییدا
 بکریت بو ئە وە ی ئیدارە یە کە تایبە تر کوردی پیکهینریت له گەل
 بوونی بە ریبو بە ریتی ناوخواپی له رۆشنبیر و لیھاتووہ کان له ژیر
 ئینتەدابی حکومە تی بە ریتانیادا و چە ند موستە شاریکی بو دابفریت ،
 بە لام بە لای توفیق وە هبیبە وە وا باش بوو کە هەلبژاردنە کە بە
 له وە ی شیخ مە حموود بگاتە وە سلیمانی جیبە حی بکریت و پیویستە
 هە موو حسابیک بو سە رگە رمی و سە رچلی شیخ مە حموود بکریت .
 بە لام بابە کر ئاغای پزده ری لای وا بوو کە هاتنە وە ی شیخ مە حموود
 جگە له دوژمنایە تی و ناریکی له ناوچە کە دا هیچ مە بە ستیکی تری
 لینایە تە دی " .

سە یر ئە وە بوو کە شیخ مە حموود گە رایە وە سلیمانی ، توفیق
 وە هبی وە کو ئە فسە ریکی کورد بو پیک و پیکخستنی کاروباری شیخ
 مە حموود له گەل چە ند ئە فسە ریکی تر دا وە کو عە زیر قە زازو ئە مین
 رە واندوزی و عزیزە ت مە دفعە عی نیررانه سلیمانی . هە روہا بابە کری
 سە لیم ئاغاش یە کیک بوو له وانە ی کە بو پیشوازی کردنی شیخ مە حموود
 چوبوونە سلیمانی .

له دە می شیخ مە حموود خوپیە وە بیسراوہ ، کە سانیک له هندستانە وە
 هینراوہ تە وە بو بە غداد ، له بە غداد له گەل مە لیک فە یصە ل و مە ندوبی
 سامیدا گە لیک گفت و گو بووہ ، بە ر له گە رانە وە ی شیخ ، مە ندوبی
 سامی و مە لیک فە یصە ل ئە لین کە وا بە حوکمداری سلیمانی ئە گە ریتە وە
 بو شوین خوی و موستە شاریکی تایبە تی له گەل ئە بی بو یار مە تسی و
 راویژکردن ، کە لییان ئە پرسیت باشە دە سە لاتنی من چی ئە بی وە ی
 موستە شار چی ئە بی؟! دیارە له وە لامە کە یاندا دە ر ئە کە وی کە شیخ

مه حموود ته نها ره مزیک بووه ، نه ویش پییان نه لی جا باشه
 که وایه نه و بو ناکه ن به حوگمدارو من بکه ن به موسته شار .
 ماموستا ره فیق حیلمی و نه حمه د خواجه هه ر دووکیان به دوورو
 درپیزی باسی هه سنی خه لکی ناوچه که یان کردووه له و روژه دا که
 شیخ مه حموود که یشتوته وه سلیمانی که به راستی نه و روژه روژیکی
 میژوویی بووه .

زو ربه ی پیاوه سیاسییه کانی ئینگلیز ، نه وانهی له و روژانه دا
 کاربه ده ست بوون له عیراقداد و کتیب و یاداشتی خویمان نووسیوه
 هه موویان له سه ر نه وه ن که شیخ مه حموود دوور نیه له سه ره تادا
 به هندی شت رازی بوویی و به وه قایل کرابیت که له ناوچه ی
 سلیمانی به ولاوه داوای ده سه لاتداریتی به سه ر هیچ لایه کی تر دا
 نه کات . به لام هه ر که گه یشته کنگربان و شوپه سواره کانی
 کوردستانی هاته به رچاو و هه واک و بیگه رده که ی کوردستانی
 هه لمژی ئیتر که وته وه سه ر خولیا که ی جارانی بو سه ربه خوویی
 هه موو خوارووی کوردستان و هیشتا به سواریییه وه بوو که داوای له
 سه روک عه شیره ته کانی کورد کرد که ده س بکه ن به مه زبه ته و
 مور کوکردنه وه بو داوای مافی نه ته وه ی کوردو سه ربه خوویی کورد .
 له راستیدا ئینگلیزه کان نه یان ویست شیخ مه حموود وه ک
 " راجا " یه کی هندی مه رامه کانی خویمان له ناوچه که دا بیات
 به ریوه و تور که کانی به خویرایی بو ده ربکات له ره واندوز به بی
 نه وه ی دان به مافی کورددا بنین . به لام شیخ مه حموود نه و پیاوه
 نه بوو ، هه تا سه ر سوور بوو له سه ر داخوارییه کانی و به
 ئاواته شه وه سه ری نایه وه .

ئېمەي كورد چۆن لى پېرۇستروپىكا تېدە گە پىن

عادىل موراڧ

پېرۇستروپىكا بۇ ئېمەي كورد خۇلاسىەي گىرۇگرفتە كانى سە رده مە و گە شە كردنىكى نوپى بېرى پېشكە وتنخوازانهي جىهانپىيە ، بە رىلاويپە لى بۇ تاقىكردنە وەي بە كۆمە لى بزوتتە وەي شورىخوازى جىهانپىيە بە گشت جۇرە كانپە وە ، ئەم بە رىلاويپە راوبۇچوونى نوپى خستە پروو بىرۇ تە رخانكردنى مە ولىكى فېكرى لى پىناوى تىگە يىشتى پېرۇستروپىكا لى گشت لاپە كە وە نابى تەنھا يە ك لاپە ن بگرىن و لاپە نە كانى دىكە پىشت گوى خە پىن - چونكە ئە ورو تەنھا پەنجەي رە خنە ئا راستەي پە پىو ندى سۆقىيە ت لى گە ل بزوتتە وەي گە لى كورد دە كرى ۰۰۰ ئايا باسكردن تەنھا لى م بارە يە وە بە سە بۇ شىكردنە وە و تىگە يىشتن لى پېرۇستروپىكا ؟

لە م روانگە يە وە پېرۇستروپىكا مىل ملانىيە ك نپە تايپە ت بىي بە سىياسە تى دە رە وەي سۆقىيە ت ، بە لكو دە بىي گشت بە شە كانى بزوتتە وەي كۆمۇنىستى و ھېزە كانى شورىخوازانه و ئازادىخوازانهي جىهان ، بى شورشى رزگارپىخوازى گە لى كوردە وە بگرىتە وە لە مىل ملانىيى تىپورى و ئىدولوژى بە شدارى بكن بۇگە ياندن بە ئەنجامى ئە و راوبۇچوونانە ، واتە كردنىان بە ھېزىكى مادى و گورپىنيان لە پىلەي تىورىيە وە بوئسە ر شىوہي خستە كارە وە لە كاتى تىپە رپوونىدا بە و رە خنانەي ئاراستەي كارى ناھە موارو ھە لىسوكە وتى گە ن دە كرپن لە نپو بزوتتە وەي كوردىدا .

پیرۆسترویکا دروشمی ئاشکراییی " گلاسنوۆست " یان دیموکراسی بلاوکر
 ده وه - وه ك زه مانه یه کی مه زن له پیناوی سه رکه وتن به سه سه ر
 بیرۆکر اسیداو له بو له ناوبردنی گشت شیوه کانی غه ریب بوون که دژ
 به سۆشیالیزم و قیه می نیشتمانی په رپابوون . سه باره ت به ئیمه ی کورد
 په ره پیدان به دیموکراسی پیداو یستییکی گرنکه چونکه ئیمه له کوردستان
 له ریی دیموکراسیه ته وه نه بییت به سۆشیالیزم ناگه یین . دیموکراسیه ت
 به و شیوه یه ی ئیمه لیی تیده گه یین بریته له وانه سه ره کیه کان و
 بناغه ی پیک هیئانی پان و بزووتنه وه سیاسی و کومه لایه تیه کانمانه ،
 هه روه ها دیموکراسیه ت په یوه ندیه کانی به رهه م پیک دینن . ته نانه ت
 له پیناوی دیموکراسیه تدا مل ملانیه کی دژوار په رپابووه له ناوچه ی
 ئازادی نیشتمانی ، هه روه ها له م ناوچه یه ی ئیمه که کوردستانیش ده گریتته .
 له ناوچه رزگار کراره کانی کوردستان دیموکراسیه ت ده ستر به سه ر
 دا - گیرا ، چونکه هه ندی لایه ن له ژیر په رده ی پیشکه و تنخوازی و
 شورشخوازیوه تاوانی درندانه یان کرد دژ به لایه نه کانی دیکه ، خه لکی
 گوندان سه رکوت کران و مافه کانیا ن پی شیل کران به نیوی (شورشی
 کورد) ه وه و به نیوی فلانه ریکخراوی سیاسی و له ژیر په رده ی پاراستنی
 شورش و ده سکه وته کانی که نین . سه ده ها وه رزیری کورد نه فزیلی ژیا نی
 ژیره ستنی فاشستیان ده کرد به سه ر ژیا نی له ژیر چه پوکی پیشمه رگه دا .
 مال و حالی خه لکی هه له بجه ی خویناویپان تالان کرد به بیانوی سزادانسی
 نوکرانی رژیمه وه . به نیوی شورشه وه . دژ به دانیشتوانی هه له بجه و مانگیش و
 شاروگوندی دیکه ی کوردستان ، درنده ترین تاوانیان به رامبه ر کردن .
 له لایه کی دیکه وه ژماره یه ك له پیشمه رگه بیرته سکه کان تاوانییکی
 ناره وایان دژ به یه کیتی نیشتمانی عیراقی کرد، به وه ی که له ۱۹۸۶ /

۱۹۸۷ دا هیرشیکي درندانه بیان کرده سه ر دانیشتوانی عه ره ب له دوو گوند که پژییم به زور نیشته جیی کردبوون بو مه به سستی به عه ره ب کردنی کوردستان . دانیشتوانی هه ردوو گونده که له نییو بران و ملک و مالاتیان سوتینرا به و نیازهی پژییم چاوترسیین بکه ن بوئه وهی ده ست هه لگری له گواستنه وهی کوردو به عه ره ب کردنی کوردستان .

جه ماوه ر له گوندو شاروچکه کانی کوردستان بر وایان به شورش به تین بوو ، ووره بیان به رز بوو پر به دل پشتگیری شورشیان ده کردو یارمه تی پیشمه رگه بیان ده دا تایبه ت له سه ره تای ده ست پیکردنی بزووتنه وهی چه کداری نویوه له هاوینی ۱۹۷۶ دا ، به لام له گه ل به سه ر چوونی پوژان و فره بوونی چه وساننده وه و به یه کدادانی کورد - کورد ، خه لکی وه رزییری کورد وورده وورده ووره بیان به رداو بر وایان به شورش له ق بوو ، هه رچه نده ئه وان دژایه تی پژییمی فاشی عیراقیان ده کرد ، ئه و پژییمه ته نانه ت چه کی کیمیاوی قه ده غه کراوی به کارهینا بو له ناوبردنی کوردستان ، جگه له رووخاندن و گواستنه وهی زیاتر له ۴۰۰۰ گوندو شاروچکه ، وورده وورده تیروانیی پومانسی مروقر کوردی ساکار له مه ر پیشمه رگه گورا بو روانگه یه کی تر اجیدی ره ش بین ، چونکه هاوولاتیان چ جیاوازیه ک ناکه ن له نیوان سه ر بازیکی پژییم و پیشمه رگه یه ک که شاره کانی هه له بجه و مانگیشیان تالان کرد ، کاری شازو نادیمو کراسیانه ی زوربه ی سه روکه کانی کورد ، سزانه دانی پیاوخرایان و تاوانکاران و دز وجرده کانی له کوردستان ، به ده ست پی کردن به کوشتنی که سانی بی تاوان له گه رمیان و قه ره داغ له ۱۹۷۷ ه وه دزی و تالان کردنی دانیشتوانی هه له بجه ، کوشتنی

سیاسی و له ناوبردنی هاوری و هاوبیران و داوین پیسی کردن له گونده کانی کوردستان ، نه مانه هه مووی بوون به هووی خنکاندنی شوژی چه کداری و هه لگیرساندنی شه ری براکوژی و هه لهاتنی پیشمه رگه بو ده ره وهی وولات . هووی نه مانه ناکوکی له نیو ریزه کانی پیشمه رگه نه بوو، یان له ترسی به کارهینانی رژیم بو چه کی کیمیای نه بوو ، هوپه که ی تینه گه یشتنی سه رکردایه تی بوو له داخوایه کانی جه ماوه ری کورد . دروست کردنی شه ری براکوژی له کوردستان هه ولدانیک بوو له لایه ن هه نـــــدی سه رکردایه تی کورده وه بو مه به ستی خوړزگارکردن له ته نگوچه له مه و گیروگرفته لی بیسبووه کانیاں . مه به ستیان نه وه بوو جه ماوه ری خه لکی کورد به ره و دوزینه وهی چاره سه ریگ له خشته به رن ، وه ک ریکه وتن له گه ل رژیمداو هیمن کردنه وهی وولاتانی دیکه .

له به شه کانی کوردستانی عیراق و ئیران و تورکیا و سوریا ، هه روه ها له ناوچه که به گشتی دروشمی (دیموکراسی نوی) و (دیموکراسی شورشخواری) بلاوده کرانه وه بو ده ربرینی له ناته واوی دیموکراسی لیبرالی یه وه له پرووی ماف و سه ربه ستیه وه . مصادره کردنی له به کارهینان . هه روه ها بو پیشاندنی دژواریتی له نیوان دیموکراسی سیاسی و دیموکراسی لیبرالیدا به لام له راستیدا نه و شیعاره (ستالین ، ماو ، پول پوت) یانه له دوااییدا به کارهینران بو هیرش بردنه سه ر دیموکراسیه ت به مانای مافه دیاریکراوه کان . به کورتی ئیمه زور بیویستیمان به دیموکراسیه ت هه یه بو یه کگرتنی سیاسی و یه کگرتنی ئامانج و هاوکاری . زانیاری سوقیه تی لازاریف که شاره زایی له مه سه له ی کوردا هه یه ده لی . " به لام به داخه وه کوردان له سه رده می کوندا هه لی ئالتونیاں له ده س خوداوه . نه مجاره ش کوردان هه لی ئالتونیاں له کیس چوو که ده شی بو ییان

رڀڻه ڪه وڃڻه وه ، ٿه مه ش سوو لڀ وه رنه گرتن بوو له شه ري هه شت سال
خاينده ي عيراق وئيران . هيزه ڪاني ميله تي ڪورد نه يان تواني
يه ڪ بگرن و ئيعلاني ده وله تي سه ربه خوي خويان بڪن له ناوچه ڪه دا.
سوو وه رنه گرتن له م هه له و ئيعلان نه ڪردني ڪوردستاني سه ربه خو
مه سه له ي ڪوردي چه نده هاسال به ره و پاش هينا . "

به لڀ ٿيمه پڻويستيمان به يه ڪگرتني هيزه ڪانه و به تعيئه ڪردني
جه ماوه ره به مفاهيمي ديموڪراسيانه بو ٿه وه ي بتوانن به و په ري
سه راحت ته وه راو بوچووني خويان ده ربرن و بتوانن به شداري بڪن
له برپارداني چاره نووسي خويان له ڪاتي ٿاشتي و له ڪاتي جه ننگدا .
ٿه و هيزانه ي بزوتنه وه ي ڪورد پيڪ دينن ده بيءَ مراجه عه يسه ڪي
ره خنه بي هه لوڀستي خويان له گه ل يه ڪتري بڪن ، هه روه هه
په يوه ندي خويان له گه ل گه لي ڪورد تيروواني و بوچوونيان بو گه لي
عه ره ب له عيراق و ٿه و سه ربازه ديLANه ي ڪه ميري به زورداري ده يا
نيريت بو له ناوبردني گه لي ڪورد .

پڻويستي پيداچونه وه له و راستيه وه هه لده قولڀ ڪه ٿيمه ٿه ورڻه ماشاي
دواروڙي ٿه و په يوه نديه ده ڪه ين و ناڪريت بدوين له موسته قبل و
له (پيڪ هيناني عيراقيني ديموڪراسي تيپدا گه لي ڪورد مافي چاره نووسي
خوي هه بي) بيءَ رچاو ڪردني ٿه و بناغه يه ي ڪه له رابردوو ٿيمه ي
به ستووه و وه ڪي يه ڪ هيز به رهنگاري روداوه ڪان ده بوينه وه
به رڻوحيڪي ديموڪراسيانه . پيداچونه وه و ره خنه له خوگرتن سه ر
ناگريءَ - ٿه گه ر به شيوه يه ڪي جه ماوه ري نه ڪريت ، ده بيءَ حيواريڪي
ديموڪراسيانه ده ست پيءَ بڪه ين له نيوان گشت لايه نه سياسي ڪورديه ڪان
چ ٿه وانه ي به ٿاشڪرا خه بات ده ڪن چ ٿه وانه ي به نهيني . ٿه م ڪاره

سه رناگریت ئه گه ردزان و پیاوکوژان له کوردستان به سزای خویمان
 نه گه ن . جی به حی نابیت ئه گه ر زه وابتی توندوتیژ نه خریتته سه ر
 بیشمه رگه و لیپرسراوان ، ئه وانه ی راهاتوون له سه ر رسواکردن و
 دارکاری کردنی جه ماوه ر ، ئه وانه ی خه لکی بیتاوان ده کوژن له سه ر
 به لگه ی درۆ . چونکه مه سه له که په یوه ندی هه یه به میسرووی
 گشت لایه کمانه وه ، ته سه وورات و بوچوونی رابردوومان ده گریتته وه و
 بو ئه وه ی ئاستی تیگه یشتنمان له مه ر باری جیهان باری تال و
 ترشی خویمان به رزبیتته وه . ئه مه ئه و باره یه کورد به ره نگاری جیهانی
 ده کاته وه ، له ترسی هیترشی به عس به گشت جوړه کانیه وه په نای " واته بو
 جیهان " بو ده به ن و داوای یارمه تی ده که ن له پیناوی
 وه ده سته پینانی یاره ، چه ک و که ره سه له ولایه نانه ی ئاماده یی خویمان
 ده رده برن بو یارمه تی دانی بزووتنه وه که بو مه به ستی تایبه تی خویمان و
 دروست کردنی گیروگرفت بو عیراق ئه گه ر بو ماوه یه کی کورتیش بووه .
 ئه م قسه یه به م سه راحه ته " تراجع " کردن نیه له ه لویستی
 شوړشگیرانه ی بزووتنه وه ی کوردی ، چونکه هیچ لایه ک نیه ئیمه
 شکایه تی لایه کین ، ئیمه خویمان تاوان بارین له وه ی که تووشی هاتین
 هیچمان بو نه ماوه ته وه ته نها ئه وه نه بی که ده بی بنووسین و بنووسین
 تا شوړشی کورد دیتته سه ر ریبازی راسته قینه ی خوی . پیرو سترویکا
 جگه له خه بات و دیموگراسیه ت و ره خه له خوگرتن و به ئاشکرا کردنی
 راستیه کان چی دیمان به سه ردا فه رز ناکات .
 دوا ی تاقیکردنه وه یه کی تال و سه خت ، تاقیکردنه وه ی راپه رین و
 پاشگه زبوونه وه ، بزووتنه وه ی کوردی کاری سه ختی له به ر ده مه .
 تاقیکردنه وه و رووداوه رابردووه کان (۱۹۷۶ - ۱۹۹۰) ئه وه بیان سه لماند

که خه باتی ئیمه خه باتیکی جه ماوه ری بوو دژ به ده سه لاتی به غداد،
 هه رچه نده سه رکردایه تی به ده س که سانیکه وه بوو که په پیره وی
 دیمو کراسیه تیان نه ده کرد ۰۰۰ به لام واقیعی تاقیکردنه وه تاله که نه وه ی
 سه لاند که ئیمه نه ندیشه یه کی نابه جیمان هه بوو سه باره ت به توانای
 نه و سه رکردانه بو وه ده ست هیپناتی ئامانجه کانی شورشی گه لی کورد له
 عیراق ۰ ده بی ده رس و ته جروبه له وسه رده مه وه ربگرین بوئه وه ی
 به بیریکی فراوان و هه لسوکه وتی گونجاو به ره نگاری رووداوه کان
 بدینه وه ۰

ده بی فراوانی به میژووی ۱۴ سالی رابردووی شورشدا بچینه وه و
 هه لسوکه وتیمان بخرینه به ر نه شته ری ره خنه سه باره ت به ئالوژی
 ئیهترزات له پروگرامی سیاسیماندا ، له تاکتیک و ته حالوفات و
 شیعاراتی هه له و نابه جیماندا ۰ ده بی هه ستین به دیاری کردنی -
 مسوولیات و ده ست نیشان کردنی لایه نی تاوانبار ۰

نه وه ی که لییره دا باس کرا به شیکه له راستی ، چونکه ئیمه ئیدعای
 نه وه ناکه یین هه موو راستیه کان بزانیین ۰ ئیمه پیشوازی له گشت
 راو بوچوونیک ده که یین راو تیگه یشتیمان راستبکاته وه له پیناوی
 تیگه یشتنیکه ته واو داهینه رو هه لسوکه وتیکی راسته قینه و سوودبه خش ۰۰
 چونکه وه لامی راسته قینه له لای بزوتنه وه ی گه لی کورده به گشت
 لایه نه کانیه وه و له لای چینی روشنبیری به ئاگای کورده ، وه لام له لای
 بزوتنه وه ی کورده له گه ل کارو ئیراده ی ئازادی بو گرتنی موبادزه ی
 میژوویی له ئاستی واقیع و تیوری ۰

دەربارەى سىياسەتى دەرهوہى سۇقىيەت

- سەعد -

پروفېسسور. ف. داشىچېف ئەندامى ئىنستىتوتى ئابورى جىھانى سۇسىيالىست ھۆى ناكۆكى و بگرە و بەردەى نىوان بەرەى رۇژئاواو رۇژھەلات دەگە رېنىتە وە بۇ ھەلە كانى سىياسەتى دەرهوہى سۇقىيەت لە سەردەمى بىرجنىف دا وەك چوونە ناوہ وەى سوپاى سور بىو ئەفغانستان ، تەقلەى بىو وچان بۇ پەيدا كىردنى دەسەلات لە وولاتانى جىھانى سىيەم و پەره پىدان بەدروستكىردنى چاكى ئەتوم (۱) گورباچوف بەخوى بە جىھانى راگە ياند كە سۇقىيەت چىدى مىژووى جىهان وەك مىژووى دژايەتى و بەيە كدادان لە نىوان بەرەى سۇسىيالىزم و بەرەى كاپىتالىزم تەماشاناكات . ھاوكارى و ھاوہلى نەك دوزمنايەتى ، نىوان ئەم دوو بەرەيە گەرەكە بو بەرەنگار بوونە وەى كىشە كانى جىهان و چارە سەركىردنىان تايبەت مەترسى ئەتوم و كىشەى ئىكولوژى و گىروگرفتە كانى وولاتانى جىھانى سىيەم بەكار بىت (۲) .

لەمەش زياتر ، بو پەيرە و كىردن و خستتە كارە وەى " بىرى نوى" ، گورباچوف لە كۆنەرانسى پارتى كۆمونيستى يە كىتسى سۇقىيەت دا داواى گورپىن و سەرلە نوى دروستكىردنە وەى سىياسەتى دەرهوہى كىرد لە سەر بناغەى دىلوگ و دەست ھەلگرتن لە بەكار ھىنانى ھىزو ھەرەشە كىردن و ئازاوە نانە وە (۳) .

ئایا بیری نوڤ سیاستی ده ره وه ش ده گریته وه یان ئهم
 گوران کاریه کاتی یه و خوگونجاننده له گه ل باری سه رده م و
 رووداوه کان ؟ ئهم نووسینه هه و لدانیکه بو وه لام دانه وه ئهم
 پرسیاره له ریگای ده ستنیشان کردنی لایه نه کانی سیاستی
 ده ره وه ی سوڤیه ت و دیاری کردنی ئه و گورانکاری یه ی گوباجوف
 تا ئیستا ئه نجامی داون ، هه رچه نده سیاستی سوڤیه ت ده رباره ی
 بزووتنه وه ی رزگاریخووانه ی میلله تانی جیهانی سییه م پیوستی
 به لیکولینه وه ی پروپوختی خوی هه یه ، به باشم زانی له به ر
 رووناکی په یوه ندی سوڤیه ت و شورشی ئازادیخووانه ی کورد
 په نجه بو ئهم لایه نه ش رابکیشم .

بو باشتر تیگه یشتن له سیاستی ده ره وه ی سوڤیه ت و
 ده ستنیشان کردنی ئامانج و خاسیه ته کانی گه ره که به ر له هه موو
 شتیگ ئه و راستیه بزانی که یه کیتی سوڤیه ت له مه دیدانی
 سیاستی ده وه تی دا وه ک وولاتیکی دوو لایه ن یان دوو سه ره
 ده ناسریت . لایه نی یه که م وه ک وولاتیکی سوپه رپاوه ری زله یز
 له سیسته می دووقولی (BIPOLAR) ئه وروی جیهاندا ، لایه نی دووه م
 وه ک سه رکرده و پاریزه ری شورشی جیهانی کومونیستی . ئهم دوو
 لایه نیه بی گومان رولیکی تایبه ت به سوڤیه ت ده دا که تاک و بی
 هاوتایه له سیاستی نیو ده وه تی دا وه ک وولاتیکی زله یز ده وه تی
 سوڤیه ت له ژیر فه رمان و له لایه ن داووده زگای ده وه تی یه وه کار
 ده کاو به ریوه ده بریت ، له م باره یه وه سوڤیه ت به هاوتاو
 مونافیزی ئه مریکا داده نریت وه ک سه رکرده و رابه ری شورشی
 پرولیتاریای جیهان ، سوڤیه ت له ژیر بالی پارتی کومونیستی

سؤقیه ت دا کارده کاو ئیدولوژی ده یبات به ریوه . له م بواره دا چین موناغه سه ی یه کییتی سؤقیه ت ده کاو ته نگی بی ه لده جنسی ، لیږه دا گرنکه نه و راستیه بخرینه پیش چاو که ده وری سؤقیه ت وه ک ده وله تیکی زلهیزو سوپه ر پاوه ر هه میشه له که شه کردن و په ره سه نندایه به پیچه وانه ی ده وری ئیدولوژیکه ی که تادیت کزده کاو بی بایه ختر ده بییت له سیاستی ناوچه بی و جیهانی دا (۴) هه رچه نده ده بی نه و راستیه له یاد نه که یین که سؤقیه ت هیشتا به یه کجاری ده سته له ئیدولوژی به رنه داوه و هیشتا له پیناوی په ره پیدانی ئامانجه کانی سیاستی ده ره وه یدا په نای بو ده باو وه کاری دینی . له ژیر په رده ی ئیدولوژی دا واتا رابه رایه تی وولاتانی به ره ی سؤسیالیستی و پاراستن و به هیز کردنی نه م به ره یه مۆسکو مافی نه وه ی به خو داوه ده ست بخاته کاروباری ناوخوای نه و وولاتانه وه ئیتر به خو شی بییت یا ناخو شی ، مه به ست له دووه میان هه ره شه کردن و به کارهینانی هیزه وه ک داگیر کردنی هه نگاریاو (۱۹۵۶) چیکوسلوقاکیا (۱۹۶۸) و سه رکوتکردنی راپه رینی ئازادیخوازانه ی نه م دوو وولاته (۵) په یامی (دۆلترین DOCTRINE) برچنیف ، که دوا ی داگیر کردنی براغ خرایه کاره وه ، هیستی چه کداری په یمانی وارسوو سوپای سووری یه کییتی سؤقیه ت بویان هه یه ره وولاتیکی نه وروپای روزه لات مه ترسی شو رشی لی کرا دژ به به ره ی سؤسیالیست له ماوه ی شه وو رۆژیک دا داگیری بکه ن و شو رشه که ی سه رکوت بکه ن ، هه رچه نده په یامی برچنیف کوسیپیکی که وره یه له به رده م له یه کدی نزیک بوونه وه و پیکهاتنی رۆژئاواو رۆژه لات و لابرندی داوا یه کی که وره ی ناتو

پيڪ ڏيئي ، له کاتيڪ دا کار به ده ستان له مۆسكو ددان به وه دا ده نين كه په يامه كه کاتي به سه رچووه له سه رده مي پروستروپيكا دا به لگه ي خستنه کاره وه ي نه ماوه ، کريملين هيشتا كه به ره سمی په يامه كه ي نه کوژانوته وه .

ليڙه دا ئه م پرسياره خوی ڏيئيته پيشه وه : ئايا سياسه تي ده ره وه ي به کيئي سوقيه ت له لايه ن ئيدولوژی به وه يا له لايه ن ده وافيعی دیکه وه ، وه ك هيزو به رژه وه ندي نه ته وه يي ديار ي ده کرييت و نه نجام ده درييت ؟ ئيدولوژی و هيزو به کارهيناني له سياسه تي سوقيه ت دا پيچه وانه ي به کدي نين ، به لکو به تيوري و له خستنه کاره وه دا ته واوکه ري به کدين و سوقيه ت هه ردووک له پيناوي به رژه وه ندي نه ته وه يي خودا به کارهيناوه و به کاري ده هيني . لينين له باري به کارهيناني هيزه وه ده نووسی پروليتاريا شورش ده که ن دژ به به ره ي سه رمایه دار ، له کاتي پيوست دا چه کيش به کار ده هينن دژ به چيني چه وسينه ر " (٦) هه روه ها ستالين په يدا کردني چه ک و به کارهيناني دژ به به ره ي سه رمایه دار زور به گرنگ له قه له م ده دا (٧) .

له لايه کي دیکه وه سوقيه ت به رژه وه ندي نه ته وه يي خوی له به رژه وه ندي پروليتاريای جيهان جوداناکاته وه و خوی به خاوه ني دووه ميانيش داده ني ، هه رچه نده ئه م جوړه به رژه وه ندي يه دروست کراوه و له راستي دا ووجودی نيه ، مه به ستي مۆسکو ليڙه دا گه يشتنه به دوو ئامانجي سه ره کي که بناغه ي سياسه تي ده ره وه ي دروست ده که ن په لهاويشتن (EXPANSIONISM) و ناردني (EXPORT) ئيدولوژی بو ده ره وه .

يه كيتي سؤقيه ت گه وره ترين وولاتي ئينتر كؤنتينانتالده و
 دوو له سه ر سي خاكي سؤقيه ت ده كه ويته ئاسياوه و به شايكي
 له نه وروپادايه ، دوورو دريژترين و به ربلوترين سنووري هه يه له
 جيهان دا ، سنووري پان و پورو به ربلو بو هه ر وولاتي ك لايه ني
 باش و خراپي هه يه به پي سي سياسي و سوپايي و په يوه نديه كانسي
 ده ره وه ي نه و وولاته پاراستني سنووري پان و به رين نه ركيكي
 گه وره يه بو وولاتيكي بي هيزو كه م توانا ، به پيچه وانه وه ، بو
 وولاتيكي به توانا و هيزدار هويه كه بو كارت يكر دنه سه ر وولاتاني
 دراوسي و په لاماردانيان و بگره دا گير كردني خاكيشيان ، روسي اي
 قه يسه ري نه و وولاته بي هيزو لاوازه بوو ، وولاتيكي كاويل بوو ،
 پرژيميكي درنده و كومه لگايه كي چه وساوه و دوا كه وتوو بوو ، شه ري
 ناوخويي هيزي له به ر بريبوو ، دوژمنيش له گشت لايه كه وه
 په لاماريان ده داو گوندو شاروچكه يان دا گيرده كردن ، به لام
 يه كيتي سؤقيه ت داوي شه ري دووه مي جيهاني زلهيزو وولاتيكي
 مه زنه ، تا ئيستا سؤقيه ت چه ند وولاتيكي دا گير كردووه و
 لكاندوني به خو به وه و نه ورو كه به شيكن له خاكي سؤقيه ت ، جگه
 له مه سؤقيه ت خاك و زه وي له حه وت وولاته دراوسي ديكه
 دا گير كردووه و داواي خاك له دوو وولاتي ديكه ده كاو به م هويه وه
 كي شه ي سنووري له گه لدا دروست كردوون ، به كورتي بي جگه له
 نه فغانستان كه بو ماوه ي نو سال سوپاي سوور دا گيري كرد
 وولاته دراوسي نه ماوه سؤقيه ت خاكي لي زه وت نه كرد بي يا
 داواي زه وي لي نه كات (۸) .

نه مانه گشت سه ر كه وتني زور گه وره ن نه گه ر پيوانه مان

بو سه ركه وتن په پيدا كړدنى هيزو دا گير كړدنى چاك و ده ست
 تى وه ردان له كاروبارى ناوخوى وولاتانى ديكه بيت ، له هه مان
 كاتدا سه رنه كه وتن و دواكه وتن و لى كه وتن ده گه په نن له مه پ
 ئامانجه كانى شورشى ئوكتوبه ر ، شورشى كوټونىستى جيهانى
 سه رنه كه وت و سه رمايه داريش نه ك هه ر نه روخاو له ناو نه چوو ،
 به لكو به رده وام گه شه ده كاو به ره و پيشه وه ده چى (۹) گوډارى
 نه زقيستى سوفيته تى له ووتارى كدا كه له هه مان كات له گوډارى
 ئيكونومىستى بریتانیا دا بلاو كرايه وه پي له م راستيه ده نى و
 ده نووسى ؛ ئاشكرايه سه رمايه دارى له سه ر شانوى ميژوو گوم
 نابيت چونكه سه لماندى كه توانى ژيان و مانى هه يه (۱۰) .

له م باره يه وه نه ندرى كوزيريف ده نووسى " نه و بوچوونه ي
 كه ده لى جيهان مه پيدانى كه بو خه باتى چينا يه تى بوچوونىكى
 نه ناكرونيسته ، خه ياله كه ده لين به رزه وه ندى چينا يه تى له
 روژئاواو له روژه لات وه ك يه كدين و ده گونجين هوى
 گيرو گرفته كانى جيهانى سيبه ميس سه رمايه دارى نيه به لكو
 نه بوونى سه رمايه يه " (۱۱) دياره موسكو خوا حافيزى يه كجارى
 له ماركسيزم و خه باتى چينا يه تى ده كا ، له ووتاره كه ي له
 مه لبه ندى نه ته وه يه كگرتووه كان له نيويورك گورباچوف
 خه باتى چينا يه تى تورداو مافى مروقى په سه ند كرد ، نه مه ييش
 بى گومان نه وه ده گه يه نى كه " هيوای بولشه فيه كان نه هاته دى و
 سه ركه وتنه حتمى و كوتوپرپه كه يان به سه ر كاپيتاليزم دا
 پرووى نه دا " (۱۲) به كورتى سوفيته ت نه پتوانى سه رمايه دارى
 له جيهاندا بروخينى يا هه رنه بيت يارمه تى له ناوچوونى بدات ،

چونکہ له بریتنی ئه وهی جیهان بگوریت یه کیتنی سؤقیه ت خوی
گورانی به سه ردا هات .

سه رکه وتن له شه ری دووه می جیهانیدا و په ره پیدان به سیاستی
په لهاویستن و ده ست تی وه ردان له کاروباری وولاتانی دیکه هه روه ها
په پیدا کردن و دروست کردنی چه کی ئه توم سؤقیه تی له وولاتیکی
کونتینانته وه کرد به وولاتیکی سوپه ر پاوه ری زلهیز ، به مه ده وری
سؤقیه ت له سه ر ئاستی جیهانیدا په ره ی سه ندو چه سپی . گرومیکو
له کونهرانی پارتی کومونیسستی سؤقیه تیدا ئه م راستیه ئاشکرا ده کا
" هیچ کیشه یه کی بایه خدار نیه له هه ر شوینیکی جیهاندا که ئه ورو
به بی سؤقیه ت یان دژبه ئاره زوی سؤقیه ت چاره سه ر بکریت (۱۳)
لیره دا پیویسته په نجه راکیشین بو ئه وه ی که یه کیتنی سؤقیه ت
به پیچه وانیه ئه مریکاوه . ته نها له ووی هیزی سویایی یه وه زل
هیزه نه ک له ووی تیکنولوژی و ئابوری یه وه ، دوا که وتنسی
تیکنولوژی کوسپیکی گه وره یه له به رده م سیاستی ده ره وه ی --
سؤقیه تدا ته بوونی تیکنولوژیای پیشکه وتوو -- ته سکی بناغهی
پیشه سازی سؤقیه ت گشت پیداویسته کانی وولاتیکی زلهیز
جی به جی ناکات . هه رچه نده یه کیتنی سؤقیه ت که ره سه ی حاوی
زوره به لام سیسته مه سیاسی یه که ریگای پیشکه وتنی لی گرتوو و
مه ودای گه شه کردنی پی نادات (۱۴) سیاستی ده ره وه ی یه کیتنی
سؤقیه ت له ته ک وولاتانی جیهانی سییه م له سه ر بناغهی شوین بی
کردنه وه له و وولاتانه و ده ست به سه ردا گرتنیان دامه زراوه . بو
گه یستن به م مه به سه سته سؤقیه ت دوو ریگه ده گریته به ر :

* به ستنی په یمانی هاوکاری و سویایی له گه ل ئه و وولاتانه دا وه ک

عیراق ، سوریا ، لیبیا ، کوریای باکوور ، کوبا ، نیکاراگوا -
ئەنگولا و ئەسیوپیا و هتد .

* دەست تێوەردان لە کاروباری ناوخوای ئەم وولاتانە لە ریگای
بە کارهینانی هیزی سوپایی یەو وە ک داگیرکردنی ئەفغانستان
لە لایەن سوپای سوورەو وە ، ناردنی سەربازی کوبا بوو ئەنگولا و
یارمەتیدانی قیتنام لە داگیرکردنی کەمبوجادا .

یارمەتیدانی یەکییتی سوڤیەت بوو هەندیک لە وولاتانی
جیهانی سییەم و هاوکاری کردنیان لە پرووی ئابووری و سوپایی یە
بوو نمونە فرۆشتنی نەوت بە کوبا و نیکاراگوا بە نرخیک زۆر
نزمتر لە نرخێ بازاری نەوت ، یا تەزۆیدکردنی ئەم دوو
ولاتە و چەندەها وولاتانی دیکە سەربەگۆبەند وە ک لیبیا و
عیراق و ئەنگولا و قیتنام بە چەکی قورس ، لە پیناوی دەسەلات
پەیدا کردنەو دەکریت لە لایە کەو وە ، لە لایەکی دیکە وە لە
دزایەتی و موناڤە سەکردنی ئەمریکا و چینەو ئەنجام دەدریت .
هەر بوو هەمان مەبەست یەکییتی سوڤیەت تەقەلای دەسەلات
پەیداکردن دەدات لە ناوچە کاریبی لە ریگای کوباو ،
پشتگیری تەواو لە قیتنام دەکا لە داگیرکردنی خاکی کەمبوجا
دیاره ناردنی ئوردووی سوور بوو ئەفغانستان تەنها بوو
پشتگیری کردنی رژیمی کۆمۆنیستی ئەو وولاتە نەبوو بە لکە
بوو نزیکبوونەو و دەسەلات پەیداکردن لە ئیران و جی پسی
کردنەو بوو لە دوورگی فارس ، ئەمەیش ریگە خوشکەرە بوو
گەشتن بە دەریای گەرمل لە ریگای ئوقیانوسی هەندەو ، کە
ستراتیژیکی مەزنی یەکییتی سوڤیەت پیک دینی (۱۵)

به هوی جیوپیولتیکی ناوچه که و پری که ره سه ی خا و تایبه ت
 نه وت له وولاتانی که نداودا ، پوژه لاتنی ناوه راست گرنگیه کی
 سه ره کی هه یه بو هه ردووک زلهیزه که ، نه مریکا و سوقیه ت ،
 له کوتایی حه فتاکاندا سیاسه تی سوقیه ت شکستییه کی گه وره ی
 هیئا دوا ی پچرانندی په یوه ندی دیپلوماسی له گه ل میسر ،
 دوا ی ریکه وتنی کامب ده یفقد سوقیه ت به ته واوی "عزل" کسرا
 له ناوچه ی پوژه لاتنی ناوه راست و ده وری له مه سه له سه ره کیه که دا
 واتا مه سه له ی فه له ستین و جوله که هاته کزی به لام دوا ی هاتنی
 گورباچوف بو کریملن له ۱۱/۲/۱۸۵ جموجولیکی نوی لسه
 پوژه لات ده ستی پی کرد (۱۶) هه ر له هه مان سالدا په یوه ندی
 له گه ل سه لته نه تی عومان دروست کرا ، زوری پی نه چوو ئیمارات و
 فه ته ریش چاویان له عومان کرد ، ئیستا سوقیه ت سویای لسه
 نه فغانستان کیشاوه ته وه ، گفت و گو له گه ل سعودیه و به حره بین
 له ئارادایه بو دروستکردنی په یوه ندی دیپلوماسی (۱۷) جگه له
 به یوه ندی دیپلوماسی هه میشه پی سوقیه ت په یمانی هاوکاری و
 سه ربازی هه یه له گه ل سوریا و به مه نی خواروو جه زایرولیبیا و
 عیراق دوستایه تی سوریا و سوقیه ت سه نگیکی تایبه تی هه یه و
 به بیچه وانه ی په یوه ندی سوقیه ت له گه ل وولاتانی دیکه ی
 ناوچه که ، په یوه ندی دووقولی سوقیه ت و سوریا دریژخایه سه و
 که منتر گورانی وه سه ردا دیت .

هه لوپستی یه کیستی سوقیه ت له شه ری که ندا و بی لایه نی و
 دووره په ریز بوو به لام له راستیدا له ماوه ی هه شت سالسی
 جه نگدا موسکو چه ند جاریک به پی ی به رژه وه ندی خسوی

سیاسه ت و ستراتیژی به رانبه ر به هه ردووک وولاتی شه ر که ر
 گوړی . له سه ره تاوه پشٹی عیراقی ده گرت ، دواپی که وتسه
 یارمه تیدان و هاوکاری کردنی ئیران ، له کوتاییدا پشٹی له ئیران
 کرد و جاریکی دی ده سنی یارمه تی بو عیراق درپژ کرد ، نه مه
 بیجگه له وهی به درپژایی سالانی شه ر یه کیٹی سؤقیه ت چه ک و
 توپخانهی به هه ردوولا ده فروشت ، هه رچه نده سؤقیه ت زور به
 توندی دژ به سیاسه ت و ده ست تیوه ردانی نه مریکا راوه ستایه وه .
 هه ردوو وولاته زلهپزه که هه مان به رژه وه ندی و هه مان ئامانجیان
 هه بوو که له م خالانهی خواره وه کوپان ده کهینه وه (۱۸)

۱- پښتانه دان به بلاو بوونه وهی شه ر له که نداوو پاراسنتی
 وولاتانی ناوچه که وه ک کویت و سعودیه .

۲- پښتانه دان به به سنتی پښتانهی ئاوی له که نداودا و مسوگه ر
 کردنی هات و چو له پښتانهی هورموزه وه .

۳- پښتانه دان به سه رکه وتنی لایه ک به سه ر لایه کی دیکه داو
 سه رزه نشت کردنی ئیران بو کوتایی پی نه هینانی جه ننگ .

له مه ش زیاتر گوړباچوډ توانی هه لوپست و بوچوونی یه کیٹی
 سؤقیه ت له مه ر مه سه له یه کی سه ره کی دیکه ی جیهان له گه ل
 سیاسه تی نه مریکا بگونجینی . نه ورډو موسکو و واشنتون منسه ی
 چاره سه ری ئاشتیخوازانه ی کیشه ی فه له ستینی ده که ن ، وه زیوری
 ده ره وهی یه کیٹی سؤقیه ت نیدوارد شیقرنادزه له کاتس
 سه ردانه کهی بو وولاتانی پوژه لاتنی ناوه راست - سوریا ، میسر
 ئوردن ، عیراق ، ئیران - نه وهی راگه یاند که سؤقیه ت زور
 به گه رمیبه وه پشنگیری ته واوده کا له چاره سه ر کردنی کیشه ی

فه له ستين به شيويه ئاشتي و له ژير چاوديري كونهر انسيكسي جيهانيدا (۱۹) ، هه ر بو هه مان مه به ست گورباچوف و بسوش هه ريه كه له لاي خوويه وه داوا له سه روك و پاشاياني عسه ره ب ده كه ن چاو له ياسر عه ره فات بكن و له گه ل جوله كه ئاشت ببنه وه (۲۰) وه ك ئاشكرايه عه ره فات به زوري موسكوو به ئاموزگاري شه و دداني نا به بووني ده وله تي ئيسرائيل و ئاماده يي ئاشتبوونه وه ي ده ربري .

موسكو تا كوتايي حه فتاكان كه متر به لاي شه فريقادا ده چوو ، چونكه شه فريقا له رووي ستراتيژو سه رچاوه كاني كه ره سه ي خاوه وه گرنگيه كي شه وتوي نيه بو سوفيه ت ، له لايه كي ديكه وه وولاتاني شه فريقا شه وه نده به هيز نين بكارن به رژه وه ندي سوفيه بخه نه مه ترسييه وه ، به لام يه كيتي سوفيه ت وه ك وولاتيكي زلهيز عه ودالي ده سه لات په پيدا كردنه له گشت سوچيكي جيهاندا ، بوپه له كوتايي حه فتاكاندا ئاورپيكي له شه فريقا دايه وه و ده ستي كرد به ده ستيوه ردان له كاروباري ناوچهيي وولاتاني شه و ناوچه يه كه شه ورپوكه له به رنامه ي سياسه تي ده ره وه ي سوفيه ت جيگايه كي تايبه تي بو دانراوه ، دواي سه ركه وتني كوديتاي ماركسيه كان له شه سيوپيا (۱۹۷۵) و دروستكردني پرژيمي ماركسي له وينده ر موسكوو پشتگيري شه و پرژيمه سه ربازيه ده كاو چه ك و توپخانه ي بو ده نيروي . له ريگه ي په پيدا كردني ده سه لاته وه له شه سيوپيا يه كيتي سوفيه ت تواني بنكه يه ك له باكووري رورئاواي شه فريقا دروست بكا ، بو هه مان مه به ست ، سوفيه ت دريغي نه كردوه له يارمه تي داني سوپايي بو موزه مببق ، به لام له هيچ وولاتيكي شه فريقادا

سؤقیه ت تیوه نه گلاوه وه كه له ئهنگولا ، كه وا بو (۱۴) سال ده چیت تووشی شه ری ناوخویی بووه له ریگی کوباوه که (۴۰۰۰) چل هه زار سه ربازی هه یه له ئهنگولا ، یه کیتی سؤقیه ت یارمه تی رژیمی مارکسی ئهنگولا ده کا له شه ری ناوخویی دژ به یاحسی بووه کانی بروتنه وه ی یونیتا (UNITA) که له لایه ن رژیمی خوارووی ئه فریقا و ئه مریکا و ئیسرائیل - ه وه کومه ک ده کرین (۲۱) سیاسه تی شوین پی کردنه وه و ده ست به سه ردا گرتنی وولاتانی جیهانی سبیه م له شه سته کانه وه له سه رده می خرۆچوقدا ده سستی پی کرد ، برجنیف له هه فناکاندا له سه ری رۆیشت و بگره په ره ی پیدا ، به لام ئه ورۆکه گشت دیارده کان وا راده گه یه نن که گورباچوف ، تایبه ت دوا ی ئاش به تال کردن له ئه فغانستان نیازی هه لوه شانده وه ی ئه و سیاسه ته ی هه یه ، گورباچوف له کونگره ی (۲۷) ه می پارتی کومونیستی سؤقیه ت ، ئه فغانستان وه ك " زامیکی خویناوی" ناوبرد ، کیشه ی ئه فغانستان ئه رکیکی گه وره بوو به سه ر شانی سؤقیه ته وه و هویه کی تیکده ر بوو له نیوان ئه مریکا و سؤقیه ت له لایه که وه ، له نیوان سؤقیه ت و وولاته موسلمانانه کان له لایه کی دیکه وه (۲۲) بویه یه کیتی سؤقیه ت به پی ریکه وتنی ئه فغانستان که ۱۹۸۸/۴/۲۴ که له جنیف مور کرا ، له سه ره تای سالی نویدا دوا سه ربازی کیشایه وه و لسه خاکی ئه فغانستان هاته ده ری ، کوتایی پی هینانی سه رچلی یه "موغامره" سه رنه که وتوه که ی سؤقیه ت له ئه فغانستان به شیکه له گورانیکی سه ره کی له سیاسه تی ده ره وه ی سؤقیه ت که بیجگه له که م کردنه وه ی هیزی سه ربازی و له ناوبردنی چه کی ئه توم و

نریکبوونه وه له به ره ی پوژئاوا ، گشت کیشه سیاسه کانی جیهانی
سییه میش ده گرئته وه ، له م باره یه وه مؤسکو ئه م هه نگاوانه ی
خواره وه ی په سند کردووه (۲۲)

۱- ده ست پی کردن به کیشانه وه ی هه نگاوبه هه نگاوی نزیکه ی
(۱۲۰,۰۰۰) سه ربازی قیئنامی له خاکی که مبوچیاو هه ولدان بو
دروست کردنی به ره یه کی نیستمانی له که مبوچیاو کوتایی
پی هینان به گیروگرفته که .

۲- که م کردنه وه ی یارمه تی ئابوری و سه ربازی بو نیکاراگواو
هاندانی سانده نیسته کان بو ریکه وتن له گه ل به کریگیراوه کانی
بزوتنه وه ی کونترا (CONTRA) و کوتایی پی هینان به شه ری
ناوخویی .

۳- کیشانه وه ی نزیکه ی (40,000) سه ربازی کوبی له خاکی
ئه نگولاو کوتایی پی هینانی چه نگی ناوخویی له نیوان رژیمی
مارکسی و یاخی بووه کانی بزوتنه وه ی یونینا (UNITA) له
چوارچیوه ی پیکهاتنیکی گشتی به به شدار ی ئه مریکاو رژیمی
ره گه زپه رستی خواووی ئه فریقا .

۴- که م کردنه وه ی یارمه تی سه ربازی بو رژیمه مارکسیه کانی
وولاتانی جیهانی سییه م وه ک موزمبیق و ئیسیوپیا و ئه نگولاو
یه مه نی خواروو ، هه روه ها لغاوکردنی ئه م رژیمان و سه رکوت
کردنی ئاره زووی چه نگی و ئازاوه نانه وه چ له ناوخوو چ له گه ل
وولاتانی دراوسی .

۵- چاره سه رکردنی کیشه ی فه له ستین و جوله که له ژیر چاودیری
نه ته وه یه کگرتووه کان و هاندانی عه ره فات بو ددان نان به

ده وله تي ئيسرائيل و پراگرتني گشت جوړه خه باتيكي چه كدارانه
دژ به ئيسرائيل .

ئه مانه گشت هه نكاوي دروستن له سياسه تي وولاتيكي زلهيزدا ،
به لام هيشتا ده بي واتي نه گهين كه خواستي گورباچوف ده ست
هه لگرتنه له سياسه تي په لهاويشتن (توسع EXPANSION) وبه كار هيناني
هيزو ئه م گورانكاري په بي وينه و كوتوپريانه له پيناوي كهم
كردنه وه ي ئالوزي و بو مه به ستي دوزينه وه ي چاره سه ره بسو
كيشه كان و له خزمه تي چه سپاندني ئاشتي و به يه كه ره گوزه ران -
ئه نجام ده دا ، به راي شاره زاياني كريملين ئه م گورانكاري يه
كاتي و ته كتيكه ، خوگونجاننده له گه ل باري سياسي و پروداوه كاني
ئه ورؤي جيهان . ئه گه ر ئاورپيك له چاره كه سه ده ي رابردوو
بده ينه وه ، ده بينين سياسه تي ده ره وه ي سوقيه ت له گشت
ئاستيك و له گشت لايه كه وه شكستي هيناوه و ئه مريكا و چين
ته نكيان پي هه لچنيوه و سوقيه ت كولي داوه و له زور ناوچه دا مه يداني
بو به حي هيشتون . سوقيه ت نه ك هه ر نه يتوانيوه ده ست به سه ر
ولاتاني جيهاني سييه مدا بگري و بنكه ي ستراتيزي له سه ر خاك و
له به نده ره كانيان دروست بكا ، به لكو به پيچه وانه وه زوربه ي
ئه و وولاتانه بروايان به يه كيئي سوقيه ت له ق بووه و هه نديكيشيان
له موكو هه لگه راونه ته وه و به گور دژايه تي ده كه ن ئه م بوچونه ي
سه ره وه به م به لگانه ي خواره وه به هيز ده كه ين (٢٤)

١ - ئيمزا كردني ريكه وتني كامپ ده يقده له نيوان ميسرو ئيسرائيل و
نزريكبوونه وه ي به كه ميان له ئه مريكا و پچراندني گشت جـوړه
په يوه ندي يه ك له گه ل يه كيئي سوقيه ت ، هه رچه نده په يوه ندي

ديپلوماتسى له ۱۹۸۴ دا ديسانه وه دروست كرايه وه به لام نـوى
كردنه وهى دوستايه تى وه ك جارانى سؤقيه ت و ميسر له خه يالى
كه سدا نيه .

۲- په يمانى دووقولى . ۱۹۵۰ له نيوان چين و يه كيتى سؤقيه ت له
سالى ۱۹۶۹ دا كاتى به سه رچوو به بى ريكه وتن له سه ر تازه
كردنه وهى په يمانه كه .

۳- نزيكبوونه وهى نه مريكاو چين له يه كدى و كردنه وهى په يوه ندى
ديپلوماتسى ، هه روه ها مور كردنى په يمانى دوستايه تى له نيوان چين و
ژاپوندا له سالى ۱۹۷۸ دا سؤقيه تى به ته واوى لاته ريك (عزل) كردو
مه وداى جموجوولى سياسى و عه سكه رى به پراده يه كى زور ته سـك
كرده وه .

۴- سه رنه كه وتن له نه فغانستان ، مۆسكوى ناچار كرد به راستى
ببر له كوتايى پى هينان به سياسه تى به كار هينانى هيز بكاته وه و
ده ست هه لگرى له كاروبارى ناوخوى وولاتانى ديكه .

تاشكرايه كه په يوه ندى سى كوچكه بى يه كيتى سؤقيه ت وچين و
ژايون له به ر چه ند هويه ك زور ئالوزو پير گيرو گرفته به لام
ليره دا گرنگ نه وه يه كه په يوه ندى دوستايه تى دووقولى چين و
ژايون كه له ك ئاساييترو چه سپاوتره له په يوه ندى جياجياى هه ر
يه كه يان له ته ك يه كيتى سؤقيه ت ، تايبه ت په يوه ندى چين و
سؤقيه ت كه بيچگه له مه سه له ئايدولوزيبه كه به هوى نه م خالانه ي
خواره وه به ته واوى ناكوك بووه و پيره له هه ره شه و گوره شه (۲۵) .
۱- گردبوونه وهى سويى سؤقيه ت له سه ر مه رزى چين به پراده يه ك

که مه ترسیبه کی گه وره ی بو چین دروست کردوه .

۲- پشتگیری کردنی په کیټی سوټیه ت له قیټنام و هاندانی له سیاستی دژ به چین و داگیر کردنی خاکی که مېوچیا .

۳- ناردنی سوپای سوټیه تی بو ئه فغانستان و مانه وه بیان له وینده ر بو ماوه ی ده دانه سال .

پاش به سه رچوون و نوی نه کردنه وه ی په یمانی دووقولی چین و سوټیه ت له ۱۹۶۹ دا ، موسکو هیټیکی گه وره ی له سه ر مه رزی چین کوکرده وه . به مه زه نده (۵۲) هیټی که ژماره ی سه ربازیان خوئی له نیو ملیون ده دا به دریټایی سنووری چین سه نکه ریان گرتووه . مارینه ی سوټیه ت له ده ریای باسیفیک له ملیونیکه وه (۱۹۷۰) بو ۱,۶۲۰,۰۰۰ (۱۹۸۰) زیادی کردوه (۲۶)

گیټرانه وه ی په یوه ندی نیوان په کیټی سوټیه ت و چین له سه ر بناغه ی دوستایه تی و هاوکاری بو سه رده می په نجاکان جیکه ی باس نیه ، هه رچه نده ده بیټی ئه وه ش بزانیان که له سه ره تای هه شتاکانه وه جوړه نریکبوونه وه یه ک به دی ده کریت . ئالوگوټی ئابوری پیشه سازی و کولتوری له نیوان ئه م دوو وولاته دروست بوته وه و هات وچوکردن که م و زور روده دات له سالانی ۱۹۸۱ - ۱۹۸۵ بازارگانیټی هه شت قات زیادی کردوه (۲۷) له مانه هه مووی گرنکتر سه ردانه که ی گورباچوف بوو له مانگی پینجی ئه مسال بو چین له م سه ردانه پیدا بو چین که یه که م سه ردانه له ماوه ی (۳۰) سالی رابوردوودا له لایه ن سه روکیکی سوټیه تیه وه . گورباچوف پیشنیاری ئه وه ی کرد هه ردوو لا سوپایان له سه ر سنور بکیشنه وه ، دواي گه رانه وه ی سوپای سوور له ئه فغانستان و

دۆزینه وهی چاره سه ر بو کیشته ی که مېوچیا ، مه سه له ی سنوور ته نها
 کو سپه له به رده م پیکهاتنی چین و سو فیه ت . له ووتاره که ی لـه
 "هۆلی گه ل" له په کین ، گورباچوف هوی تیکچوونی نیوان ئەم دوو
 وولاته کو مونیسته ی خسته سه ر ئە ستوی سیاستی چه وتی یه کیتی
 سو فیه ت (۲۸)

ئیدولوژی وه ک له سه ره تاوه ناومان برد ، هویبه کی دیکه ی
 تیکده ری نیوان چین و یه کیتی سو فیه ته ، له مه ر موناغه سه کردنی
 چینه وه به پله ی یه که م ، سو فیه ت چی دی کاری نه ماوه به چینی
 پرولیتاریا و کو مونیزمی جیهانیه وه ، وه ک به دیلیک مۆسکو به ره ی
 وولاتانی ئە وروپای پوژمه لاتی پیکهیناوه و خوی کردووه به رابه رو
 پاریزه ری ئەم به ره یه دژ به به ره ی پوژئاوای سه رمایه داری (۲۹)
 ئە گه رچی چین به ره و گروپی له م بابه ته ی دروست کردووه و
 سه رکردایه تیان ده کا ، وه ک به ره ناوجه یی یه که ی وولاتانی
 چین و کوریای باکورو قییتنام و مهنگولیا ، چین ته نانه ت لـه
 ئە وروپاش یه کیتی سو فیه تی سه غله ت کردووه له ریگی پشنگیری
 کردنی وولاتانی له سو فیه ت یاخی بوو وه ک ئە لبانیا ویوگوسلاقی (۳۰)
 هه لویستی یه کیتی سو فیه ت له مه ر گه لانی ژیرده سنه و خاک دا گیر کراو
 وه ک له سه ره تاوه باسمان کرد له م نووسینه کورته دا جیی نابینته وه .
 لیڤه دا ئە وه نده به سه بزانی که سیاستی ده ره وه ی یه کیتی
 سو فیه ت ته نها یه ک جوره په یوه ندی ده ناسی ، ئە ویش په یوه ندی
 ده ولت له گه ل ده ولت یان به ووشه یه کی دیکه په یوه ندی رژیم
 له گه ل رژیمه ، به پیی ئەم ریبازه ته سکه که مۆسکو زور به ووردی
 په پیره وی ده کا ، ئە و گه لانه ی سه ربه خو نین و رزگاریان وه ده ست

نه هیناوه و هیشتا ده وله تی نه ته وه یی خویمان دروست نه کردووه ،
 وه ك نه ته وه ی کوردو تامیل و به ربه رو سه حراویه کانی مه غرب ،
 لای کاربه ده ستانی کریملین "بوونیان" نیه و هیشتا که س
 نه بیبستوووه پوژیک له پوژان موسکو به ره سمی پیشوازی لسه
 نوینه رانی ئەم میلله تانه ی کردبی . سه پیر ئە وه یه که سانی
 نه شاره زاو ساکار یه کیتی سوفیه ت به دوستی هه ره گه وره و
 دلسوزی گه لانی ژیرده سته و چه وساوه ده ناسن ، راستیه که ی
 موسکو هه لویستی زور ئە پورتونیستانه ی هه یه له ته ك گه لانی
 ژیرده سته و بزووتنه وه ی پزگار یخوازانه یان ، بو روونکردنه وه ی
 ئەم راستیه میژووی په یوه ندی یه کیتی سوفیه ت و گه لی کورد
 به لگه ی به نرخمان ده خاته به رده ست (۳۱)

سوفیه ت چون دژی گشت شورشیکی ئازادیخوازانه یه ئاواش
 دژی بزووتنه وه ی گه لی کورده ، چ به ئیعتیراف نه کردن به بوونی
 مه سه له که وه ك کیشه ی نه ته وه یه کی دابه شکاروو خاک داگیرکراو
 چ به پشتگیری کردن و یارمه تی دانی داگیر که رانی کوردستان
 له پرووی سوپایی و سیاسی و ئابوری یه وه ، چ به ده س تی وه ردانی
 بزووتنه وه که و دریغی نه کردن له شیواندنی ریبازه نه ته وه یی
 ئازادیخوازانه که ی ، یان له ریگای چه وساندنه وه ی شورشی کوردو
 به کارهینانی بو مه به سته فراوانکردن و به ره وپیشه وه بردنی
 به رژه وه ندیه کانی ده وله تی خوئی ، لیژه دا پیوسته رووداویکی سالی
 ۱۹۶۳ بهینمه وه یادی خوینه ر که چون نوینه ری مه نگولیا به فه رمانی
 گرومیکو ، وه زیری ده ره وه ی ئە و سه رده می سوفیه ت ، مه سه له ی
 کوردی خسته به رنامه ی نه ته وه یه کگرتوووه کانه وه له نیویورک ، چون

دوای پینه کردنی گیر و گرفتیکي به عدا و مؤسکو هه ر به فه رمانی
 هه مان وه زیر مه نگوپیا داواکهی کیشایه وه و کورد کرا به قوربانی
 دوستایه تی رژیمی شوقینی عیراق و یه کیتی سؤقیه ت .
 بی گومان یه کیتی سؤقیه ت ده ستیکي بالای بووه له لیسدان و
 چه وساندنه وهی شور شه کانی کورد ، تایبه ت له پروو خاندنی کوماری
 خودموختاری کوردستان ، کرۆنۆلۆژی به رپا کردن و پروو خاندنی
 کوماره که بومان ده گپرنه وه که نوینه رانی کورد به سه روکایه تی
 قازی ی دوو جار ان به ره و باکو چون ، هه ردووک جار ه کـــ
 هه مزه توف سکر تی پارتی کومونیستی نازه ربایجان ، نائومی دیان
 ده کاو له بریتی یارمه تی به هه ره شه و گوره شه لی کردن به ره و
 مه هابادیان ده نیرینه وه (۳۲) هه رچونیک بیته دوای گه رانه وهی
 قازی بو مه هابادو به رپا کردنی کوماری کوردستان ، مؤسکو ناچار
 په یوه ندیان له ته ک ده به ستی و به لینی چه ک و توپخانه ی زۆرو
 قورسیان پی ده دا ، دوای چاوه روان کردنیکي زۆر "چه کی قورسی"
 هاوړپیان! به له شکری کوردستان ده گا ، که له راستیدا بریتی
 بوون له چه ند تفه نگیکی کوون و ژماره یه ک له بومبه ی مولوتوف (۳۳)
 گورباچوف ، هه لبه ته ته نها به تیوری و له سه ر کاغه ز له به ر
 دریغی کردن له خستنه کاره وه و نه بوونی به ره م ، په یتا په یتا
 پروژه و پلان هه لده ریژینه سه ر میز بو چاره سه ر کردن گشت
 کیشه کانی جیهان و بانگاشه ی پیکهاتن و ناشتی و ناشتوونه وه و
 به ره و پیشه وه هه لده دا ، به لام که ی ؟ چون ؟ له کوی ئه م پروژه و
 پلانانه ده خرینه کاره وه و به ره م دینن پرسیاریکه له سه ر زاری
 هه موو که سیک ، ناشکرایه که پروسترویکا هه ر له سه ره تاوه

كوردی نه گرتته وه ، به لگه ی زیندووومان بوئه م قسه یه بی ده نگی و
به ته نگی وه نه هاتنی مۆسکوویه له مه ر گازرپژکردنی کوردستان و
قرکردنی کورده له لایه ن عیراقی داگیر که ره وه .

بوئه وه ی په یوه ندیان له گه ل عیراق تیک نه چی ، هاورپییانی
پیشکه وتنخوازو دوستانی میلله تانی چه وساوه ! نه ک هه ر ئیدانه ی
به کارهینانی گازی کوشنده و نه عله تیان له خوینرپژره کانی به غدا
نه کرد ، به لکه به زارو به کردار پشتگیری ته واویان له رژیمی
به عس کرد ، پشتگیری کردنی ناره وای مۆسکو بوو به هوی ئه وه ی
سه گه هاره کانی به غدا په لاماری درندانه تر به رن بو کوردو
گازی کوشنده تر له کوردستان به کار بینن (۲۴) له کاتیگدا (۶۴)
پارتی کومونیست ئیدانه ی رژیمی به عسیان کرد و بوئه و مه به سته
نامه یه کیان ئیمزا کرد ، پارتی کومونیستی سوڤیه ت نامه که ی
په سه ند نه کردو پرۆژه که یان هه لوه شانده وه (۲۵) به پیچه وانیه ی
گشت رۆژنامه و گوڤاره کانی دیکه ی جیهانه وه ، رۆژنامه ی "پراقدا"
هه واله کانی به کارهینانی گازی کوشنده ی له کوردستان به درۆخته وه و
به پیلانی ئه مریکا و ئیسرائیلی له قه له م ده دا دژ به رژیمی
"پیشکه وتنخوازی!!" به عسی عیراق (۲۶) خوینه ری به ریز ده شی
ئاگاداری ئه وه بیته که رۆژنامه ی پراقدا نه په یامنیری تایبه تی
نارد بو کوردستان و نه هه واله که ی له ئازانسکی ئه وروپایی یا
جیهانی یه وه وه رگرتبوو ، هه واله که ی پراقدا کوتومت کاویژ
کردنه وه ی درۆو ده له سه و پروپاگهنده ی به عس بوو بو مه به سستی
کپ کردنی ده نگی ناره زایی و تورپه بوون له سیاسه تی به قرکردنی
کورد .

تێگرا له گشت ئه و کۆبونه وانه ی لیژنه کانی نه تـه وه
 یه کگرتووہ کان ، کۆمیتہ کانی مافی مرۆف و پیکھراوه خیرخوازه
 جیهانی یه کان به ستیان بو ئیدانه کردن و سزادانی پزیمی عیراق
 له مه ر به کارهینانی گازی قه ده غه کراو دژ به کورد ، نوینه رانی
 یه کیتی سوقیه ت پشتگیریان له عیراق کردو ده نگیان بو داو له
 ئیدانه و سزادان پزگاریان کرد .

سه رچاوه و په راویزه کان

- 1-Literaturnaya Gazeta 5/88, The Guardian 12/5/88.
- 2-Marxism Today , 2/89 .
- 3-The Daily Telegraph
- 4-Vernon V.Aspaturian, Soviet Foreign Policy In Foreign Policy in World Politics (ed) Roy C. Macridis (1986) P.156_215
- 5-Boris Meissner, Die Aussenpolitik der Soviet Union . In Welt POLITK (hrsg) K.Kaiser und H.P. Schwarz(1985)
- 6-Lenin .Selected Works.New York 5/141
- 7-J.V.Stalin, Problms of Leninism, Moxow(1947)P.59
- 8-Vernon V.Aspaturian . سه رچاوه ی سه ره وه .
- 9-Vernon V.Aspaturian . سه رچاوه ی سه ره وه .
- 10-Stanislov Kondrashov, Izvestia

ئەم ووتارەى كۆندراچۆف بە بى رېكە وتنى تايبەتى لە ھەمان كاتدا
لە گۆفارى ئىكونۆمىستى بە رىتانىدا بىلاوكر اوھتە وە ، بىروانە بو :

The Economist, 13/5/89

11-Andrey Kozyrev,

ووتارە كەى كۆزىرۆف لە گۆفارى
(International Affairs) لە بىلاوكر اوھتە وە ، بىروانە بو

The Observer 5/3/89 بىلاوكر اوھتە وە ، من لە رۆژنامەى

12-The Economist, 13/5/89 وە رم گرتووە .

13 Prawda, 4/4/1971

14-Boris Meissner. Osteuropa. 8/87

15-Vernon Asparian. P. 156-215

16^a-Helmut Hubel, Die Sowjetische Nahost-Politik

unter Gorbatschow. In: Europa Archiv, Folge, 10/88

16b-Melvin A, Goodman and Carolyn McGiffert

Eckedahl, Gorbachev, s "New Direction" in the Middle

East . In: The Middle East Journal, Vol, 42/88

17-The Middle East International, 3/3/89

18-Helmut Hubel

19-The Middle East International. 3/3/89, The,

Middle East Journal, Vol, 42/88

20-The Financial Times , 25/3/89. The Guardian

24/5/89

21-The Sunday Times 5/6/88

22-Helmut Hubel سە رچاوەى سە رە وە .

23-

24-Boris Meissner . سه رچاوهی سه ره وه .

25-Europa Archiv 11/87 .

26-Boris Meissner . سه رچاوهی سه ره وه .

27-Europa Archiv 11/87 .

28-The Guardian 17/5/89 .

29-Vernon V. Aspaturian, The Soviet Union and
Internationaional Communism. In Roy C. Macridis Med,
Foreign Policy in World Poltics. M1986, P. 216 245.

30-Vernon V. Aspatarian. P. 216 245.

31-Gunther Deschner, Saladins Sohne, Manchen. 1982.

32- بۆ زیاتر شاره زایی ده ربارهی سوقیه ت و مه هاباد بر روانه :

a. Willian Eagleton, The Kurdish Republik of 1946 .

b. Chris Kutschera, Le Mouvement national Kurd,
Paris, 1979 .

33-Gunther Deschner, Saladins Sohne. Munche. 1982,
168 .

34-Marxism Today, 2/89 .

35- مجله عراق الغد ۱۳/۸/۱۹۸۸ .

36- روزنامهی پراقداد ۱۱/۹/۱۹۸۸ .

لاپه په گانی ژيانم

پیره ووه ریبه گانگی آمالی شایخ خوریپ

به شی سیییم

ته وه بوو دوی پرووداوه گانی پینحوین له نیوان شورش و کومه لی
حه مه په شید خان ، له سه ر داخواری کاک نوری ش—اوه پس
گوپز رامه وه بو ماوه ت ، مانه وه م له ماوه ت زوری نه خایاند ،
مه کته بی سیاسی که باره گاکه ی له دیی ئاوکورتی بوو ناردی به
دوامدا ، له وی دوی هیندی قسه وباس و دلنه وایی کردن ، پییان
پراگه یاندم که ده بی بچم بو قه لادزی ، منیش پازی بووم ، په نجا
دینار به من و په کی (۱۵) دیناریان بو دوو پیشمه رگه که ی له ته کمد
بوون سه رف کرد ، بو به یانی پوژی دواپی له ریگای قامیش و سه قره و
زه روونه وه به ره و هه واری تازه نیوی خوامان لیپینا ، ده مه و نیوه پو
به گه له ک له زبی بچووک په رینه وه ، شه و لای ته حمه د ئاعایه کی
میراوده لی بووین و ئیوارهی دره نگی پوژی دووه م گه یشتینه قه لادزه .
چهند پوژیک له قه لادزه ماینه وه ، ده نگ که وته ناوانه وه که
خوالیخوش بوو جه نابی سه روک بارزانی له ناوچه ی پشت ئاشان و
لیوژه یه . پاش چهند پوژیک چووین بو سه نکه سه ر بو سه ردانی
چهند براده ریکی خه لکی ته وی که کاتی معاونی پولیسی رانیه بووم
دوستایه تیم له گه لیاندا په یدا کرد بوو ، شه و له وی ماینه وه و له
باره ی هاتنی سه روک بارزانییه وه بو پشت ئاشان و لیوژه

بارەى ھاتنى سە رۆك بارزانىيە ۋە بۆ پىشت ئاشان و لىيۆژە
پرسىيارم كورد ، ئە ۋانىش ۋوتيان راستە تە شريفى لە لىيۆژە يە ، ئە ۋجا
داوام كورد كە ئە گەر بىكرى پە ۋانەى خزمەت بارزانىم بىكەن
گفتى ئە ۋە يان دامى و ۋوتيان زۆر ئاسانە .

رۆژى دوايى چوومە سە ردانى چەند كويخايە كى مەنگور كسە
زۆر پياۋى چاك و پيشمە رگەش بوون ۋە كو كويخا قادرى حە سە ن و
ھە مزە ئاغاي بىراى عەلى حە سە ن ئاغاي سە رۆكى خىلى مەنگورى
ديوى خواروى كوردستان ، ھە رۋە ھا كويخا بىرايى قە لاۋە كسە
شە ويك لاي ئە و بووين و بۆ بە يانى گە راپنە ۋە سە نگە سە ر ، بىرا دە و
دۆستە كانم ئاگادارىان كردم كە بۆ شە ۋى و لاخيان بۆ ئامدە كردووم
بچم بۆ خزمەت بارزانى دواى نانخواردنى ئىۋارە لە دۆلىسى
شە ھيدانە ۋە كە ۋتپنە پى ، بە رە بە يان گە يىشتىنە نزىك گە لىسى
"بە دران" كە سە ر بە ناۋچەى ئاكوۋى خىلى ھە باس ئاغاي مامە نىد
ئاغايە ، بۆ شە و توانىم بچمە خزمەت سە رۆك بارزانى ، پىاش
دانىشتىكى دوورو درىژ كە ھە موو ھە ۋال و دە نىگ و باسىكى
ناۋچە كانى سلىمانىم عە رز كرد ، ئە ۋيش فە رموۋى ؛ كاكى خوم
لە ھە موو شتىك ئاگادارم و دە بى كاك كە مال جە نابت ھە ر ئە م
شە و بگە رپىتتە ۋە ، مە ش ھىلە خە لك بزانن ، چونكە لە و بىروايە دام
ئە گەر پىبزانرى ، باش نابى بۆت ، منىش ۋوتم : بە لى ئە م
ئە فە رموۋى ، ھە ر ئە و شە ۋە گە رامە ۋە مالى ئە و دۆستانە ، بۆ
بە يانى پىيان راگە ياندم كە لىژنەى ناۋچەى قە لادزە لىم دە پرسن ،
منىش بۆ لاي نيوە رۆ چوومە قە لادزە و سە رى لىژنەى ناۋچەم دا ، كاك
ئە حمە دى لىپىر سراۋى لىژنە ئاگادارى كردم كە بىروسكەى مە كتە بى

سیاسی هاتووہ و داوا ئے کہ ن بگہ پیمہ وہ ماوت و کرا بووم به یاریده ری فه رماندهی هیزی خبات له پینجوین که ئه و کسات فه رماندهی هیزه که ره حمه تی عه قید نوری مه لا مارف بوو .

دوای چهند پوژیک گه پامه وه ماوت و له ویش چهند پوژیک مامه وه ، ئینجا له ریگی سیوه یله وه به ره و باره گای تازه و کاری تازه به ری که وتم ، بو ئیواره گه یشتینه ئاواپی باسنی ، شه وی دووه م لای عه بدولپرهمان ئاغای نوړک میوان بووین ، بو به یانسی که وتینه ری به ره و ئاواپی سیاگویر له دیوی پینجوین ، بسو پاش نیوه پویه کی دره ننگ گه یشتینه " گوللی " و شه و لای مه حموود به گی گوللی ماینه وه . مه حموود به گ له به گزاده کانی بانه یه ، پیاوکی هه زار سه ریبه ، هه ر پوژهی له سه ر په تیک یاری ئه کسات و هاوکاری له گه ل ساواکدا هه بوو ، وه کو بیستوو مه ئیستا جاشی سه ددومه له ناوچهی سلیمانی . بو به یانی که وتینه ری به ره و پینجوین ، بو نیوه پو گه یشتینه باره گای هیز که له سه رای پینجویندا بوو ، ئیتر له وی ماینه وه و زستانی به سه ردا هات ، ئه و سهاله زستانیکی زور سهخت و سارد بوو ، به فریکی زور باری ، هه موو ریگاوبان له هه ردوو دیوی عیراق و ئیران گیرا ، پلهی سه رما شه وان ده گه یشته بیست له ژیر صفره وه ، هه تا ته نه که ی نه وت ده یبه ست ، له به ر بی هات و چویی ئازوقه و خوارده مه نی و سوته مه نی زور زور که م بوو ، به جوریک نرخنی ته نه که یه ک نه وت له ۲،۵ دینارو نیوتیپه ری بوو .

ئهم وه زعه هه تا به هاری ۱۹۶۲ ده وامی کرد ، له به شی دووه می بیره وه ریبه کانمدا به کورتی باسی هاتنه سه ر کاری به عسیبه کان و

عه بدولسه لام عارقم كرد، گفت وگو له گه ل شورش ده ستي پيكرده ،
 هه ر له و كاته يشدا به عس هه ولي قه لاجو كردني كومونيسيته كانياندا ،
 زوري پينه چوو گفت وگو سه ري نه گرت و له اي حوزه يراني ۱۹۶۳/۱۰/۱۸
 هيرشي زه ميني و ناسماني به عسي شوقيني ده ستي پيكرده وه و
 كاره ساته ره ش كوژه كه ي شاري سليماني بووه گه واهي درنده يي و
 نامه ردي به عس ، شاري كه ركوكيش ، كه تانه ي گلينه ي چاوي
 ئيمپرياليزم و رژيمه شوقينييه كاني عه ره بي عيراقبيه زوري پيكره ،
 گه ره كه كوردبيه كانيان له دانيشتوانيان چولل كردو مال و حالتي
 سه دان پيشمه رگه و نه ندامي پارتتي و كوردي به شه ره فيان رووخاندو
 هه زارانشيان ئاواره كرد ، په كيكي دي له هيرشه درنده بيه كاني
 به عس ، هيرشي سه ر چه مي ريزان بوو ، پاش شه ريكي سه خت
 چه مي ريزان چولكراو پيشمه رگه په رينه وه به ري سورداش و بنكه و
 باره گايان له دولتي شه هيدان دامه زراند ، دواي ماوه په كي كه م
 ميري چه مي ريزاني چولكردو له شكر چوووه وه جيگاي خوي ، به م جووره
 شه ر به رده وام بوو له به يني له شكري شورشگيري كورستان و هيري
 ميري كه هه رچي له توانايدا بوو به كاري هينا دزي له شكرو ميلله تي
 كورد به لام بي سوود بوو ، هه تا موشير عه بدولسه لام له ۱۹۶۳/۱۰/۱۸
 كوده تاي به سه ر به عسييه كاندا كردو هه موو كاروباريكي گرته
 ده ست خوي و داواي له شورش كرد كه شه ر بووه ستي و ريگا بوو
 گفت وگو كردن خوش بكري ، له هه مان كاتدا بلاويان كرده وه كه
 نه و كرده وانه ي پيشوو هي حيزبي به عس بوو نه ك هي نه وان ، له
 ۱۹۶۴/۱/۳۱ موشير عارف ، عه بدولره زاق مه حموود كه موته سه ريفي
 سليماني بوو بوو گفت وگو ده ست نيشاني كردو په يوه ندي كرد به

بارزانی نه مره وه ، پارتی کوئونیستی عیراق و پارتی نیشتمانی
 دیموکراسی عیراق (کامیل چادرچی) و ده وله تی سوقیه ت رایان
 و ابوو که بارزانی مه بده ئی گفت و گو قبول بکا، به و پییه له پوژی
 ۱۰ ی شوباتی ۱۹۶۴ د میری عیراق به یانیکی په سمی بلاوکرده وه و
 ئیعتیرافی به هقوقی مه شروعه ی کورد کرد ، برپاری شه پ راگرتن
 درا ، بارزانی نه مریش به یانیکی پشتیوانی له به یانه که ی ده وله ت
 ده رکرد ، به پیی گوته ی هه موو سه رچاوه کان "خروشیف" سه روکی
 نه وسای سوقیه ت به بروسکه یه ک پیروزیایی نه و شه پ راگرتنه ی
 کردوه ، نه م وه زعه به رده وام بوو تا نیسانی ۱۹۶۴ نه وه بوو میری له
 ۱۹۶۴/۴/۴ دا ده ستووری کاتر نویی بلاوکرده وه ، میری بی قه ولی خوئی
 تیدا نواندو عیراقی ناونا به به شیک له وولاتی عه ره ب . مه کته بی
 سیاسی له ۱۹۰ / ۱ / ۹ دا کونفرانسیکی له ماوه ت گرت و برپاری
 دامالینی سه روک بارزانینان راگه یاند له هه موو کاروپایه یه کی
 پارتی و به ره سمی له نووسین و ئیزگی ماوه ته وه په لاماری بارزانینان
 داوه ه زار قسه ی ناشیرینیان دواخت وه کو له بیریان چوبیته وه له
 ماوه ی بیست سالی رابوردوودا له هه موو به یانیکی و کوپونه وه یه کی
 پارتیدا بارزانینان دانه نابیی به سه روکی پارتی و میلله تی کورد،
 ویستیان به قه راری کونفرانسیکی بارزانی له بیرمی میلله تی کورد
 به رنه وه ، بیریان له وه نه کردبووه که بارزانی له دلئ هه موو کوردیکی
 به شه ره فدا چه سبی بوو نه ده توانرا هه روا به ئاسانی له بیرمی کوردو
 کوردستانی به رنه وه ، نه وه بوو له ۱۹۶۴/۴/۱۹ دا به یانیکیان به
 زمانی عه ره بی له ژیر ناو نیشانی (اتفاقیه المشیر - بارزانن - !
 اصلح ام استسلام) بلاوکرده وه و گه لیک هیرشیان بردبووه سه ر

بارزانی . ئە و وه خته من له پینحوین بووم و جیگری فه رماندهی
 هیزی خهبات بووم . مه کته بی سیاسی بروسکه ی دابوو به هه موو
 هیزو به تالیونه کانی له شکری شورشگیری کوردستان و تییدا به یان
 کرابوو که کوپوونه وه یه کی عه سکه ری هه یه له به رزنجه ، له روژی
 دیاری کرابوو هه موو فه رماندهی هیزو به تالیونه کانی ناوچهی
 سلیمانی و هندی له سه ر لقه کان له به رزنجه حازر بووین و بوو
 به یانی خوالیخوش بوو کاک عه لی عه سکه ری و شیخ ره زای گولانی
 که یشتنه به رزنجه و کوپوونه وه که له مرگه وتی به رزنجه ده سستی
 پیکرد ، کاک عه لی عه سکه ری ده سستی کرد به قسه و به یانه که ی
 مه کته بی سیاسی خوینده وه و بریاره کانی کونفرانسی ماوه تسی
 پیراگه یانیدین و هیرشیکی زوری برده سه ر بارزانی و هه تا ووتی :
 "بارزانی میلله تی کوردی به موزو پیرته قال فروشت . دوا ی ئە وه ی
 ته واو بوو ووتی : کی سوئالی هه یه یا روونکردنه وه ی ئە وی بیکا و
 داوا بکا . منیش ده ستم هه لبری و ووتم : کاک عه لی ئە وه ی جه نابت
 ورتت هه مووی راسپارده ی مه کته بی سیاسی و بریاره کانیتی؟! له
 وه لامدا ووتی : به لی : منیش رووم کرده کوپوونه وه که و ووتم : ئە م
 ووتانه وجه نه زه ری لایه که که مه کته بی سیاسی به ریزه ، به لام
 له لایه تره وه فه رمانده ی له شکری شورشگیری کوردستان و
 سه ر کردایه تی پارتی هه یه ، من پیشیار ده که م که لیژنه یه ک له م
 کونفرانسه هه لبری بچوون بوو لای بارزانی ، دوا ی ئە وه ی باری
 سه رنجی ئە ویش تییده که یین ، کونفرانس جاریکیتر کوده بیتسه وه
 بریاری خووی ده دا ، پیش ئە وه ی قسه کانم ته واو بکه م ره حه تسی
 کاک عه لی عه سکه ری قسه ی پیپریم و ووتی : تو ده بی هه ر موعاره زه

بکھی ، منیش ووتم : کاک عہ لی موعارہ زہ نیہ ، ئەمہ پە ئی منہ ہا
 کوبونہ وہ کہ برپیاربدا ، منیش پروم کردہ ہہ موو برادہ ران ، ووتم :
 ئیوہ چی دە لئین ؟ ہہ موو تیگرا ووتیان پە ئیکنی باشہ و برپاریان دا
 کہ پینج کہ س ہہ لبرئیرن کہ برئیتی بوون لە کاک عہ قید نوری ، کاک
 پە شید سندی ، عہ بدولوہ ہاب ئە تروشی ، کاک فازیل تالہ بانسی
 رە حمەتی و من ، ئیتر خە لکہ کہ بلاوہ بیان لیکردو ئیمہ ش برپارماندا
 لە سلیمانی لە مالی پە حمەتی کاک عہ قید نووری مہ لا مارف کوبینہ وہ
 بو ئە وہی تہ رتیباتی پرویشتن بکہین بو لای سہ روک بارزانی .

پاش ماوہی چہند پروژیک لە سلیمانی کوبینہ وہ (ئە و وہ ختہ
 شہ پ وہ ستا بوو ، بوہ توانیمان بچینہ سلیمانی) برپارمان دا برپوین
 بو بارہ گای بارزانی لە ناوچہی رانیہ ، چونکہ ئە و کاتہ بارزانی
 تہ شریفی لە وی بوو ، بو بہ یانی زوو ہہ موومان بہ رە و ناوچہی رانیہ
 پرویشتن ، ئیوارہ یہ کی درہ نگ گہ یشتینہ ئە وی ، زانیمان بارہ گای
 بارزانی لە سہ نگہ سہ رە ، ہہ ر ئە و ئیوارہ یہ چووینہ سہ نگہ سہ رو لە
 سہ عات ۸ ی ئیواہ دا گہ یشتینہ بارہ گای بارزانی . خوالیخوش بوو
 بارزانی لە سہ عات ۹ دا ہاتہ لامان ، دوا ی بہ خیرہاتن ، دە سستی
 کرد بہ قسہ کردن و فہ رمووی کہ من میللہ تی کوردم بہ موزو پرتہ قال
 نہ فروشتووہ وہ کو پییم دە لئین ، من لە خوّمہ وہ ئەم شہ پ راگرتنہ م
 نہ کردووہ بہ لکو دوو ئە ندامی مہ کتہ بی سیاسی پارتی کہ کاک
 نوری شاوہیس و کاک جہ لال تالہ بانسی بوون لی رە بوون لە کاتی ہاتنی
 عہ بدولپہ زاق مہ حموود بو لامان ، ئەم شہ پ راگرتنہ ش بہ شتیکی
 زور باش دە زانین بو پیشمہ رگہ و ہہ موو ناوچہ کانی کوردستان .
 چونکہ خە لکی لە بہر کہ م بوونی ئازوقہ و کەل و پەل زور لہ

نارپه حه تيدا بوون ، هه روه ها پشويه كيشه بو پيشمه رگه ، نه گهر
 هات و ميري گفتي خوئي برده سه ر نه وه باشه ، نه گه رنا ، نيمه
 چه كمان دانه ناوه و ناماده ي هه موو رووداويكين ، كو بونه وه كه
 له گهل بارزانيدا هه تا سه عات پينجي به ره به ياني خاياند ، نيتر
 بارزاني كو تاي به فه رمووده كاني هيناو ووتني نه مه يه وه زعه كه ،
 نيوه ش كوري كوردن خوتان به خت كردووه بو نه جاتي ميلله ته كه مان
 هه موو تيگه يشتون و ليها تون ، خوتان برياري خوتان بده ن له م
 وه خته ناسكه دا و هيوادارم كه هيچ شتيكي خراب كه بي به سه به بي
 نازاوه و نارپه حه تي دروست نه بي بو ميلله ته كه مان ، چونكه به
 پله يه كي زور ناسكدا تي ده په ري ، نيتر جه نابي بارزاني
 خواحافيزي ليكردين ، نيمه ش به ره و قه لادزه كه وتينه ريگا ، نه و
 روژه له قه لادزه پشوومان دا ، بيستان كه ماموستا نيبراهيم نه حمه دو
 كاك عه زيز شه مزيني و كاك عومه ر مسته فا ده باببه له قه لادزين ،
 منيش له گهل خواليخوش بوو كاك فازيل تاله باني و كاك عه زيز
 نه تروشي بريارمان دا كه بچين بيانبينين ، نيمه ش هه ر سيكان
 چووين بو لايان كه له مه كته به ناوه ندييه كه ي قه لادزي دا بوون ،
 دواي به خيرها تن ، په حمه تي كاك فازيل تاله باني ووتني ماموستايان
 نيمه هاتووين بو لاتان كه به هه موو لايه ك هه ولبده ين كه هيچ شتيك
 روونه دات بييت به هو ي تيكچووني ريزي ميلله ته كه مان و ريزه كاني
 پارتني و پيشمه رگه .

له وه لامدا ماموستا عه زيز شه مزيني ده ستي به كونكريتني
 زوره كه داداووتني : نيمه كه پارتني و پيشمه رگه ين نه م كونكريته ين
 ۷۵۰۰ پيشمه رگه ي پولايينمان هه يه ، بارزاني كيي له گه له ؟! چگه

۱۵۰۰ پيشمه رگه و چه ندره ئيس عه شيره تيک ، زياتر ئيمه پولاين ،
 دوو سي جار تيکراري کرده وه منيش هلم دابه و ووتم : ماموستا
 راسته ۷۵۰۰ پيشمه رگه هه يه ره وانه يه زياتر يش هه بي ، به لام ئه م
 ۷۵۰۰ پيشمه رگه يه خو هه موو ئه ندامي پارتي نين ، من که هاتووم بو
 ناو شورش ، ۱۵۵ پوليسم له گه لدا هاتووه ، له مانه دوو که سيان ئه ندامي
 پارتي بوون ، ئه م دوو ئه ندامه ش ئه ندامي ميرزا صديق بوون که
 ليپر سراوي ناوچه ي پينحوين بوو هيچيان له پارتي و پارتايه تي
 نه ده زاني چونکه ميرزا صديق خوي هيچ نه بوو ته نها ده يگوت خان
 جي بغه رموي من ئه وه ده که م ، له مه ش مه به ستي حه مه ره شيد خان
 بوو که له داروخان داده نيشت و ميرزا صديقش پياوي ئه و بوو ،
 من هه ره سه ره قسه کردن به رده وام بووم و ووتم ماموستا له م ۷۵۰۰
 پيشمه رگه يه بر روا ده که م شه ش هه زاري پوليس بن و ئه م پوليسانه ش
 بووه هاتوونه ته ريزي پيشمه رگه وه له به ره شه رمي خه لکي ، چونکه
 ئه م پوليسانه هه موويان خه لکي ديها ته کاني کوردستانن ، هه نديکيان
 له به ره خزمایه تي که يه کي له براکاني يا ئاموزايه کي يا چه ندره
 که سيک له خه لکي دييه که ي هاتوونه ته ناو له شكري کوردستانه وه و
 پييان شه رمه ئه وانيش چاو له وان نه که ن ، به لام ئيستا که ماوه يه که
 به سه ره هاتنه ناو ريزي پيشمه رگه ياندا تيده يه ري چگه له و (۵۰۰)
 پوليسه ي که ئه ندامي پارتي بوون ، باقييه که شي ئيستا ئه ندامي پارتي
 چونکه مه کته بي سياسي به ريز برپاريکي ده رکرد تييدا به ياني
 کردبوو که هه ره که س له و پوليس و عه سکه رانه ي ئه ندامي پارتي
 نه بوون له و روژه ي هاتوونه ته ريزي له شکره وه شه ره في ئه نداميتي
 وه رگرتووه ، به لام ئيمه تکاتان ليده که ين هه نکاويک نه نري بي

به هۆی دوو به ره کی میلله ته که مان ، چونکه به زه ره ری هه موو میلله ت
 ته واو ده بی ، له وییدا ماموستا بر ایم ته همه ده لیدایه و ووتی : بر ایان
 به جوهدی هه موو لایه ک ئینشائه لالا هیچ شتیك پوو نادات بی به هۆی
 ناخوشی و دلگیری میلله ته که . ئینجا ره همه تی کاک عه زیز ته تروشی
 ووتی : ماموستایان ئیوه ته که ره له نزیک بارزانیه وه بن ئیمه لسه و
 بر وایه داین هه موو شتیك بگه ریته وه جیی خوی ، به لام ته که ره دوور بن
 له وانه یه بی به هۆی پوودانی ته و ناخوشیه ، ووتیان : ئینشائه لالا .
 ئیتر ئیمه رویشتین بو حه سانه وه و به یانی که هه ستاین و چووینه
 ناو شار ، بیستمان که هه ره شه وی براده رانی مه کته بی سیاسی
 گه راونه ته وه به ره و ئاوکورتی له دیوی ماوه ت ، ئیمه ش چووینه وه
 بو رانیه که باره گای پارتی لی بوو ، ئیش و کاری پارتی چه نند
 براده ریك ده یان برد به ریوه وه کو : نه عمان عیسا ، عه زیــــز
 عه قراوی ، ره مه زان عه قراوی ، عه گید صدیق و ره همه تی شــــیخ
 محه مه دی هه رسین ، ئیتر ئیمه گه راینه وه به ره و سلیمانی و پاش دوو
 پوژ کوبوونه وه یه کمان کرد له مالی خوالیخوش بوو عه قید نوری مه لا
 مارف و بریارمان دا که وا چاوه روان بکه یین بزانی چی پوو ده دات
 ئینجا بریاری خومان ده ده یین ، دواي گه رانه وه ی براده رانی مه کته بی
 سیاسی بو ئاوکورتی بریاریان دا که کونفرانسیکی گه وره ی عه سکه ری
 بگیریت له ماوه ت که فه رمانده ی هیزه کان و ئامیر به تالیوون و زوربه ی
 سه ره لقه کانی له شکری شوړشگیری کوردستانی تییدا بی .
 له پوژی دانراودا هه موو لایه ک چووین بو ماوه ت و ئاگادار کراین
 که وا مه کته بی سیاسی هه ندی ئیجرائاتی کردووه ، وه کو گرتنی
 دکتور فوئاد جه لال . ئیمه ش له گه ل چه نند براده ریکیتردا کوبوینه وه و

برپارمان دا هر لايه ك كوټوونه وه له گه ل براده راني خوټيدا بكا و
 تټيان بگه يه نئ كه پله ي ئټستاي شورش و ئه و گيروگرفته ي هه يه له
 به يني سه ركردايه تي شورش و مه كته بي سياسي ، بو ئه م مه به سسته
 من هه موو براده راني پوليس له سه رلق و ئامير به تاليون و هه نندي
 لټير سراويتري له شكر كه پوليس بوون له مالي خواليخوش بوو كاك
 عه زيز محيدين ماوه تي كوټووينه وه (كاك عه زيز كوردپه روه ريكي
 ئيجگار پاك و خاوين بوو ، له يه كه م پوژي شورشه وه له گه ل له شكر و
 پارتي بووه و مالي خوي ته رخان كردبوو بو هه موو پيشمه رگه يه ك ،
 هه ميشه ماله كه ي وه كو بنكه يه كي له شكر و پارتي وا بوو بو خزمه ت و
 حه وانه وه ي ئه وانه ي له دووره وه ده چوون بو ماوه ت) ، دواي ئه وه ي
 باري سه رنجي هه ردوو لا سه روك بارزاني و مه كته بي سياسي و گشت
 شتيك له براده ران گه ياند ، بيستان له لايه كتره وه براده راني
 عه سكه ري له شوټنيكيتر بو هه مان مه به ست كوټوونه وه يان كردبوو ،
 مه كته بي سياسي كه به مه ي زاني ، له ده وري نيوه پوډا كاك نوري
 ئه حمه دي ته هات و داواي له هه موو براده ران كرد كه كونفرانس
 ناگيري و هه ر كه س بگه ريته وه بو شوټن و جټيگاي خوي به بي ئه وه ي
 هيچ شتيك پوون بكه نه وه بو خه لكه كه ده رباره ي ته به ستنى كونفرانس .
 ئيمه ش گه رايينه وه ، به لام ره شيد سندی و عه بدولوه هاب ئه تروشي و
 ره حمه تي كاك عه زيز ئه تروشي و چهند براده ريكي تريان لاي خويان
 هيشته وه و پټيان ووتبوون كه يه كي مانگيگ پشوويان هه يه و ده توانن
 بچنه وه بو لاي بادينان و پاره يه كي باشيشيان دابووني ، به لام ئه و
 براده رانه كه هاتنه وه بو سليمانى ، نه چوون بو ناوچه ي بادينان و
 نه پشووشيان وه رگرت .

له مانگی ته ممووزی ۱۹۶۴ دا کونگره ی شه شه می پارتی له شاری
 قه لادزه گیرا به سه رپه رشتی بارزانی و برپاری ده رکردنی (۱۴)
 نه ندام له مه کته بی سیاسی و کومیتته ی ناوه ندی درا . له وانه ئیبراهیم
 نه حمه د ، جه لال تاله بانی ، نوری شاوه بیس ، عه لی عه بدوللا ، عه لی
 حه مدی ، عومه ر مسته فا ده بابیه ، عه لی عه سکه ری ، حه مه ی حاجی
 تایه ر ونوری نه حمه دی ته ها و . . .

دوای نه وه ی کونگره ی شه شه می پارتی ته واو بوو ، نه ندامانی
 کومیتته ی ناوه ندی هه لبرئیران له وانه ؛ دکتور مه حمود عه لی عوسمان ،
 ره حمه تی شیخ محه مه دی هه رسین ، ئیسماعیل مه لا عه زیز ، عه لی
 سنجاری ، دکتور فوئاد جه لال ، حه بیب محه مه د که ریم ، حه مه نه مین
 به گی موهه ندیس ، هاشم عه قراوی .

ئینجا بارزانی نه مر به ره و ناوچه ی ماوه ت ده روا ، چونکه
 جه ماعه تی مه کته بی سیاسی کون به رده وام به ئیزگه و به یانات
 هیرسی ناره وایان ده کرده سه ر بارزانی و لایه نگرانی ، به ر له وه
 جه ماعه تی مه کته بی سیاسی کون دوو لق پپشمه رگه ی
 نارد بوو بو ناوچه ی دولتی قامیش و بنگرد که سه رکرده که یان
 خوالیخوش بوو حه مه ی سه پید عه لی بوو زووربه شییان له کوره
 که نجه کانی سلیمانی بوون و له وی دامه زرا بوون ، به لام پپش نه وه ی
 بارزانی ده ست بکا به جولان هه ردوو لقه که له گه ل سه رکرده که یان
 ده چنه خزمه ت بارزانی له سه نکه سه رو دلسوزی خویمان عه رز ده کن
 له ده وروبه ری ئابی ۱۹۶۴ دا بارزانی نه مر ده ستنی کرد به
 جولان بو ناوچه ی ماوه ت و بی هیج شه رو شوریک گه یشته ناوچه ی
 قامیش و گه لاله ، به گه یشتنی بارزانی بو ناوچه ی ماوه ت باره گای

باره گای مه کته بی سیاسی کۆن له ناوچه ی ژاژله و ئاوکورتی بو
 دیهاته کانی سنووری ئیران ده گوێزریتته وه زۆربه شیان که نزیکه ی
 ۵۰۰ چه کدار ده بوون چوو بوونه به ری ئیران و له وی گیر سابوونه وه ،
 ئینجا بارزانی له گه ل له شکره که پیدایه روو ده کاته ماوه ت و له وی
 باره گای دامه زراند و ماوه ت بووه باره گای کاتی بارزانی
 له پاش چند پۆژیک وه فدیك له کورده دلسۆزه کانی به غدا ده وه
 هاتن بو خرمه ت بارزانی بو ئه وه ی کاریکنی وا بکن که نه هیلن
 هیچ شتیك رووبدات له نیوان هه ردوو لادا و شه ری براکوژی ده ست
 پینه کات ، هه ر له و کاته ی ئه و براده رانه له وی بوون ، کومه لیک
 چه کداری مه کته بی سیاسی کۆن هه لیان کوتابووه سه ر دیهاته کانی
 سنوور که پیشمه رگه ی لیبوو ، ئه و شه رانه بوون به هوی شه هیدبوونی
 پیشمه رگه یه ک و بریندار بوونی چه ند پیشمه رگه یه ک و چه ند
 که سیکر دیهاتی ، هه ر له و کوبونه وه یه دا بارزانی بروسکه ی بو
 کورده کانی به غداد خوینده وه و پیتی ووتن ئیتر ئیوه داوای چیم
 لیده کن ؟ ! ئایا ئیوه ده توانن ئه و کاره ساتانه ی ئه وان ده یکه ن
 بیوه ستینن و چاره سه ریکی بو دابنن ؟ ! من هه موو شتیك ئیوه
 برپاری له سه ر بده ن و له مه صله حه تی کورد بیته هیچ چۆره مانعیکم
 نیه ، ئیتر ئه و براده رانه گه رانه وه بو سلیمانی .

وه کو ووتمان باره گای مه کته بی سیاسی کۆن که له ژاژله و

ئاوکورتی بوو گواستیانه وه بو ئه و دیو سنووری ئیران ، که ل و په ل و
 ئازووقه یه کنی زۆریان هه بوو له ئه شکه وتی کیوه ره ش که به رامبه ر
 ئاوکورتی بوو له گه ل ئیزگه ی ده نگی کوردستان و ته قه مه نییه کی

زور ، پيش نه وهی برتون نه وهی نه یان توانیبوو بیبه ن ، هه موویان
خسته ناو چه م و روباری نه و ناوچه یه وه ، هه ر صندوقه چا بوو ،
ته نه که رتون و که ل و په لیتر بوو ده رده هیئراو ده برا بو ماوه ت ،
ئیزگه که شیان به په شاش کوناو ده رکردو له کاریان خستبوو .

دوای نه وهی کارو باری بارزانی له ماوه ت ته واو بوو ، چوووه
چوارتاو له وی باره گای کاتی دانا ، پاش ماوهی چند روتیک لیوا
عه بولره حمان عارف که برای سه روك کومار موشیر پروکسن
عه بدولسه لام عارف و فه رماندهی گشتی له شکری عیراق بوو ، هات
بو دیده نی بارزانی . من خوم له و کووونه وه یه دا ناماده بووم که
له قوتابخانهی ناوه ندی چوارتا بوو که باره گای کاتی بارزانی
لیبوو ، پاش کووونه وه که بارزانی بانگی کردم و فه رموی : کاک
که مال جه نابت بگه رییره وه بو پینجوین " نه و کاته من یاریده ری
فه رماندهی هیزی خه بات بووم که باره گاکه ی له پینجوین بوو" ،
ئینجا فه رموی : پاش ماوه یه ک دیم بو دیده نیتان و له هاتنم
ئاگادارتان ده که م .

من گه رامه وه بو پینجوین ، له و ماوه یه دا ، وورده وورده شه ر و
شوری بچووک له دیهاته کانی سنووری سیاگوپزو سیوه یل و دیهاتیتتر
له به بینی له شکرو کومه لی مه کته بی سیاسی کوندا ده کرا ، پيش
نه وهی بارزانی ماوه ت به جیبهیلی ، حاجی سه لیمی قامیش که له
یه که م روتی شورشه وه پیشمه رگه بوو ، پیاویکی زور ئازاو به
ویژدان و لیهاتوو بوو ، کردی به لیپرسراوی ماوه ت ، کاک خولسه
نامه که کونه ره ئیس عوره فای پولیس بوو له حوزه بیرانی ۱۹۶۲ شه وه
پیشمه رگه بوو ، کرا به یاریده ری حاجی سه لیم ، دوای گه رانه وه م

به چەند رۆژیک ، بروسکە ی بارزانیمان پیگە یشت که ته شریف
 دینی بو پینجوبین ، ئیمە ش خومان ئاماده کرد ، له رۆژی دیاریکراودا
 گە یشتنه پینجوبین ، خوالیخوش بوو کاک لوقمانیشی له گە ل بوو ، هەر
 به گە یشتنی ، ئە مری پیکردم که خە لکی پینجوبینی بو کۆبکە ینه وه ،
 منیش ئاگاداری لیژنە ی ناوچە ی پینجوبینم کرد که به خە لکی بلیین
 له کاتی چواری پاش نیوه رۆدا بین بو حە وشی مالی قائمقام بو
 کۆبوونه وه ، خە لک هاتن و له کاتی تاییه تیشدا بارزانی ته شریفی
 هیناو ده ستی کرد به قسه کردن ، زۆر به گە رمی به خیر هاتنی
 کردن ، له و کاته دا مه لایه ک هات و یه کسه ر به ره و جه نابسی
 بارزانی رۆیشت و بی هیچ پیشه کییه ک و قسه یه ک ده ستی بارزانی
 ماچ کرد . " به راستی بارزانی زۆری پیناخۆش بوو ، زۆریش له
 مه لاکه تورپه بوو ، فه رمووی : کاکێ مه لا من نه شیخم و نه ئاغام ،
 من ته نها مرۆقیکم وه کو ئیوه که له دایک بووم ناوئراوم مسته فا ،
 ئیتر هیچ فه رقیکم نیه له گە ل ئیوه ، تو له باتی ئە وه ی دبیته ئیره
 ده ستی من ماچ ده که یت ، بو ناچی له مرگه وته که ی خۆت ریگای
 باش پیشانی خە لک بده یت و هانیان بده یت که خزمه تی میلله تی
 کوردو پیشمه رگه بکه ن ، ئە گه ر جلی مه لایه تیت له به ردا نه بوایه
 ده م گووت ده رت بکه ن " دوا ی دوو سه عاتی ک بارزانی قسه کانی
 ته واو کردو خە لکه که بلاوه یان لیکرد ، ئینجا بانگی کردم و ئە مری
 پیکردم که بچم بو سنوورو لیپرسراوانی ئیرانی بیینم و پیمان بلییم
 که بارزانی ده یه ویت لیپرسراوه کانیان ببینی " منیش چووم بو
 بایاوا و له وی لیپرسراوه که یم بینی و تیم گە یاند بوچی هاتووم ،
 ئە ویش ووتی : زۆر باشه ، له گە ل به رزتردا په یوه ندی ده که م و

هه ر ئەم شه و وه لامت ده ده مه وه . منيش گه رامه وه و عه نه رزی
 بارزانيم کرد . له سه عات ۱۲ ی شه ودا قاصدی لیپرسراوه که
 هات و ئاگاداری کردم که به یانی جه نابی بارزانی بغه رموی
 لیپرسراوانی ئیرانی دینه خرمه تی . منيش به جه نابی بارزانيم
 راگه یاند ، ئە ویش فه رموی : کاک که مال به یانی تو به ئوتومبیل
 بچوو منيش له گه ل پيشمه رگه کان به پیاده رییدا له ریگای
 ئاسناواوه دیم بو بناوه سووته ، منيش به یانی له گه ل چه نـ
 پيشمه رگه یه کدا چووم بو سنوور ، له وی دیم ۲ چادری گه وه
 هه لدراره و له شکرکی زوری ئیرانی جیگا به رزه کانیان گرتوو ،
 که چووم بو ژیر چادره گه وه که ، پیاویک هات به پیرمه وه ، جلی
 ملکی له به ردا بوو ، ووتی : من سه رله شکر مه تصور پورم ، نوینه ری
 شام ، ئە مه يش سوپه هیود نه صرولایی فه رمانده ی هه موو له شکر
 غه ربی ئیرانه ، وا بزانیم ئە ویش کورد بوو ، سییه میش قایمقامسی
 سنه بوو ، پاش دانیشتنیکی که م ، ووتی : عه رزی بارزانی بکه
 بغه رموی بو ئیره ، منيش گه رامه وه بو بناوه سووته و قسه کانسی
 مه تصور پورم عه رزی جه نابی بارزانی کرد ، له وه لامدا بارزانی
 فه رموی : بچوو به مه تصور پور بللی با ئە وان بغه رموون بو ئیره ،
 منيش گه رامه وه و فه رموده کانی بارزانيم پیگوت ، له وه لامدا
 ووتی : ئیمه له به ر ئە وه ی ئە فسه ری ئە رشه دی ئە رته شین به بی
 فه رمانی شا ناتوانین له مه رزی ئیران بپه رینه وه دیوی عیراق ،
 چه نابت عه رزی بکه ، دوو ئە فسه ری ئە رته شیشی له گه لدا ناردم
 ووتی : ئە مانه بارمته بن ، هه تا بارزانی ده گه ریته وه ، منيش
 گه رامه وه و دوو ئە فسه ره که شم له گه ل هاتن ، یه کیکیان روتبه ی

پرائید و ئه ویتریان مولازم بوو ، له ریگا قسم له گه ل کردن ، هه ر دووکیان کورد بوون و خه لکی سنه بوون ، هه ر که گه یشینه ئه وی ئه م دوو ئه فسه ره ده ستیان کرد به گریان و په لاماری ده سستی بارزانیان دا ماچی بکه ن ، بارزانی ده سستی گپراهه دواوه و لییان تورپه بوو ، فه رمووی : بو ده سستی من ماچ ده که ن ، ئیوه ش چاو له م براده ره بکه ن " ده سستی بو من پراکیشا " وه کو ئیوه ئه فسه ر بووه وازی له هه موو شتیك هیناوه و خوئی ته رخان کردووه بو خزمه تسی میلله تی کورد ، له جیاتی ئه وه ی ده سستی من ماچ بکه ن بنروون خزمه ت بکه ن ، من هیچ نیم ته نها پيشمه رگه یه کی کوردستانم وه کو ئه م پيشمه رگانه .

ئیترا بارزانی زور تورپه بوو بوو ، قه ت وام نه دی بوو ، به تورپه بیی پرووی کرده من و ووتی بگه پیره وه و ئه م دوو براده ره ش له گه ل خوت به ره وه و به مه تصور پور بللی (بارزانی ده لی له به ره ئه وه ی سیقه م به له شکری هه تیوه که ی ره زا شانیه ، نایه م ، ئه گه ر له مه ولاش ریگای جه ماعه تی برایم و جه لال بده ن بیینه ناوچه ی سیوه یل کوری کورد بکوژن و مالی خه لک ویران و تالان بکه ن ، هه رچی له ده سه لاتمدا هه یه ده یکه م ، خوم پیش له شکره که م ده که وم و تا لای هه تیوه که ی ره زا شا ناوه ستمه وه ، ئینجا چی ده بی با ببیت ، خوم ده مینم یا نا ، گرنگ نیه دوو سی جاریش له منی دووباره کرده وه که چی فه رمووه ئه وه به مه تصور پور بلیم ، منیش ووتم جه نابی بارزانی من جه نابتم له پشته له هیچ که سیک سل ناکه م ، فه رمووی کاک نوری مه لا ماریش له گه ل خوت به ره ، دیسان چوومه وه بو لای مه تصور پورو هه رچی بارزانی فه رموو

بووی به مه‌نصور پورم ڀاڳه ڀانڊ . ٿه ویش له وه لامدا ووتی : عه رزی
 جه نابی بارزانی بکه که سبه ڀینی به یانی زوو ، ٿوتو موٿیلی ٿه رته شی
 ڊیت و هه موو جه ماعه تی برایم و جه لال ده بات بو هه مه دان و له وی
 نیشته جی ده کرین ، ٿیتر ٿیمه گه ڀاینه وه ، قسه کانی مه‌نصور پورم
 به جه نابی بارزانی ڀاڳه ڀانڊ ، قه رموی با بکه ڀیینه وه به
 ڀینجوین . بو به یانی هه والمان ڀیگه یشته که جه ماعه تی برایم و
 جه لال ره وانهی هه مه دان کرا بوون ، ٿیواره یه کی دره ننگ
 جه نابی بارزانی ڀینجوینی به جیھیشت و به ره و چوارتا گه رایه وه .

ماویتی - - -

دوو چلی ووشکی داریک و دوو شتی هیندی شتی تریش

کاکه و هیس

دوو تیروژ

- یهك-

خوینهری هیژا...

که ده چیتته ناو باسه که وه، نه که ی شه و غه دره م لی بکه بیت و به بوژوا و کوری خوا پیدوم بزانی ا
ته گهر له کورددا چینی چه وساو هه بی و بووی، من له دامینی که وتوومه وه. له و چینه شدا توپژال
هه بووی که بهر سه ره سمی پوژگار که وتبی، بی گومان لی بی به ش نیم.

کی وه کو من هه به شکی و مندالی مه چه کی له دروینده دا جه مان بووه؟ کی توکی شانسی
دامالا وه و کام منداله ته کی گرانی پی سپیر دراوه؟... کی به مه یله و ساوایی ده بو مامر له ساوهر
پاس کا و سه گد له میوان دوور خاته وه و شه وان شه و به کیو بی و به ره به بیان میگهل رادا؟ کام
منداله بنه نگی گیراوه و سواری کهر کراوه و بو جووتکردن نیردراوه؟ کام پرولیتارو- لی م
ببورن- کام (چین) باز له بهر پینه ی ناهه مواری جلو بهرگی نه یه توانیوه بجیتته سه ر ته خته و
مه سه له ی ماتماتیک هل کا؟ کی و کام پرولیتاری هاو چینم نرخ ی به ردی پانی ناو درکهلان
ده زانی؟ کی و کام په نجبه ر چاوی له خوری سه رفرازی بریوه و قهت لی یه هله نه هاتوه؟.

ئاوتم به وه نه خواستوه کوری یه کی له خوا پیداو هکان بم، هه ر شه وه نده م مهراق بووه بزانی م
دیوی ناوه وه ی ماله ده وله مهنه چی بیان تییدان... چه زم ده کرد بزانی م سیبه ری کونده لانیان
چونچونی یه... پی م خوش بوو بزانی م شه وانیش وه ک مه مانان هه لورک بو مندالان هه لده خه ن
چه زم لی بوو تامی خه وی نیو نوینی گهرم و گور، له چله ی زستاندا بکه م، که زوقم که وت پیلا و
چ نیعمه تیکه و بهرگی گهرم چون مندالان له هه لله رزین ده پاریزی. نه مده ویست وه ک شه وان
بم چونکه منی کوری هه ژار، که ژیانم دوزه خ بو چاوم له به هه شت بریبوو. واحالی کرابووم که

ئەوان ، بەبى باوكيان ، وەك زەرنەقووتەى لە ھىلانە بەر بوو ھەمە ملىان لار دەبىتە ھە و دەمرن .
 بەلام من ، جىر بووم جىر ، نە دەمردم و بو خۆم دەزىام و خەلكى تىشم دەزىان .
 گەرەتەىن كارەساتم ئە و پوژە بوو كە بزنىك لە و دەوى كە ھەمانبوون ، گورگ خواردى . گەرەتەىن
 كارەساتى مندالى خواپىدا و چىيە ؟ .. من نايزانم يا ھەستى پى ناكەم . خۆشترىن پوژ ، پوژى
 جەژن بوو . خواردنى چەور و شتىكى تازە ھەر دەبوو . ئەى خۆشترىن پوژى مندالى خوا پىدا و
 چىيە ؟ . پەنگە ئە و پوژە بى كە چاوشاركى لە گەل ھەژارى ھاوتەمەنىاندا دەكەن نازانم .
 ساتە خۆشەكانى من زورن كە قەت لەبىر نە چنە ھە ، ھىستەرەكەى مالى مام لە دەست تالانكەران
 ھەلات و گەرەپا ھە ، ئە ھەى كە بىرپە پشتم بوو لە ھەپس دەرچوو ، لە مەكتەب يەكەم دەرچوووم ...
 بەر دەپانەكانى دىر كە زارەكە . ئا . ئا . دىر كەم بە پىدا نە چووبا پىدە كەنىم . بەلام مندالى دەولە مەند
 دىر كيان بە پىدا چووبا دەگرىان .
 لىم ببوورن ، تا ئىرە يادگارى مندالىم ھەژاندىم ، دەنا مندال بى چىنن خويان چىنن ،
 خۆشەويستى مروف و خوان ... پاكى ، بى گەردن ، سەقەت نەكراون .
 باشە كە ئە ھە حالم بوو لەبەر چى ھەست بە چەوساندنە ھەى چىنايەتى ناكەم ؟ ئەم پرسىيارە ،
 دوور نىيە شەرە دەنووك ساز بكا چونكە تىورى تەفسىريان زورن و منىش واقعى خۆم بو تىورى
 كورت يا درىژ ناكە مە ھە تا بەبەرى بكا . نەوتەكەى كەركوك ، ھەر دووكەل و بە شەوان پ و ناكى
 ئاگرەكەى و ھەفتەى يەك دوو جار بونى غازەكەى بو ئىمە بوو . بەر بوونى ھىندىكى بو كرىكارى
 ناكورد بوو و ھەندىكى دەدرا بەدۆزەر ، و مالى ئىمە و گاوانى دى و كوئىخاى گوندى پى تەخت
 دەكرا ، دەدرا بەچەك ، كورپى ئاغا و كورپى شوان و مەلای گوندى پى دەكوژرا ، تانك و توپ و فرۆكەش
 ھەيتا ھەيتا ، ھەر بەبەر چاومانە ھە دىنباى كوردىيان و پىران دەكرد . ئە ھە ئەوانە بوون كە نەياندە .
 ھىشت گەنمەكانمان دروئەكەىن و يەك و سفرىشمان بو نە دەما . ملكانە ھەر چەندى بوایە بايى
 ئە ھەى لى دەما ھە پەنا بە خوا پى بىزىن . ئە ھە ئەوانە بوون كە بەراستى كوردىيان يەكسان كردو
 خستىانە سەر ساجى ھەلى .

برای هیژا...

له گهل چهوسانه وهی چینایه تیدا راهاتم، له گهل برسیتی و نه داریدا دهقم گرت . به لام شاخ ۱۱
له گهل بی وولاتی و چهوسانه وهی نه ته وهی دا ئولفه تم نه گرت و نه گرت . بوئه ده لیم :
(که سنی شیئانه بهرد بگریته کوردایه تی من بهرقی تی نه گرم) شانازی به وه شه وه ده کهم که
ووشم درک بن و گولی گهشی کوردایه تی له چرنۆکان بیاریزن .

- دوو -

به ره وهی چاره نووس ، نه م گوتاره به اویتته دوو توپی نه م گوواره وه ، کردی به نه مانه ت و خستی به
به ختی گوٹاری (به ربانگه) وه و چاوی له ئاسوی وی بریبوو که هه تاوی بلاوکردنه وهی لــــیوه
لی هه لبی و به دیداری خوینهرانی کورد شاد بی . که چی مه خابن ۱۱ به وه شه وه نه ویستان لــــه
تاریکستانی چه کهم جهی میزه کانیاندا چه پسی کهن و حوکی زینده به چالکردنی بدن ، و ه ک
نه وهی تلیاکفروشیان چنگه که وتبی ، به بالبه سترای به ره و (مه قسه له) ی کاک همه سه عید
حه سن راپیچیان کردو به بی دادگا ملیان په راند .

گوتاری که هیشتا مزدهی بلاوکردنه وهی پی نه درابی ، له کوپی نه م دنیا به داو له چاپه مه نی کامه
جیی دنیا پرووی داوه په روی بوکینی به پرووی بابیدا بدریته وه و له کچینی که وتنی به دنیا دا له قاو
دری ؟ ؟ ؟ کوا نه مانه تی پوژنامه گه ری و چاپه مه نی کوردی له لای ده سته ی نووسهرانی به ربانگه و
به ریوه به رانی نه و گوواره ؟ . قایلیم به وهی گوتاری له که له به ری (رقابه) ده رچوو بی ، ده مامکی
له پرووه له مالدری و ناوه پوکی به ره خنه لیگیرا و بگه به ندری و پیی بگوتری : نه مه قه لغان و گورزی
ره خنه گر و فه رموو ۱۱۱ . نه دی ته جربه ی نه و هه موو سالانی نووسین و ره خنه گرتن و ره خنه لیگرتنه ی
کاک همه سه عید چی بیان سوود پی گه یاند و به کییتی نووسهرانی کورد چی بیان فیتر کرد ؟ چما نازانی
حورمه تی چاپه مه نی و نووسین و نووسه ر چون ده گیری ؟ . ده بوو هه ر نه بی له کورده واریه وه فیتری
سرپوشکردن و نه پینی پاراستن بوایه . با گله یی زور له ده سته ی نووسهرانی به ربانگه نه که هین

چونکه پیم وانی یه بایی شه و بیان تا قیگردنه وه هه بی که داوینی کچه هزار هه لنه دهنه وه ، کاک
حه مه سه عید که نوسراوه که بیان به دیل بو گرت و برد، نه ده بوو جنیوان توپه ل کا وته لا و ته مه ل
هه و الهی شارانی بکا وبه هه ره شه یانه وه به پیچی و بو منیان بنیری .

شم گوتاره ، غه دریکی لی کراوه مه گهر له حوسین و کورد کرابی .. مکوفه و داگیر که رانی کوردستان
نه و غه دره بیان له حوسین و کورد کرد، خو ناشکری کوفه ی نه و ده مه و داگیر که ران به به ربانگ
بگرین !! نه مه ش گوتاره مه غدوره که یه :

به رگی ، (هه له بجه غه زه ی خه مناکه) که دیوانه شیعیکی کاک حه مه سه عید حه سه نه و بنکه ی
سارا ، سالی ۱۹۸۸ له سوید چاپی کردوه ، سه رنجی راکیشام . به رگه که ئالایه کی شیواوی کوردستانی
له سه بوو : هه یاران ا ده بی شم ئالایه بو و شیواوی بی و بو وای به سه هاتبی ؟ . کراوه سه
کاغزی قومار یا به چه کیکی کوشنده ی قه کردن ؟ یا ده بی خاوه نی کتیبه که بیه وی حالیمان کا
که ریگه ستنه وه ی نه و ئالایه و شه کاندنه وه ی له سه وولا ته کا و لکراوه که مان ، هه ول و خه بات و
کوشی ده وی و یه کبوون و ژیری گهره که ؟ به لام نه خیر ا تیگه یانندی چی ؟ ؟ ا که کتیبو که م
یه کالآ کرده وه و خویندمه وه ، بو نی لیوه ده هات شه ما بو . کورد گوتنه ی سهرداری بی سه رده کرد .
من وه کو کوردیکی شه ده بدوست ، حه ز له شیعر ده که م و زور جار شیعر هه ژاندومی و چه نه د
شیعریکیش روندکیان له چاو هه لوه راندوم . پیم وایه ووشه ی " شیعر " ده خورپه ی دلداران و
لایلایه ی دایک و کزه بای شه مالی گهر مینی کوردستان و عاره قه ی سنگی تووکنی وه رزیبری کورد و
خرمه ی به فری ژیر پی ته ته ر ورهنگی گول و بو نی گولا و و زامی پیشمه رگه و هیندی جار درنده یی
سته مکاران وه بیر خوینهر و گوئگری کورد دینیته وه . که چی روخساری ووشه ی شیعر له م دیوانه
دیوانه یه دا ، دزیبو بوو له نیوان دوو تاکه پیلاوو دوو جرجدا ، له ئاوده ستیکدا کسه وتبوو
ده رشایه وه . ووشه ی شیعر دره ختیکم دینیته به ر زهین که پاله له سیبه ریدا پشوو ده دا و مندال
جولانه به لقه پته وه کانیه وه هه لده خا ، کورد له سیبه ریدا شوپش ده کا و سه رده که وی ، که چی شیعر
له م دیوانه دا ، که له بی سه گه و له کلکی خو ی خه تم بووه ، کوردیه و کورد ریسوا ده کا ، کچیکه و خو ی ،
خو ی بی بن ده کا .

به بهرگی دیوانه که وه ، دوو دیاردهی دژ به یهک ههن و سهرنجیان راکیشام . یهکه میان خۆبسه
 زل زانینی نوسهری شاعیره و دووه میشیان کورد به بچوک زانینه . وهک ئەوهی کاک همه سه عید
 خاوهنی بهرهمی عنته پناشی بی و خۆر له بهرهم و خۆپنه رانی ئاوا نه بی و شاکاری هه بن ،
 ناوی خۆی له سهری سهری به درشتی نوسیوه که ئەمهش مهرحمهتی تهوازوعی تیدا نیه .
 دوه میشیان له دوو خالاندا کوردی به کورت بینیوه و ناره وایی له گه لدا کردووه ، یهکه می ئەمهشیان
 به ئالا شیواوه که وه به زهقی دیاره که فشه پی هاتنی لی دهباری . پاشانیش بالای بهرزی هه له بجه ،
 له سیبهری غهززه دا ده بینی ، وهک ئەوهی غهززه گهز بی و جاوی کوردی پی بیپوری ... یا شاعیره
 غهززه بیه کانیش هه له بجه یان کرد بی به پیوهری قوربانیهکانی خۆیان یا هر باسیکیان کورد بی .
 گوره بی غهززه و بچوکی هه له بجه له بهر چاوی کاک همه سه عید ، له پیشهکی کتیبه کهیدا به زهقی
 ده رده که وی که ده لی : " له بهر ئەوه و له خۆشه و بیستی بی سنوریشمه وه بۆ هه له بجه که چهند
 سالیکی ژیا نی مندالیم تیدا به سه بر دووه ، هه له بجه غهززه ی خه مناکه م بۆ ناو نیسانی ئهم
 نامیلکه یه هه لیزارد ، " دیاره کاک همه سه عید یه کجار زۆر هه له بجه ی له دلا شیرین نه بوایه
 و به ختی هه له بجه یار نه بوایه که شاعیر چهند سالیکی ته مهنی تیدا به سه بر دووه ، قهت ئەو ناوه ی
 بۆ دیوانه که ی دانه دهنه و دهستی هه له بجه به دهستی غهززه وه سه وز نه ده بوو و حه دی نه ده بوو ناوی
 له تهک ناوی غهززه دا بی ... کاک همه سه عید به ناو گو پینی هه له بجه و کردنی به غهززه ، رازی
 بی یا نه بی ، ده سباری رژیمه که ی عیراق ده دا که ناوی شار و شاروچکه و گه رهک و گوندی کوردی یان
 گو پیه و زۆر به یان ناوی ئەو جی یانه یان لی نراوه که له عاره ب سه ندراون یا سه ندراون سه ته وه .
 ئەنده لوس و حه یفا و یافاو خه لیل و جه لیلی دنیا یان له کوردستان قوت کردۆته وه و له حه زره ت تیری
 خۆیان قاقهزی مه ده جوون . کاک همه سه عیدی شاعیریش ، خۆی لی جرنه و فرنا داوه و هه له بجه ی
 بۆ کردوون به غهززه ... ئیدی بۆ بانگ بکریته (ناسایش ۱۱۱۱) ی سلیمانی و هه ره شه ی لی بکری ؟ .
 چما جه ماعه تی طولفاح و عروبه که ی سه دام چی یان له وه زیاتر ده وی (سلیمانی) شیان بۆ بکری
 به قودس ؟ ئەم کورد به که م بینی نهش ، دیارده یه که ی پاشکه و تووی دزیوی ره زاگرانی له کاروا ن

جیماوی مۆخبهستهی هیندی فهریکه عهنتهری کوردی قالبگرتوووه که له دوای (تهمموزی ۵۸) هوه له کوردستانی بندهستی عیراق چهکه ره ی ناموباره کی کردوه و تا ئه مپروش تا کوته را وه ک مندالی نابه کام له ده بریندا، ماکیان ماوه و لاره لاره یانه (۱).

هه ره پیشه کی کتیبه که پیدایه، هینده به به ژن و بالای ئه و شیعره پیدایه گوته و مه گهر خالی خوی بیخوازی. ئه و شیعره خه لکی تو قانده، ئه و شیعره سنوری به زانده، به و شیعره خه لکی بوون به پیشمه رگه، ئه و شیعره وای کردوه و وا ده کا.... که باسی خوی ده کا وای باسی ده کا که چواری و چوار کیشه ران تهخت ده که ن.

ناوی کاک حه مه سه عیدم بیستوووه به لام نه ک وه ک ئه وه ی که خوی باسی ده کا. ناوی ئه ووم وه ک دارشهی بنبالی عروبه که ی سه دام، له ۷۴ بیستوووه. ناوی ئه ووم وه ک نالبه ندی بارگیره شیته که ی عروبه بیستوووه که به ره گوئی کوردستانی ده شیلا و کوانی ماله کوردی (بۆرژوا لاله ی کویبر ده کرده وه، ناوی ئه ووم بیستوووه که (که مین) ای عروبه بووه و توپی بو دله کورد داناوه. ناوی ئه ووم بیستوووه که گالیسکه ی عروبه ی راده کیشا و سه ری ده خسته سه ر گویره ی له بهر دلان. ناوی ئه ووم بیستوووه که له هه راج کردنی (شط العرب) دا و له سه ر برینی شو رشی ئه یلولدا، پیکی مبدئیاً هه لداوه و بروسکه ی پیرو زبایی بو (سه رۆکی فه رمانده لاله ی) ئه و ده مه نار دووه و له رۆژنامه گانی عروبه دا بلا و کراوه ته وه. دیاره ناحه قی نه بووه چونکه ئه وده مه رژی مه که خانه یه کی چاکی بو مسو گهر کرابوو و شو رشه که ی ئه یلولیش، یه ک تاکه کریکار یا جوتیار یا رۆشن بیری کوردی شو رشی گیری تییدا نه بوون و له (باب) هوه بو (میجراب) بۆرژوازی داگیری کردبوو و مالی عروبه ئاوه دان بی ده نا خورد و درشتی بۆرژوا هه ربه جاری ده یان خواردین لاله لاله

چه قی سه ر لیشی وای و سه ر لیشی واندن له و دیوانه دا، له شیعی ئای راستی چهند تامی تاله دا ده رده که وی و هیزی ئیسک شکاندن دیوانه که له و پیدایه. له و شیعره پیدایه بی ویزدانی له گه ل ئالای سووری کوردایه تییدا کردوه، که پیشمه رگه (تیر و ته سه ل لاله) هکانی پاسوک، له کوردستان..... له ناو ئه شکه وته ساردو سه ر هکان و باره گای بی پیخه ف و خوارده مه نی وه بهر چرای کزدا، به سه ده م

برسیتی و هه‌لله‌رزینه‌وه ده‌ینوو سنه‌وه و چاپی ده‌کن . ئالای سوور، رۆلی خووی له چاپه‌مه‌نی و بیئری کورددا به‌روو سووری دیوه و هه‌ولێ سهره‌کی ئه‌وه بووه و ئه‌وه‌یه که کورپی کورد خوبه‌زل و کورد به‌ بچووک نه‌زانن وه ک . همه سه‌عید بو میژووی تو‌مار ده‌کا . ئه‌وه‌ی ئالای سوور بو کوردی ره‌وا دیوه له مافی سروشتی ئینسان تی ناپه‌رێ و کوردیش وه ک میلله‌تانی دی ئازاد بی ، نه‌یویستوووه کورد له چه‌وساوه‌وه بی به میلله‌تیکه‌ی چه‌وسینه‌ر به‌لکو ویستوو‌یه‌تی کورد و میلله‌ته‌ سه‌ر ده‌سه‌تته‌کان برا بن به‌لام هه‌ره‌که‌سه‌وه له سه‌ره‌کا و له‌ساری خووی و له سێبه‌ری ئالای خویدا و سنوریکه‌ی رینز لسی گیراو له نیواندا بی . من نالییم ئالای سوور ئه‌م‌رۆ ئالای کوردستان هه‌لده‌کا ناوه‌لا هه‌تا شاعیری وامان هه‌بن ئه‌وه خه‌یاله ، به‌لام دلنیام که بی‌ری زۆر کوردی رووناک کردۆته‌وه و ده‌توانم بلییم له‌وه‌دا ئامانجی خووی پیکاره‌وه که زوربه‌ی کورد ئه‌م‌رۆ کوردستانین و بی‌ری کوسمۆپۆلیتیانه‌ی عیراقچیتتی کورد وورده‌ وورده هه‌لده‌وه‌رێ وا عه‌له‌مه خویناویه‌که‌ی عیراقیش له خویشاندا ده‌سه‌وتیئری .

کاک همه سه‌عید ، له‌و شیعره ناوبراوه‌یدا ، ده‌لی :

به ئالای سووری مارانه

به قاره‌مانانی قسه

به په‌یمان و گفتم و به‌لین

مه‌خه‌له‌تین .

ئه‌وه‌ی گوتوووه بی ئه‌وه‌ی چاره سه‌ریکیش دیاری بکا . ئه‌ی به‌چی بخه‌له‌تین ؟ ئه‌ی گوێ له تو بگرن ؟! به‌و ئاشکراییه‌ ناچه‌زایه‌تی ئالای سووری مارانه (کوردایه‌تی) ده‌کا به‌لام بو شکاندنه‌وه‌ی خه‌لکی دی هاناشی بو ده‌با (٢) ئه‌مه‌ش باسیکی تره . دوای ئه‌وه دیتنه سه‌ر ئه‌وه‌ی کوردایه‌تی و عروبه‌که‌ی سه‌دام پیک بگری ، ده‌لی :

گۆشه‌گیری کوردایه‌تی و

عروبه‌که‌ی سه‌دام حسین

دوو روخساری یه‌ک دراون

ئى ئاخىر مەلا ئەمەش بوو بە ئارد؟ ئەگەر كوردايەتى كورد خزىندرايىتە تەنگىزىن گوشەو ، ئەگەر سوودى لە هيتلەر و طولفاح و عەفلىق و عروبەى سەدامىش دىيى، پەلارى هيندە بر ناكا قاجى بزنى ماله دراوسىي پى بشكىنى. بىدى چۆن و بەج و بىزدانى رەوايە ئەو دوو لىك نەچووه بكرين بسە دوو روخسارى دراوى؟ . عروبەكەى سەدام ، قارەمانى كوردستان ويران كردن و رەو پى كردنى سەدان هەزار كورده بەرەو بىابان ، يەكەمى مندال كوشتن و كوردستان ژەهراوى كردنە ، (بطل) ي بە عارب كردنى كوردستانە... نازانم كامە و بىزدانى ئىنسانى (نەك كوردى) رى بە خوى دەدا ئەو عروبەيە لەگەل كوردايەتى يەكدا پىك بگرى كە تا ئىستا نەيتوانيوە حوشترىكى عارەبە چەوساوهكانى بىابان لە ئاوبكا؟ بوى نەكراوه چەمولە لە كرىكارىكى قوربەسەرى ئەو عارەبانە بنى كە هاتوون كەركوك لە دەستى (بورژوا۱۱۱) ي كورد رزگار كەن ۱۱۱ لای كاك حەمەسەعيد كرىكار ناوكە و كورد توپىكلە ، ئەمرۆ سبەى بەرگرى لە پۆخلەواتى دامپنى كۆمەلگا دواكە وتووەكانى سودان و مىسرو يە مەنىش دەكا كە دىن قەلا دزە و هەلەبجەى بو ئاوه دان دەكەنەوە..... ئەگەر كوردگىش نارەزا بى كاك حەمە سەعيد شىعريكى تى دەسرەو بنى.

پىم سەير نى يە ئەگەر و بىزدانى كاك حەمە سەعيد لەو دەدا ئازارى بدا كە (ولى النعمه) ي دىرینى خوى بەو كوردايەتى يە (گوشەگىرا) ه بگرى. كەسى و بىزدانى زىندوو بى و بەر چاوى لىلى تىورى مردارەو بو نەبى و بەچاوى خوى و بەبى چاويلكەى خەلەتینەر شت ببىنى، پرووى رەشى كردارى لىرپووى رەشترى رژىمە كورد كوژەكەى عىراقى زۆلەك لە ئىنگلىز بوو، قەت بەكوردايەتى ناگرى هەرچەندە بەلا يەو ناپەسەندىش بى. كاك حەمەسەعيد بەو شەو نەو بستاوه پىكيان بگرى، چوو لە قاموسى زبلىدانى پىسىدا ووشەى خواستوتەو و بو ئەو دوو لىك نەچووه بەكارى هیناون... پىم وا بەكوردايەتى لەگەل عروبەدا جووت نەكردبا ، نەيدەتوانى ئەو جنىوانە بەتەنھا ئاراستەى عروبە بكا نەماشسا
چ دەلى :

دوو تاكى يەك جووت پىلاوون

دوو سەگى يەك قەسابخانەن

دوو جرجى يەك ئاودەسخانەن

ئەگەر كورد بەختى يار بىي و لە پيشبركئى شيعرى جنيواويدا بەشدار بىي بەلام كاك حمە سەعید نوينەرى بىي و جنيوهكەش بە كورد بدرئى يەكەم دەردەچين ، جنيو دەزانئى ئەمما جنيو
 بيستو چوار پاكەتى كە ديتە سەر باسى بەردى ناو مشتى منالى غەزە، شەكرى لە زار دەبارئى و بۆرژواي وانى بىر دەچئى . پەنگە ئەوان بۆرژوايان ھەر لە بنى نەبئى و نەبويئى ۱۱ ئەرى ۱۱ لەكئيان بوو؟ دەبئى پالپيۆنەرى ئەو مندالە غەزەيى يانە بيروباوەرەكەى كاك حمە سەعید بىي يـا عارەبايەتى و بەم دوايەش ئاين ؟ ئەدى بۆ بىرى وان جرج و پيلاونيه؟، پەش و رووتى كـورد، دواي تەموزى پەنجاوھەشت كوئىخاي گونديان لئى كرابوو بە ئيستعمار و پەتيان لەم دەكـردن، ئاواش كاك حمە سەعید دەردو پەتاي ئەم دنيايە لە چاوى بۆرژواي كورد دەزانئى . وەك ئەو ھى بۆرژواي كورد كوردستانيان كوتكوت كردبئى و ئەوان شەرى سئيمى دنيا ھەلگير سئين پـا قينەكەى لەو ھەويە كە ھينديكيان خەتى خويان بەرداوە و باسى چارەنووسى كورد دەكەن ۱۱ .
 من پيم وايە زۆر ئەركى گەرەتر و گرنگتر لە ئەستوى شاعير و پرووناكبيرى كوردە لەو ھى ديئوى بۆرژواي كورد (بەتايبەتى لەم زروفي قركردنەدا) بيانئوقئىنى .

كاك حمە سەعید لەو شيعرەيدا دەلئى :

بۆرژواي كورد ،

ھەر سەنگەرى ھەلبزئىرى

گوفەكئىكە

لە دەويئى و سۆزانئىتى .

پيم وانى شاعير ، بەووردى بىرى لەو گوتانە كردبئتەو، دەنا بلاوى نە دەكردنەو، جارى مندالى بۆرژوا ج تاوانئىكى ھەيە كە لە دامئىنى ئەو چينە كە وتوتەو؟ پاشان ئەگەر بۆرژوايئى سەنگەرەكەى كاك حمە سەعید ھەلبزئىرى خو دەبئى خوئى چۆلى كا . دەبئى بۆرژوا بەر غەزەبى خواو حمە سەعید كە وتبئتن كە توبە كردنئىش داديان نادا؟ .

ھەر لە ھەمان شيعرى بربەرە پشتى بيروپاي كۆسمۆپۆلئيتيانەى كاك حمە سەعید، دواي ئەو ھى

شۆرش دهكا به مانگا دهلی :

خوینی شهید ده ریا به که

سه رکر دهکان

له کهناریا سه رخوشن

ئه گهر بهرگری له که سیکی کورد بکه م و کورد به قهرزاری بزاسم، شههید و ئه و که سانه به که بهر دیکیان
بو کورد خستبیتته سه بهر دی. له بهر ئه وه بهرگری له سه رکرده ی ئه مرۆی کورد ناکه م و ده زانم
گهلی دهرفه تیان له دهست خویمان وهیلله تی کورد داوه و به پیی قهواره ی ده سه لاتیان پشکی ئه و
که مته ر خه می به یان بهر ده که وی. به لام نابیی ئه وه ش له یاد کهین که ئه و سه رکرده نه له مه ریخسه وه
نه هاتوون و هه ر کوری ئه و ملله تن و له و قوره دروست بوون. کوردیش (که ئه وان به شیکین) ئه و
میلله ته به هه ر سه رده مه و بو فلسه فه و بیرتی که به باشی تیی نه گه یوه به گوشت ده چی خوا ده زانی
چهند (حه نه فیلکوکه) مان لیك گوشتووه تا بو مان ساغ بوته وه که (حه نه فی) ش هه ر مو سولمانن
کورد ئه و میلله ته به که ده یان ساله به گز راست و چه پی ئه م دنیا به دا ده کری و هه رده مه و ناوازیکی
بو لیده دن... ئی ئاخه ده به سه lll. پتر له سیی ساله له سه ر قییتنام شه ری ئه مریکای پی ده کری و
له سه ر نه وت به گز به ریتانیا دا ده کری و چاوی له ئاستی ئیستعمار ه عه مه لی به که ی دیار سه ری
ده نووقیندری. پتر له سیی ساله فییری خو به بچوک زانین و خه لک به زل گرتن ده کری.... جگه
له وه ی که سه دان ساله حوشر مه ری پیغه مبه ره و پیخواستی پیروزه (۳).... ئیدی له و میلله ته
هه ر ئه وه پهیدا ده بی که هه به. که س و لایه نی واقیعی بیی کوردیش پهیدا ببن، شیعیان به ژبی
چه نه دا ده دری و پشته و شار ده کری نه وه. دوا ی ئه وه ش ده بی به هه مان بازنه ی داخراودا بچینه وه و
هه مان گله یی و گازنده بکهینه وه و عهینی قور بییوین.

پاش ئه و هه موو سالانه، درنده یی داگیرکه ره عیرا قی به کان و هه لوپستی شه رمه یینه ری کوردی
عیرا قچی له گه ل هاواری کوردی کوردایه تیدا بوون به دوو هوی سه ره کی بو ئه وه ی زوربه ی هه ره
زۆری کوردی رۆشنبیر و چه وساوه و خه مخواری میلله ته که مان بیری کوردستانی بوونی بزوتنه وه که
به سپین و ئه و سه رکرده نه ش که کاک حه مه سه عید له کهناری خوینی شه هیداندا سه ر خوشیان ده کا،
باسی لیوه بکه ن و به بی ده ربیرینی مافی چاره نووس، خه ریکه ده ستنوویژی سیاسه تی کوردی بشکی.

به پيوستى ده زانم كه بليّم : مافى چاره نووسى كوردو پيكيهينانى ده ولهتى سهربه خوئى كوردستان له و به شهى بندهستى عيراقدا، له سه پاندى ديموكراتى بو عيراق به رده ستر و هاسانتره . ته گهر پيكيهينانى ده ولهتى كوردستان به لاي كاك همه سه عيده وه نه لواو بئى ، به لاي منه وه ديموكراتى بو عيراق (لايجوز) ه چونكه كيانى به شق و شرى و به شق دروست كرابئى ، ده بئى ههر به شه قيش به رپوه بچئى . با كورد ههر هاواري براي ته بكا ، گرنگ ته وه يه (گورگد مه زبه ته ي گوشت حرام كردن مؤر كه ن) و ده سه لاتداره كان با وه رپان پيئى بئى كه نه يانبو وه و نيانه (٤) .

ره نكه بئوى به رگري كردن له بو رزوئى كورد له م نوسينه دا بئى ، ههر گيز به رگري له قورتنى سهره رپئى رزگارى كوردستان ناكه م... ته گهر بو رزوئا بيت يا جاش (كه به داخه وه زور به ي ههره زوربان له چينى چه وساوه ي كوردن) يا ده روئشى حالليها توى فهريكه ماركسى نيوه حالئى نيمچه روشنبيرى كورد بن يا بوئيه ي شو ر شگيرئتى به گوته ي خو دا بساون . به لام له هه موو ته وانه پر مه ترسيتر ، شه و بو چوونه چه واشه يه ي شه و شيعره يه بوئيه پيم وايه له هه لوئستى بو رزوئى كورد به تره و ده بئى ئاوروت كرئى ، ته و جا نو ره ي قورته كانى ترى سهره رپئى ئازادى دئى .

ههر له سهر ئاوازه ناسازه كه ي كاك همه سه عيده سه سن ، كاك خه بات عارفيش ده هول ده كوئى و له نامه يه كيدا كه له (په يف ژماره ٧) دا بلا و كرا وه ته وه ، له وى كه متر نه گوته وه ته گهر ره قتره زه قترى نه گوته بئى و كرژ ترى نه رپسيبئى : (.... دوا كه وتوو ترين بير " بيرى نه ته وايه تى " كه نهك هه ره بهيرو بر و اى من نامويه ، به لكو به هه موو بوونمه وه دژايه تيم كردوه و ته يكه م) ته مه خه تمه ي خه بات عارفه هه قى چه پله يه كه

دياره كاك همه سه عيده و كاك خه بات ، دوو چلئى ووشكى دارئيك و دوو شتى هيندى شتى تريشن سهربانى ماله كورد ناكي رن ، ده يكي لئن .

- (۱) هاوتهر حیکی کاک حه مه سه عید پیی گوتم : شهمرۆ سبهی فهلهستینی به و شاخانه وه ده بیینی شان به شانی کورد شهر ده کهن، منیش گوتم : خوا بکا چنگد له سه ر شان هه لمان نه پرن قهیدی نیسه .
وا بزانه هر واش ده رچوو .
- (۲) له کۆریکا ئیشاره تی بو کرده که باسی شیرکو بیکهس و شیعریکی شهوی تییدا بلا وکراوه ته وه .
- (۳) مه به ستم خراپ تیگه یاندنی خه لکه نه ک شکاندنه وهی ئاین ، ئاین له وه پته وتره به مــــن بشکیته وه . له لایه کی تریشه وه ، ئاین بو زۆر میلله ت بوو به خیر و بییر .
- (۴) له خو پیشان دانیکی هاوبه ش و برایانه دا ، لا وه کورده خو پین گه رمه کان هاواریان کردبوو :
بژی برایه تی کورد و عه ره ب . لا وه عاره به کانیش گرتبویانن و تییریان لی دابوون و هیندی قسه ی سوکیشیان پی گوته بوون . ده با جاریکی تر هوتافی وا بدنه . به لام نه خیر فایده ی نیه .

دووازده سوواره

س.س

۱۹۸۷

خه لکی پوژه لات
پووداو گه وره ده که ن
ئیمه ی کورد که پوژه لاتین
پووداو گه وره ده که یین
دیوی سبی قه ندیل و هه لگورد
له سه ر شانی راستی داده نی
ئه له گه زو که لبه جار
له سه ر شانی چه پی داده نی
گالته به پوسته منامه ده که یین
گالته به ئه سکه نده رنامه ده که یین
پی بیان پی ده که نین
چونکه پووداویان
زور گه وره نه کردووه
به لام ئه فسانه مان تیکه ل
به دووازده سوواره نه کردووه
دووازده سوواره تیپیکن
هه موویان له یه ک پله دان
ئازاو ئازاترینیان تیدا نی یه

ھەموویان ئازان
 ۋە کو یە کن
 بۆیە سە روکیان نی یە
 لە گە ل ئە ۋە ش دا
 ھەمیشە سە ر دە کە وون
 تە نیا دوواز دە کە سن
 بە لام دە توانن دوواز دە ھە زار
 سە ربازو ئە فسە ری دوژمن ببە زینن
 تە فرو توونایان بکە ن
 چە رخ و فە لە ک و روژگاریان
 داگیر کردووہ
 گە ردوون بە فە رمانی ئە وان دە سووری
 ھە ر دوواز دە بورج
 ھە ر یە کە لە ژیر فە رمانی
 سوواریکە
 ئە مانە ژیانن ئادە میزاد پیک دە خە ن
 دە شتی شارە زوور مە بیدانی مە شقیانە
 کیوی ھە ورامان جی ی پمبازی یانە
 قە لای مە ریوان شانوی سووارچاکیانە
 ئە گە ر ھە موو تیرە پیک
 ھۆزیک
 میللە تیک
 نە تە ۋە پیک

خاکیکی پیروزی هه بی
 بو روژی زیندوو بوونه وه و
 ژیا نی نه مری به هه شت
 کوردیش شاره زووری هه یه
 شاره زوور یه کیکه له و گوپه پانانه ی
 دادگای گیتی ی دووایی یان لی ده کری
 سو مه ری یه کان نیپوریان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 میسری فیرعه ونی سه ری ده لتایان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 نه ته وه کانی روژه لاتی ئاسیا
 چینیان به ناوه ندی زه وی داده نا
 هیندوس ناوچه کانی ئاتاربادش و بیهاریان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 گریکه کان دلفی یان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 جووله که و گاوور ئورشه لیمیان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 موسلمان مه که یان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 کاکه پی کوردیش شاره زووریان
 به ناوه ندی زه وی داده نا
 روژی حه شریش له شاره زوور ده بی

کوردی یه زیدی به لایانه وه
خودا به کوردی فسه ده کا !
دووازده سوواره کوری ئه م حاکه ن .
* ۱ - سوواره ی یه که م به لگی مه ردایه تی یه

سه ر بلنده

چاوشور ناتووانی

ته ماشای بکا

له سه ر هه موو که سیک ده کاته وه

ئینجا له سه ر خوی

حه وت پشتی له سه ر حه ق

له پیناوی چاکه ی خه لکی تر

له ری ی تو له سه ندنه وه ی

که ساس و بی تووانایان

له ناوچوون .

زورتر ته ماشای پیشه وه ده کا

که متر ئاوور له دوواوه ده داته وه .

* ۲ - سوواره ی دووه م دروشمی چاوتیری یه

ده رگای کراوه ته وه

خه رمانی به ره که ته

ئاشی ده گه ری

ده ستاری ده سووری

مه نجه لی ده کولی

کیسه ی گری نادری

ئاغايه ، به لام ره نجبه ري ني يه

به ميشك و هه ردوو ده ست

كار ده كا

به گيرفان و هه ردوو ده ست

ده به خشي

* ۳ -- سووارهي سي يه م ره نگدانه وه ي مرؤف په روه ري يه

پاسه واني سه رچاوه ي هه موو كاني و ئاويكه

پاسه واني گه نجينه ي هه موو جيهانه

پاسه واني باغ و باغاتي هه موو پرووي زه وي يه

بو ئاده ميزاد دالده يه

بو دوزمن دوويشكه

به لام پاش پيوه دان

ته مه ني دريژتر ده بي

* ۴ -- سووارهي چواره م ئه دگاري سه ربه رزي يه

خه نجه ري ناچيته كالان

شيري بي كالانه

وه كو شاخ

سه خت و قورس و په قه

وه كو به قر نه رمه

وه كو گول خاويينه

* ۵ -- سووارهي پينجه م بليسه ي دلسوزي يه

دلي گه رمه

بو هه موو كه سيك ده سووتی

به لام بوخوی سارده

میشکی سارده

بو هه موو که سیک ده یبه ستی

به لام بوخوی که رمه .

* ۶ - سوواره ی شه شه م لاپه ره ی زانایی به

ته رازووی گه ردوونی له سه ر شانی داناوه

هه موو شتیکی پی ده کیشی

ته نانه ت تیشکی روژ

تریفه ی مانگ

جریوه ی نه ستیره شی

پی ده کیشی .

* ۷ - سوواره ی چه وته م نموونه ی کارزانی به

ژییری و چالاکی و ووردی به

سه رنج دان و لیکولینه وه به

له سه ر قه لا

له سه ر قوله

له سه ر بورج

له سه ر لووتکه

وه ستاوه

ته نیا خاوه ن تیرو که وان نی به

قه له م و کاغه زیشی له گیرفانه .

* ۸ - سوواره ی هه شته م به رگی پیشه سازی به

له به ردی ره نگاو ره نگ

له دار به پوو

له دار که وه ت

له دار گويز

له ئاسن و مه عده ني كانه كان

هه موو شتيك دروست ده كا

نه ك ته نيا بوخوي

بو خه لكي تريش .

* ۹ - سوواره ي نوپه م ويينه ي هونه روه ري يه

ده ست ره نگينه

دورو مرواري

به نوو كي ده رزي ده نه خشيني

ويينه ي به هه شتي تيڊا دروست ده كا

به لام كوني ناکا

چونکه دروشي ميتر او ناهيته .

* ۱ - سوواره ي ده يه م ده نگدانه وه ي ئاوازي خوشي يه

سروودي عه رش و قورش ده هه ژيني

شيرو پلنگ له ترسانا

ده چنه سه ر لووتکه

به دارا هه لده گه رين

له ئه شکه وت

خويان ده شارنه وه

ئاوازي نه رم و نيانيشي

لاي لايه يه کوږ په ده نويني

گورانی یه په رده ی
بووک و زاوا ده بزویڼی
هه ناسه یه نه خوش
ده ژییڼی .

* ۱۱ - سواره ی یازده م په مزی شاعیری یه
په نگی زه رد ده په رستی
چونکه روژ زه رده
قسه ی جوان له هیچ
له نه بوو دروست ده کا
قسه ی جوان نادوژیتته وه
چونکه نی یه
نه و دروستی ده کا .

* ۱۲ - سواره ی دووازده م نیشانه ی جووانی یه
پاسه وانی جووانی یه
جووانی بو می بیینه یه
جووانی له په نگی سوور
له خه نجه ر
له نیرگس
له به ردی پیروزه یی
له کچی چوارده سالی
ده بیڼی
بوپه پاسه وانی هه موویان ده کا .

شعریکی بلاؤنه کراوهی

هیمن

تاماده کردنی هه لویست

له به هاری سالی ۱۹۸۴ دا ، هیزه کانی له شگری داگیر که ری
ئیران هیرش ده که نه سه ر ناوچه رزگار کراوه کانی مه هاباد ،
شیلاناویش که نیشته جیی مام هیمنی شاعیر ده بی ، به ر ئه و
هیرشه ده که وی . مام هیمن ده داته ئه و به نده نانه ، ده سستی
دژمن ده گاته ئه ویش ، ده ی گرن و ده ی نیرنه شاری ورمی ، بو
ماوه یه ک له میوانخانه ی ورمیدا ده ست به سه ر ده بی و هات و
چوی خه لکی لی قه ده غه ده که ن . له و کاتی ده ست به سه ریه دا
کیژیکه له باری چارشیو به سه ر له میوانخانه که دا ده بسی ،
مام هیمنی جوانی په رست ، مام هیمنی ئه ندیشه ده وله مه نسد ،
هه ستی ناسکی ده بزویی و چارشیوو شتی وا ناتوانن بینه ریگری
شاردنه وه ی جوانی ، شاعیری جوانناس جووره به هره یه کی
هه یه ، هه ست به دوزینه وه ده کاو هه ر زوو ورشه ی گه وهه ری
جوانی پای ده کیشی . . . ئا له و کاته دا که یاسا ریگا
نادا نریک گه وهه ره که بکه وینه وه ، ئیدی چ بکا شاعیره ؟
ده ست ده با بو قه له م و ماچی خووی بو ده کا به ئوپولوو
هه لی ده داو له سه ر رووی ده نیشیته وه ، به و یاده خوشه وه
شعیره که نیو ده نی ؛

ئوپولوی ماچ

ٹوپولوی ماچ

به حیجابی ئیسلامی یه وه دیم کچیئک
مانی بابم ئه ی له و خه له و خه رمانه
نهم دیبوو مانگی چارده وا پرووناك بیئ
به ساوی پاک له نیو جه غزی خه رمانه
* * *
تاوان نه بوو تیم هه لروانی نه ترسام
له چه موله و له پرته و بوله بولسی
ئه وی جوان بوو له پرووی ویدا به دیم کرد
هه نیه، کولمه، دیده، برۆ، مرولسی
* * *
چم به وه ی دابوو مووی په شه یا کاله
جوانی ناسی رازی کردم په نگ و پروو
له شاعیریش ده بیئ جوانی ناستر بیئ
پیاوی که گوتی زینه تی پروویه موو
* * *
که دین نه بیئ دینی ده گوری بو تو
ئه و ته رسایه ی بیئ ترس ماچ ده کا خاچ
کچی شه رمین ! به روو سووری ده نیشی
له سه ر رووی تو شه ویکیش ٹوپولوی ماچ

ورمی - جوژه ردانی ۱۲۶۲

بارزان

ئورخانی غالیب

دوای ۲۸ سال ، به سه ر کوچی دوایی شاعیری جوانه مه رگی
ئاشتیخوازو کوردیه روه رو نوپکارو له ش به ئازارو بی پی
به ختیار زیوه ر " ۱۹۰۸ - ۱۹۵۲ " ، بنه ماله که ی سه رجه م
شعیره کانی شاعیریان له دیوانیکی ۲۲۲ لاپه په پی قه واره به تالدا
کو کردوته وه و سالی ۱۹۸۹ ده زگای روشنبیری و بلاو کردنه وه کوردی
چاپ و بلاوی کردوته وه .

ئه وی شیاوی باسه ئه وه یه ، یه کی له و شعیره شورشگیرانه ی
به ختیار که بو که لی کولنه ده ری کوردو له په سنی ئازایی شه رکه رانی
خیلی دوزمن ته زینی "بارزان" نووسرابوو شعیری "بارزان" ه ،
دیوه زمه ی سانسوری رژیمی شوپینی عه قله ق - تکریتی دوزمن به
کورد ، پیگه ی نه داوه له گه ل چه ند دانه شعیری دی به ختیار له
دیوانه که یدا پرووناکی ببینن و جییان بیته وه .

ئه م کاره بی ئه ده بی و نزمییه ی رژیمی بوژوای عیراقی
داگیر که ر وه نه بی هه ر بو دیوانی شاعیری ناوبراو ئه نجامی
دابی ، به لکو به رامبه ر به شعیری میژوویی ، سیاسی ، کومه لاپه تی
که هه نگاوی میژووی پر خونازی و دواپوژی بووکی پازاوه ی
کوردستان ده نه خشین چاوی به رای بی نایه . . . هه روه تر له کاتی

چاپکردنی دیوانه کانی شاعیری کورد کامه ران موکریشدا " ۱۹۲۷ -
 ۱۹۸۶ " چه پکیک له شیعره سیاسی و حه ماسی و شور شگپیره کانسی
 که له سالانی شورشیه مه زنی ته یلوول ببوونه ویردی سه ر زمانسی
 خه لکی نیشتمانیه روه ری کوردو لای کون له جگه رنه بووی خوین
 گه رم و جگه رسوزی ریگه ی خه بات و خوبه ختکه رو ئازادی ،
 دیوه لوکه ی سانسوری ده سه لاتدارانی په ت و سیداره ی به غندا
 نه بهیشت جاریکی دی له دیوانه که ی سالی ۱۹۸۷ دا چاپ بکرینه وه .
 له به ره وه ی ته م شیعره ی به ره وه ی به ختیار زیوه ره له
 ناکامی هه ل و مه رجیکی میژوویی پر له کاره ساتی وولاته که مان
 له دایک بووه و ژان و ئازارو هیواو ئاوات و ریبارزی میژوویی
 واقعی خه باتی گه له که مانی به راستگوویی نیشانداوه و له به ره چاو
 گرتسوه .

له یادی ۲۸ ساله ی کوچی دواپی به ختیار زیوه ری شاعیری
 ناسک خه یال و به کوپراییی چاوی ناحه زانی شیعری خوین و خه باتی
 کوردی ، شیعری سروودی نیشتمانی " بارزان " چاپ و
 بلاوده که پینه وه .

- ۱ -

ئه و جیبیه خوشه ی ناوی بارزان
 مه لبه ندی کوردو جیبی سه ره رزان
 قه لای کورد زمان
 چاوی نیشتمان
 بو کورد پشتیوان
 خوینی بیگانه ی تیدا هه رزان

- ۲ -

ئە و "دَل" پاكانە فەخرى وولاتن

بۆ بە رزى ئىمە زۆر بە ئاواتن

بە مال و بە سەر

بە خوینی جگەر

گشت بوونە سەنگەر

بۆ سە ربه ستى كورد زۆر بە سوباتن

- ۳ -

چە ند جار هە ستاون بە رامبەر دوزمن

شە پریان کردووہ تیکرا پیاو و ژن

لە شە را پسپور

کوردی سیلاح شور "۱"

دوزمنیان چاوشور

کۆلیان نە داوہ لە ریی سە رکە وتن

- ۴ -

ئە ی خوین پاكانى خاکی كوردستان

دریغی مە کە ن بۆ خیلی بارزان

لە هەر کوئیە بن

لە رقی دوزمن

قە دریان بگرن

چونکہ بۆ ئیمە بوونە پشتیوان

"۱" سیلاح شور : کۆلنە دە ر ، خە باتکەر ، نە بە ز .

له شینی کاک ئازاد دا

- شیرکو هه ژار -

کاک ئازاد له نامه یه کیدا بو دوستیکی ، باسی یه که م دیدارمان ده کاو ده لئی :

" ئیواره وه خته یه بوو که یه کئی هات و به هه مان ناو نیشان و په رله به ناوی (شه میر) خوی پیناساندم (۰۰۰) ئه و گورو تین و تاوه ی جار انم نه ما بوو ، زوریش له (حیزب !!) پر بووم و هه ستم ده کرد که ئه و چوار ساله ده ستیان بریوم و (۰۰۰) ، بوپه له یه که م پیکه پشتمنم له گه ل کاک ئه میردا زور به توندی و ئینیفیعال و توره بییه وه که وتمه پرته و بوله و ئیشاره ت کردن بو که م و کورپیه کانی حیزب و (۰۰۰) من له دلی خومدا به و نیازه هاتبوومه پیشی ئه وه دوا لبقاء بییت (۰۰۰) سه یرم لیڈیت چون کاک شیرکو له یه که م چاوییکه وتنه وه ئه و هه موو سیقه یه ی پیکردم (۰۰۰) ئه و پروا و متمانه یه ی ئه و روزه له نیوانماندا دروست بوو به دریزایی ئه و چهند سالانه چهند دووریش بوو بیسن له یه که وه ره تا هاتوو قولترو گه وره تر بووه (۰۰۰) تا لای من (۰۰۰) لای من باوکه (۰۰۰) ئه و روزه گیانیکی نویی پیبه خشیمه وه ، ناٹومییدی بو گورپیمه وه به باوه رو ئیمان و ئومید . "

لام وایه ئه وه یه کیکه له و دوا نووسینانه ی که کاک ئازاد به ر له نزیکه ی سی سال و نیو به هه مان عاتیفه و میهر و سه فای قوناغی روماننیکیه تی خه باتی سه رده می لاویی نووسیویه تی ، که هیچ به ره لستیکی قه بوول نه بووه ریی ئه وه ی لیبگریت " حه قیقه ت ، هه موو حه قیقه ت . هیچ نا به حه قیقه ت " ی ده روونی بلیت .

جوانیان ووتووہ : " دل ٹاویٰنہی دلہ "

راستیہ کھی ، لای منیشہ وہ ہر وا بووہ کہ باسی کردووہ ،
دیارہ ٹہ مہ لہ و لاوہ بوہ سٹی ، کہ ہہ میشہ لہ صدہ دا صدہ بہ مہ نتیقی
فیکرو ٹیلٹیزام بہ بہ رژہ وہندی سیاسی کورد لہ گہ لیدہ داواوم و
تہ نانہ ت مہ سٹولیہ تی ٹہ وہ وای کردووہ لہ دوا پوژانی ژیانیشدا
لہ و خہ ستہ خانہ یہی ستو کھولم نامہی پہ خنہ گرانہی ٹہ و پہ ری توندو
تورہی منی پیبگات . بہ لام ہر لہ و یہ کہم دیدارہی ٹہ و ٹیوارہ
وہ ختہی ٹہ و پوژہی ہاوینی ۱۹۷۲ ی سلیمانییہ وہ کہ باسی دہ کات ،
ہہ ستم کردووہ کہ کاک ٹازاد کوریکم بووہ لہ ہیژا ترین کوران .
بہ مہ نتیقی خوشہ ویستی باوک و کور ، وہ ختی کاریکم لیبدیایہ کہ
پینی شاد بوومایہ ، وام دہ زانی لہ و لہ حزہ یہ دا ہہ موو دنیا بہ کہ یفی
من دہ گہ ری ، پینی شاد دہ بووم و دہ ترسام نہ توانم ٹہ و ہہ ستم
بشارمہ وہ ، نہ وہ کا کور بہ و خہ نی بوونہی باوکی مہ غرور بی .
خو ٹہ گہ ر شتیکیشی بکردایہ کہ دلمی پیئیشابا ، ٹہ وہ نندہ
لہ گہ لیدہ سہ خت دہ بووم کہ لہ عہینی کاتی دہ نگ و پہ نگی تورہ مدہ
ہہ ستم دہ کرد کہ دہ روونم دہ نالینی و دلہ تک تک خوین دہ ریژی .
من خووم باوک نہ بووم ، بہ لام ہہ موو ٹہ و ہہ ستہی کہ دہ لیین
لای باوکیک ہہ یہ کہ کوری زور خوش بویت ، لہ خوشہ ویستیدا
بیخنکینی و دل و دہ روونی خوئی تیدا ورد و خاش بکات ، من بو
کاک ٹازادم ہہ بوور .

منیش ، شاپہ د وہ ک زور کہ سیتر ، لہ خہ باتدا کہ سانیکم
ناسیوہ ٹہ وہ نندہ تہ ٹسیریان کردوتہ سہ ر ناخی دہ روونم کہ ٹہ گہ ر
لہ و کاتہ دا وہ ک ٹیستا بیرم بکردایہ تہ وہ و وہ ختی بیر کردنہ وہی

وه هایش هه بوايه ! نازانم نه وسا ترسی نه وهی که پروژیک من دواي
نه وانه له م دنيايه دا بمينه وه چي پیده کردم .

ده بی له وانه به تایبه تی ئیشاره ت به شادره وانان ماموستا
غه فوور ژاژله بی ، کاک محمه د شه وقی و کاک نازاد بکه م .

ده سنی شکاوم بو نه و ماموستا غه فووره ی که چه وهه رو توانای
رابه ریکی گه وره ی نه ته وه یه کی هه بوو ، زوو شه هید بوو و به ختی
کورد نه یهینا که که سانی وه ک نه و ، هیچ نه بییت یه کی وه ک نه و
له رابه رایه تی نه مرویدا هه بن . بو نه و کاک محمه د شه وقییه
هه لکه وتووه ی که ده کرا بناغه دانه ری نویترین ته شکیلاتی سوپای
کوردو له گه وره ترین فه رمانده کانی بوايه ، بو نه و کاک نازاده ش
که مه رگ هه لی نه وه ی نه دا به گیانی سالانی حه فتاو به نه زموونی
پتر دیسان دریزه به خه بات بدا .

که بیر له نه زموونی ۱۹۷۲-۱۹۷۵ ی نه و سه نکه ره ی کوردایه تی
ده که مه وه که له گه ل شادره وانان ماموستا غه فوور ، کاک محمه د
شه وقی ، کاک نازاد و باپیردا کوی ده کردم وه و سه یری نه م
شه وگاره تال و تاره ی ئیستای کورد ده که م هه ر نه و تاقه وشه یه م
به سه ر ده مدا دیت که کولی دلّم له گه ل دوا هه ناسه ی کاک نازاددا
هه ر نه وه ی ده هینايه سه ر زمانم :

بو وا . . . !

بو وا . . . !

ئاخر بو وا !!!

۱۹۸۹/۴/۷

داگیرکردنی کویت چ دهگه بهنن؟ هه لوپستی کورد له و باره وه

هه لوپستی

ئیمه نالیین عیراقی بییش شورشی ۱۹۵۸ ای ته ممووزی ۱۹۵۸ دیموکراسی بووه و پزیمیکی نوینه ری میلله ت فه رمانپه وایی ده کرد . له و سه رده مه و به ر له وه و بو دورتریش هه ممو ده سه لاته کان زوردارو چه وسینه ری خه لکی زه حمه تکیشی نه و وولاته بوون .

دوای ته ممووزی ۱۹۵۸ ، نه گه ر چی له هیندی لایه نسه وه شیوه ی فه رمانپه وایی گوپا ، به لام گوپانه که جه وه ره ری و راسته قینه نه بووه ، ژیبانی میلله تی کلۆلی عیراق به به شه داگیرکراوه که ی میلله تی کوردیشه وه نه چاکتر بوو ، نسه هه ناسه ی ئازادی و دیموکراسیانه یان هه لمژی . . . چونکه به درپژایی ۲۲ سالی پزیمی کوپاری هه رگیز هه لپژاردنیکی ئازادانه نه کراوه و بواری نیوه ده رپرینیکی دروژنانه ی بییر و باوه پش نه بووه ، بوپه شتیکی سه یر نیه که هه ر له دروستکردنی ده وله تی عیراقییه وه له ۱۹۲۱ ه وه هه موو داوو ده زگاکانی عیراق توقینه رو بگره و بکوژو تالانکه ر بوون ، له ریگای سوپای عیراق و پولیس و نه من و موخابه راته وه سه رجه م شورشه کان و راپه رینه جه ماوه ریبه کان دامرکاونه ته وه ، لسه و

زۆرداری لیکردنه دا به شه کوردو کوردستانه داگیر کراوه که ی
 عیراق ئیجگار پتری پی کراوه ، کوژراوه ، ره تینـراوه
 خاپوور کراوه . له ئاستی خزمهت به نه ته وه ی عه ره بیـش
 کاریکی به ره مدارو ماددی نه کراوه گه واهی جوامیـری
 کاربه ده ستانی عیراق بدا . له ناوچه که شدا هه میـشه کیشـه و
 کرفتی له گه ل دراوسیکانیدا هه بووه ، له ئاستی جیهانیـشدا
 هه رده م له خزمهت به رژه وه ندی ئیمپریالیـزم و کومپانیـسا
 مۆنوپۆله کان و میلله تخوورانی پوژه لات و پوژئاوادا بووه .
هوی داگیر کردنی کویت:

به باوه ری ئیمه هوی سه ره کی داگیر کردنی کویت له
 مندالدانی به عسدا وه ک داگیر که ریگ هه بووه . هه ر کاتیک
 بووی لوا بی هه ولی داوه داگیر بکا و خاپوور بکا ، نه وه خواریوی
 کوردستان که نه وه ی له ته مه نی پوژیمی به عسدا به سه ریدا
 هاتوو به هه موو میژووی میلله ته که مان به خوویه وه نه بینیه وه ،
 نه وه خه لکی نه یار به سه دان و به هه زاران له به یـن براون و
 ده رکران و په ریوه بوون ، نه وه هیـرشه بو سه ر ئیـسران و
 شه ری هه شت ساله ی له گه لیدا ، گشتیان به لگه ن بو بوونـی
 ده ماری شه رو درنده بی نه و پوژیمه . . . هه لبهت له په نا نه و
 هویانه دا گه له کی دی هه ن وه ک :

۲- نابووت بوونی خه زینه :

شه ری ئیران - عیراق کاریکی گه وره ی خرابی کرده سه ر
 باری ئابوری نه و وولاته ، کارگه و سه رچاوه به ره م هیـنه ره کان
 کاول بوون و توانستی به ره م هیـنانبان له پاژه ی عیراق که متر

بووه ، ئه مه جگه له وهی وئیرانکردنی ۵۲۰۰ دپهاتی خواریوی
 کوردستان زیانیکی مه زنی له ئابوری عیراقی داگیر که ر داوه ،
 چونکه به ره می خواریوی کوردستان له خوئی پتر بوو ، به تالان
 ده برا بو عیراق . که وولاته که به ره می کشت و کالی و ئازه لی
 نه مایی ، ده بی مه موو شت له ده ره وه بیینی ، به هه ر حال
 شاده ماره کانی زیان له عیراقدا بچرا بوون و ئاسان نه بوو
 خه لکه که به رگه بگرن . جگه له قه رزو قوله یه کی ئه نجامی
 شه ری ئیران - عیراق که تاوی بوو سه ر چه ند وه چه یه کی عیراق
 ده بیی ، که م بوونه وهی نرخه نه وتیش که به رمیلی بووه " ۱۵ "
 دۆلار پیش داگیر کردنه که . ئه وانه هه موو بوونه بیالیپوه نه ر که
 تا زووتر عیراق ده سته به سه ر پاره و مالیکی زوری کویتدا
 بگری و نرخه نه وت به رز بیته وه . به لام کویت پارویه کی
 چه ور نه بوو به لکو ته نه که یه کی زه نکاوی بزماراوی بوو له
 قورگی سه ددام گیراو له وانه یه بیته هوئی نه مانیشی .

۲- باری سیاسی:

کاتیک به عس له ۱۹۶۸ دا هاته سه ر کار ، ماستاوی بوو گشت
 هیزه کانی عیراقی ده کرد ، له هاوه یه کی که مدا ترانی دوستایه تی
 له گه ل دوو هیزی سه ره کیدا بگری ، کوردو کومونیسته کان . . .
 له سه ره تادا هاویه یمانی به عس و کورد زور به هیز بوو ، ئه وه
 کاری چاکی هه بوو بوو سه ر کومونیسته کان ، که ئه و پیوه ندییه
 کز بوو ، هاویه یمانی به عس و کومونیسته کان به هیز بوو
 ئه مه یان زیانی بوو کورد هه بوو ، که له کومه که یان له کورد کرد،
 هوئی هه ره سه ره کی مال کاولی کورد بوو . . کوردستان کاول

کرا ، شورشی نه یلوول هه ره سی هیئا و گه وره ترین به ره لستی
 به عس نه ما. پوژگار تیپه ری ، نه و جا که وته گیانی کومونیسته کان.
 نه وانیش وه ده ری نران و ده سستی شایی و خه نی بوونی به عس و
 کومونیسته کان لیک ترازان و نوره یان هات ، ئیدی هیزی دیکه
 که هه ش بوو بن ، بایه خیان نه وه نده نه بووه ، به عس که وته
 نه وه ی ژیانی له گشت لایه ک تال کرد، ده نگي "نه ئی" نه هیشت
 له شاخ نه بی ، نه ویش له به ر بکره و به رده ی خو به خو ده نگ
 نه بوو .

به عس زوری کرد ، زوری کوشت ، فره ی ده ربه ده ر کرد ،
 گه له کی به تاوانی جودا جودا پراگیزان ، ده توانین بلیین
 گونداری نه هیشت ، یاسای جه نگه لی تاکه حیزبایه تی پیشره وی !
 پیاده کرد ، له عیراقی به عسدا ده بی ده عبایه ک هه بی نه ویش
 به عسه ، ده بی یه ک جرج هه بی نه ویش به عسه ، ده بی یه ک هه وا
 هه بی نه ویش به عسه . پرووی دانیشتوانی هه ژاری گوپری ، میژووی
 گوپری ! په روه رده ی نه هیشت ، یاسا باری کرد ، ویسژدان و
 شه ره ف بوونه بالنده ی عه نقا به ده ست به عسه وه ! ئایین وپاکی
 بوونه گالته جاپری . به هه موو مانایه ک ئینسانی عیراقی له هه موو
 پیروزییه ک دامالراو که سایه تی نه ما .

سالی پار ۱۹۸۹ زورقه لای زورداری سوسیالیستی و
 پیشکه وتنخواز ! ته پین ، بو جاریکی دیکه میلله تانی ئاوروپای
 پوژه لات زیندویتی خو بیان سه لماندوووه ، ده ماری پیاوه تییان
 بزوا ، رژیمی پیاوخوران و سه رانی درنج و دیو پشتا ویشته
 سواری به رازیان کردن و خوّل و دو بیان به سه ردا کردن و تاپووی

پرو په شی میژوو بیان دانی و له شوینیکی هه ره بیس له عه ردییان
خستن .

نه و گورو تینه ، هیند به کاره ، ده گاته تورکیا ، ده گاته
ئیران ، گه یشته کویت ، گه یشته ئوردن ، گه یشته جه زائیر ،
گه یشته تونس ، ده گاته عیراق ، په نگه بگاته کوردستانیش .
نه و گورانکارینه بوونه هوی نه وهی صه ددام زمانی جادوی
بخاته گه رو به لیشاو به لینی دروی به ر خوره تاو هه لریزی ، دروی
ئازادی بیروباوه ر ، ئازادی دروستکردنی ریگخستن و شستی واه
به لینی هه لیزاردن و لیخوشبوونی گشتی . . . ئیدی صه ددامه و
به راستی ! بو هه لوه شاننده وهی به لینه کانی ، بو تاوو دو کردن
به سه ر خه لکی عیراقدا ، ده بی کیشهی وایان بو دروست بکا
که بیر نه زیان نه که نه وه ، ده بی ترسی وایان بو بینیتسه
کایه وه ، هیواو ئامانجیان نه هیلی ، نه وه پلانی صه ددامه ونیازی
خویه تی ، هینایه دی .

۴ - به هیزی سویای عیراق :

وه ك شاره زایانی له شگری نیوده وله تان و ئاموزگای
دیراساتی ستراتیژی ده بیزی : سویای عیراقی له پروی ژماره و
جبه خانه وه به هیزترین و درنده ترین له شکره له ناوچهی خور
هه لاتی نیوه راستدا ، له شکریکه حه سانه وهی به خویه وه نه بینیه .
له وه تهی هه شه چاوی له کورسی ده سه لاتداریتی بریوه ، تایبته
له ۱۹۳۶ ه وه به رده وام نه فسه رانی ویستووپانه ده وله ت به ده ست
خویانه وه بیته ، هه ر واش بووه ، نه و ماوه نه بی که صه ددام فیلی
لیکردوون ، له بیس نه فه ریه وه سه ره سووده و نه بو دوجانه ونیشانی

سوپایی نه ماوه به ته غار نه یکا به خویدا و سه ری نامه ردی به
سوپای عیراقی شوربکا و شه ره فیان وه ک نال به پیلاوه که یه وه
دابکوئی

ملیونیک و دوو سه دهه زار سه رباز هه ر به ده م خوشه ،
له سه دا دهی دانیشتونانی عیراقه ، سه ددام هه میشه ده ستیکی له
ناو سوپا که یدایه ، کییی به ئاره زوو نه بوو ، له به یینی ده با ، کی
لای ئه و تاریفی نیه ، کی هه بی که سیک به قسه ی بکا ، کی هه بی
شانازی بکا ! کی هه بی گومانانی کال بوونه وه ی نوکه ری و ما که ری
لو بکری ، یا ده بی به ده ستی سه ددام بکوژی یا ده بی سه
فه رمانی سه ددام نه هیلری ، ئه مه پیماوی له ناو له شکره که ییدا
نه هیشتنوووه و هه ره موو زه نده قیان چوووه ! سه ددام زور چاک
ده زانی ئه و کوشتاره ی له خیللی ئه فسه راندا به رپای کسردوووه
به س نیه ، بویه ده بی کیشه ی بو دروست بکاو خه ریکی بکا ،
چونکه ئه ره داگیر کردنی کویت سه ری گرت ئه وا ده توانسی
به خیویان بکاو زیده تر پر چه کیان بکا ، ئه گه ره بوشی سه ری
نه گرت و زوریان لی کوژرا و شهل و سه قه ت بوون ئه وا هه ر
قازانجییتی . له و په نایه شدا په رده ی خوبه قاره مان بوونسی
کلاوچییتی عاره بچییتی و موسلمانچییتی ده کاته سه رو ده سستی
خوبین و کوشتنیش ده دا به پشتی سوپا که ییدا ، بو کوی بیسه وی
جله ویان ده کا .

کار دانه وهی داگر کردنی کویت :

۱- نه گه رچی وولاتانی ئیمپریالیزم له میژه له نه خسه یاندایه که ئابوری و داهاتی ناوچهی که نداو راسته و خو بخه نه ژیر چه پوکی خوپیانه وه ، له باری ستراتیژییه تیشه وه ئیجگار بایه خداره ، له هه لیکی ئاوا ده که پان و به ئاگاداری و پیروزی خوشیان کراوه . بویه هه ر له روژی یه که مه وه له شکرکی به هیزیان له ناوچه که دا دابه زاندو تازه ترین که ره سهی کاولکردنیشیان له گه ل خودا بردووه ، نه گه ر داگیر کردنی کویت نه بوایه باوه ر ناکری نه و هیزانه بیانستوانیبا به و شیوه له که نداودا موّل بخون .

۲- برسی کردنی میلله تی عیراق ، گرانبوونی نرخه هه — که ره سهیه کی خواردن و پوشین ، به نه ندازه یه ک گه ل — که ل و په ل ۷۰٪ زیادی کردووه ، بو ده وله تیک که له ۹۰٪ ی خوارده مه نی و برژیوی و کالاو که ره سهی پیشه سازی له ده ره وه بهینی ئاسان نیه بتوانی خوی زور پابگری .

۳- به رینکردنی دووبه ره کی نیوان وولاتانی عاره بی که له وه پیش به و جووره مه ترسییه نه بوو ، نه مه له کاتییدا به حسیبکی دی کونه په رست و پیشکه وتنخوازی واتیک ئالاندووه که جودا ناکرینه وه . نه وه هیزی سوریا شان به شانی هیزی س — عودی و میصری له گه ل هیزی ئامریکا و به ریتانیا و فه ره نسا و . . . به رگری له که نداو ده که ن ، نه مه هیند سهیره ، دوینی به بیری که سدا نه ده هات ، تایبه ت سیاسه تمه دارانی پیشکه وتنخوازی عاره ب و کورد .

۴- سووکردنی وولاتانی جیهانی سییه م به وهی که ناتوانن

کیشه کانپان به عاقلی و ریگی دیپلوماتی چاره سه ربکه ن
سه ره رۆبی سیاستمه دارو بیرنه کردنه وه له چاره نووسی
میلله تان و گالته پیکردن به مرۆف و به زیان .

۵- بوئه نجامی کوتایی شه ره که ش یا نه مانی سه ددام زور لا به
هیوان له پاشماوهی عیراق شتیکیان پی بیری ، ئیران به نیازه
ئه وهی له شه ری هه شت ساله دا ده ستی نه که وت ، دواي ئه وه
بوئی بیی به مال . تورکیا ئه وه به ئاشکرا و له دواي جهنگی
یه که مه وه داوای خوارووی کوردستان " ویلایه تی موصل " ده کا ،
سوریاش که دژمنایه تی میروویی و قوولی له گه ل عیراقدا هه یه ،
هیچ نه بی لاوازی و که م هیزی عیراق شاگه شکه ی ده کا و به
ته واویش ده چینه ژیر رکیفی رۆژئاواوه .

کورد له و بگه وه به رده ی جهنگی که ندودا :

هه لبه ت ئه وه لای هه ر هوشیاریکی دلسوزی کورد ئاشکرایه
که ئه وه هه رایه ، هه رای کورد نیه ، به لام راسته گه وره ترین
دژمنی کورد که عیراقه په تی خراوه ته قورگ و پای ده کیشن ،
له و باره وه ئیمه ده مانه وی عیراق نه مینی ، به لام ده بی کورد
نه بیته سووری به ر له شکر و ناکری و تاوانه کورد خوی بخاته
ئه و دوزه خه وه ، له هه مان کاتدا پیویسته هه لویستی کورد ،
تاوانبار کردنی هه ر جوره داگیر کردنیک بیته ، جا سه ددام
کوردستان داگیر بکا یا کویت ، یا ئامریکا و به ره ی رۆژئاوا
که نداو یا شوینیکی دی داگیر بکا ، یا سوقیه ت هه ر جیگایه ک
داگیر بکا ، پاکیان داگیر کردن . ئیمه ده بی واقیع وه ک خوی
ببینین و له به رژه وه ندی خومان بیربکه ینه وه ، بویه چاکترین

کارئیک و پلانیکی ژیربئیرانه ئە وه یه :

که کئ چاوه روانی حیڕئیکئ لئده کری و دلسوزه بو کوردو
کوردستان پئیکه وه کوبینه وه و بیروباوه ری زانستانه بگورینه وه و
به هه موو لایه ک بتوانین ته گبیرئیک بکه یین و مه سه له که مان
بخه یینه ناو مه سه له سیاسییه کانئ جیهان و بیسه لمینین کوردیش
نه ته وه یه و مافی ژیان و سه ربه خوینی هه یه .

ئئستا به ر له هه موو کاتئیک پئویستمان به راستگویی و
جوامئری هه یه ، پئویستمان به وه یه هه رچی شتی تاییه ت هه یه
بیخه یینه لاوه و بو کورد بیربکه یینه وه ، بو ئە وه ش تا دره نگر
نه بووه با کارئیک بکری .

هه لویست

هیزی هیندی ده وله تی ناوچه که

هیزی عیراق

سه ربار	۱۰۰۰۰۰۰
تانک	۵۵۰۰
توپ - مدفع	۲۷۰۰
فرۆکه ی جه نگی	۵۱۳
کوپته ری جه نگی	۱۶۰
که شتی جه نگی	۵
صاروخ	۶۶

هیزی سوریا

سه ربار	۴۰۴۰۰۰
تانک	۴۰۵۰
توپ - مدفع	۲۴۰۰
فرۆکه ی جه نگی	۴۹۹
کوپته ری جه نگی	۱۱۰
که شتی جه نگی	۲
صاروخ	۵۴

هیزی ئیران

سه ربار	۶۰۴۵۰۰
تانک	۵۰۰۰
توپ - مدفع	۱۶۵

۱۲۱ فرۆكه ی جه نگی

۲ وپرافكه ر - مدمره

۵ كه شتی جه نگی

۵۰ صاروخ

هیزی تورکیا

۶۵۰ ۹۰۰ سه ربار

۲ ۷۲۷ تانك

۲ ۱۷۹ توپ

۲۶۶ فرۆكه ی جه نگی

۵۰ كوپیته ری جه نگی

۱۲ وپرانكه ر - مدمره

۱۰ كه شتی جه نگی

هیزی ئیسرائیل

سه ربار ۰۰۰ ۱۴۱ " له ۴۸ سه عاتدا ده توانری ۵۰۴ هه زار

سه رباری ئیحتیات بانگ بکرین "

۲۷۹۴ تانك

۱۳۶۰ توپ - مدفع

۵۷۴ فرۆكه ی جه نگی

۷۷ كوپیته ری جه نگی

۱۲ صاروخ

۱۰۰ سه ره بومی ئوتومی

له

۰۹۰ Sunday Times

وه رگیراوه

chalakmuhamad@gmail.com

عیفه تی قازی شه هید

هه لویست

جوداوازییه کی سه ره کی بزووتنه وهی نه ته وه بی کوردو
داگیر که رانی کوردستان نه وه یه که دژمنان له هیچ تاوان و
ده ستر ریژییه ک و درنده ییه ک نایرینگینه وه ، له هر کات و
له هر شوینی ک هه لیکیان بو هه لیکه وی به سه ریدا تینایه رن .
له هه مان کاتیشدا ده زگا توقینه رو ره شه کوژه کانپان به
تایبه ت له هه ولی نه وه دان توپو ته یکی ناجوامیرانه بو
تیکو شه رانی میلله ته که مان بنینه وه ، بو نه و مه به سته ش
که لک له گشت یلان و نه خشه یه ک ده بینن .

له و روزانه دا ، ۱۹۹۰/۹/۶ دا ئازانسه کان هه والی پیر
له که سه رو داخی شه هید کردنی عیفه تی قازی کچی پیشه وای
نه مری کوردستان قازی محه مه دیان راگه یاند .
نه م چاره ش وه ک هه ره موو چاره کانن دیکه ، به
نامه ردی و له په ناوه تاوانیکی دی نه نجام درا ، ده زگنا
سیخوریه کانن تاران به نامه ی بومی که خستبوویانه مالی
کاک نه میری قازییه وه یا عیفه تی هاوسه ری شه هید ده کری .
گو قاری "هه لویست" وپرای تاوانبار کردن و تف لسه
ناوچه وان کردنی رژیمی داگیر که ری ئیران ، سه ره خوشی له
بنه ماله ی قازی به گشتی و برای به ریز کاک نه میری قازی
ده ک .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

chalakmuhamad@gmail.com

چاوپینکەوتنی جەلال تالەبانی

لە گەل رۆژنامەیی THE WASHINGTON POST ى

ئامریکاییدا

کورد دەلی: پەنگە دژمنە کانی صە ددام یە ک بگرن .
پابەری کورده یاخی بووه کان لە ئامریکایه و داوای یارمەتی
دە ک .

دوینی پابەری کورده یاخی بووه کان پای گە یاند کە
لایە نە یارە کانی صە ددام هە فتهی پابوردوو لە دیمە شق
ریککە وتوون کە ئە گە ر پیویست بکا دە دە نە پال هیزه کانی
ناوده وڵە تان بوو روحاندنی سە روک صە ددام و داوا دە کە ن
هە لبراردنیکی دیموکراسیانه بوو سە روکیکی دی بکری .
جە لال تالەبانی لە ماوهی هە شت سالی شه ری ئیـران
ـ عیراقدا سە ر کردایه تی یاخی بووه چه کداره کانی کردوو و
هیزه کانی تووشی نارە حە تی زور بوون و چە ند جارێک هیرشی
چه کی کیمیاویان کراوه تە سە ر ، لە چاوپینکەوتنیکیدا ئاشکرای
کرد کە بۆیە لە واشنگتۆنە کە داوای یارمەتی بکا لە دە وڵە تی
بوش بوو شتگیری یاخی بووه کانی ناوه وهی عیراق .

تالەبانی دەلی: ئیمە داوای کوپوونە وه مان لە گە ل
وه زاره تی دە ره وه دا نە کردوو به لام لیپرسراوان لە پلە ی
جوداوازدا دە لین کە تالەبانی لیپره یه ، هە ره ها دە لین لـه

کاتیڤدا ده وله تی بوش له ۱۹۸۸ دا ده په ویست به گشتی پیوه ندیبه کانی خوئی له گهل ده وله تی به عدادا به هیز بکا ، به لیڼ به تاله بانى درا که لیپرسراوانى مام ناوه ندی لـــه وه زاره تی ده ره وه ببینی . له سه ره وه به عدا زور به توندی ناره زایی ده ربړی .

ئه م کاته ی که ده وله تی بوش خه ریکی پر وگرامیکى دریرحایه نه بو له فکر دنی سه ر کرده ی عیراقی که هیزه کانی کویتیان داگیر کردوه ، تاله بانى ده لی : که گیشتنی ئه و بو واشنگتن به لای وه زاره تی ده ره وه و پنتاگون "وه زاره تی به رگری" و سی . ئای . ئه ی CIA وه چ گرنگیبه کسى تایبه تی پی نه دراوه .

فه رمانبه ریکی وه زاره تی ده ره وه دوینی رای گه یاند که ئیداره ی بوش له گهل تاله بانیدا کونابیته وه ، هه روه ها گووتی : " ئیمه تهنی وه ک مافی مروف به تنگ کورده وه بین به لام وه ک مه سه له ی یه ک نه ته وه و پچراندنیان به کوماری عیراقه وه له گه لیاندا نین " .

چه کداره کانی تاله بانى له سه رووی عیراق له ۱۹۸۶ - ۱۹۸۸ دا هاوکار له گهل خیللی بارزانى که ئه وان نزیك سنووری تورکیان هیرشیان ده کرده سه ره هیزه کانی عیراق و به ته واوی ئاسایشیان له ناوچه که دا هه لگرتبوو ، ده بیان هه زار سه ربازی عیراقیان هه راسان کردبوو .

له کوتایی شه ری عیراق - ئیراندا سه ددام ، تاله بانى به کوشتن مه حکووم کردبوو له کاتیڤدا که لیخوشبوونی بو شه ر که ره کانی

ده رکردبوو ، دواتر صه ددام ليخوشبوونی تايبه تي بو تاله بانى
 دريژ کرده وه و گووتى كه باپيرانى تاله بانى له كوردستاندا
 له سه رده مى تور كه عوسمانيه كاندا جار يك په ناي باپيرانى
 صه دداميان دابوو ، به لام تاله بانى به چاكترى ده زانى كه له
 ئاواره بييدا بمينيته وه و بو ئوتونومي گه وره تر بو سي مليون
 كورد خه بات بكاو ده ست به سه ر كه ركوشدا بگري كه
 مه لبه ندى پيشه سازى نه وتى عيراقه .

له چاوپي كه وتنه كه ماندا تاله بانى گووتى : ئه گه ر
 ئامريكا و وولاته عاره بى و ئاوروپاييه كان به پوول و كه ره سه
 يارمه تيمان بده ن ئه وا ده توانين ۱۰,۰۰۰ ده هه زار
 شه ر كه ر بخه ينه مه يدانى جه نكه وه و تينيكي زور بو به غدا
 بينين و له ناوه وه پتر كارى چه ته گه رى بكه ين .

تاله بانى ده لى : " ئيمه وا ده زانين ئه گه ر نه ياره كان
 بگه نه په يمانيك ئه وا ده توانرى وا له ميلله ت و سوپاي
 عيراقى بكه ن كه شتيك دژى صه ددام بكه ن ، هه روه هه
 گووتى كه شه ر كه ره كانى پيوستيان هه يه به كه مامه ي غازو
 ده بابيه شكين و چه كى دژى فروكه له وانه صاروخى سستينگه ر
 تا بتوانن به ره نگارى له شكرى پر چه كى عيراقى بكه ن له
 سه رووى عيراقدا .

تاله بانى ده لى : " ئيمه وامان لاچا كه هيزه كانمان يه ك
 بگرن و عيراقيه كان پرژيمي صه ددام بروخينن ."

پابه رى كورده كان كه كاته كانى خوئى له نيوان تاران و
 ديمه شق و پيته خته كانى ئاوروپادا به سه ر ده با پاي گه ياند

که له سه ره تاي ته مساله وه ئيرانييه کان يارمه تي داراييان
له شه رکه ره کاني برپيوه و ئيدي چي ديکه له وانه وه شتيکيان
پي ناگا .

هه روه ها گووتي " له ناوه راستي ته موزدا هه ولهداوه که
ئامريکاييه کان ناگادار بکا که صه ددام نيازي گرتني کوپتي
هه يه ، له کوپونه وه يه کدا له گه ل کاربه ده ستاني ئامريکايي
له پاریس زانياري له و باره وه داونه تي ، به لام ته وان به
گومانه وه لييان وه رگرتپوو . . . دويني وه زاره تي ده ره وه
گووتي که له و باره وه چ سه رنجيکيان نيه .

تاله باني بلاوي کرده وه که هيزه نه ياره کاني عيراق له
ديمه شق کوپونه ته وه و په يمانتيکيان له ناوخوپاندا دروست
کردوو . هيزه کانيش بريتين له پينچ ريکخستني کوردي ،
ته نجومه ني بالاي شورشي ئيسلامي - موسلماناني شيعه - به
سه روکايه تي مه مه د باقر حه کيم ، پارتي کومونيسستي
عيراق و پارتي به عسي سوسياليزم - بالي سوريا ، تاله بانسي
ده لي که له گه ل نوينه راني هه موو ته و هيزانه دا کوپوته وه و
له سه ر پرؤگراميکي تايبه ت ريککه وتوون کنسه صه ددام
بروخينن و بانگي هه لبراردنيکي ئازادانه هه لبدن بـ
پيکهيئاني ته نجومه ني نيشتماني و ريزليگرتني مافي مرؤف ،
له و نه خشه يه دا کوردستان هه ر وه ک به شيکي عيراق
ده مينيته وه به لام ئوتونومييه کي گه وره تری ده ست ده که وي .

له THE WASHINGTON POST, 14.8.1990 وه رگير اوه .

نداء

يا أبناء شعبنا العظيم

لقد عانى شعبنا العراقي، منذ القديم، وما يزال يعاني من التعسف والاضطهاد، ومصادرة الحريات الاساسية، وضياع ا بسط حقوق الانسان، وزج ابنائه في السجون والمعتقلات من دون محاكمة، واعدام المعتقلين من معارضي السلطة من علماء الدين والمفكرين والساسة بصورة سرية، وتصفية بعضهم جسدياً وتحكم هذه السلطة بمصائر ابناء العراق وتهجيرهم عن وطنهم بعد سلب ممتلكاتهم ومصادرة مستمسكاتهم القانونية. واخيراً زج العراق بكارثة الحرب الطاحنة التي كلفت الشعبين الجارين مئات الالوف من القتلى والجرحى والمعوقين والاسرى والمشردين ودمار الاقتصاد الوطني في البلدين ومازالت حالة الحرب قائمة وتهدد بانفجار القتال من جديد.

ويبلغ امتهان السلطة لحقوق الانسان ان تضرب ابناء الشعب في شمال الوطن وجنوبه بافطع الاسلحة الكيميائية الفتاكة وقد جرى ذلك كله امام مسمع العالم وبصره وبأمر من مالك السلطة، كل السلطة وتوجيهاته.

من اجل ايقاف ذلك تنادت نخبة من ابناء الوطن من مختلف الاتجاهات السياسية والثقافية للدعوة الى المطالبة بحقوق الانسان في العراق ووضع هذه المطالب امام الرأي العام العراقي والعالمي وفي متناول المنظمات الدولية والمؤسسات البرلمانية والاتسانية في شرق العالم وغربه، وبخاصة السكرتارية العامة للأمم المتحدة، ولجنة الدفاع عن حقوق الانسان ومنظمة العفو الدولي والامانة العامة لجامعة الدول العربية، لتقوم هذه المنظمات والمؤسسات بواجباتها في نصرة هذا الشعب الذي طال انتظاره لتحرك الضمير العالمي للضغط على هذه الفئة المتسلطة على شعبنا العراقي اسوة بالدعم العالمي لتحرك الشعوب نحو الديمقراطية في الاقطار الاخرى.

يا أبناء شعبنا العظيم

ندعركم باخلاص للتكاتف حول هذه المطالب الخيرية التي هي الاساس المحكم لاعادة بناء وطننا، ولاشك بان السلطة العراقية ستحاول بشكل او باخر استغلال الرأي العام العراقي والعالمي بسن قوانين جديدة للصحافة والبرلمانية واصطناع تعددية لا حزاب لا وجود لها خارج هيمنة (الحزب القائد)، ونحن واثقون ان ذلك ما هو الا التفاف حول الدعوات الضاغطة من شعبنا المضطهد وما يجري في انحاء العالم من احداث قلبت موازين النظم الدكتاتورية المشابهة. واملنا وطيد برعي شعبنا في الداخل والخارج في التصدي لكشف زيف هذه الخطرات والتمسك بمطالبهم المشروعة والتعبير عنها بمختلف الوسائل.

ان شعبنا بطمح في صيغة متحضرة للحكم تعبر عن المفاهيم الاصيلية في تراثنا وعن قيم العصر السياسية. وان استمرار تمرکز السلطة، كل السلطة في يد فرد واحد ويقائه على رأس الحكم لا ينفي المصادقية عن اية اجراءات وقوانين فحسب، بل يتنافى ايضاً مع مفهوم الحكم الدستوري.

ان المقدمات الممهدة لحكم دستوري ودولة القانون تتركز في:-

- ١- اطلاق الحريات الديمقراطية بما فيها حرية الصحافة وحرية التنظيم الحزبي والنقابي وحرية التجمعات والتظاهرات والاضرابات.
- ٢- اطلاق سراح جميع المعتقلين السياسيين من مختلف الاتجاهات واعادتهم الى وظائفهم ومصادر عيشهم.
- ٣- اعادة جميع المهجرين من ابناء الوطن وتعريضهم عن بيوتهم وممتلكاتهم التي صادرتها السلطة

- ٤- الغاء المؤسسات التمهية كالامن والمخابرات والاجهزة السرية الاخرى واعادة الاعتبار للقضاء واستقلاليتها ومحاكمة مرتكبي الجرائم بحق شعبنا المضطهد من مسؤولي هذه المؤسسات واستبدالها بمؤسسات تهتم بأمن الوطن وسلامته وليس بملاحقة ابناء الشعب.
- ٥- الغاء نظام "الحزب القائد" ومجلس قيادة الثورة والمجلس الوطني وتشكيل حكومة وطنية محايدة تكون مهمتها اجراء انتخابات حرة نزيهة لمجلس نيابي يقوم بسن دستور دائم للبلاد يراعى فيه مبدأ الفصل بين السلطات الثلاث، ويقر بالتعددية الحزبية وتداول السلطة وتحريم احتكارها، ويكفل حرية المواطن وسيادة القانون، ويحمي الشعب العراقي من التمييز الطائفي والعنصري والسياسي.
- ٦- الاعتراف الكامل بحقوق الشعب الكردي ضمن الوحدة العراقية وتمكينه من الحكم الذاتي الحقيقي طبقاً لما اختاره ابناءؤه في بيان ١١ آذار.
- ٧- احترام حرية الفكر والعقيدة وتهيئة الفرص لكل مواطن بغض النظر عن انتمائه السياسي او الديني او المذهبي او العرقي في ان يكون لبنة صالحة في بناء مستقبل عراقي مشرف.
- ٨- تثبيت خيار السلم، وانهاء حالة الحرب مع ايران بتطبيق قرار مجلس الامن رقم ٥٩٨ وحل جميع المشاكل مع جمهورية ايران الاسلامية بروح الاخوة، والمفاوضات، وحسن الجوار بما يضمن تحالف الشعبين ويصون مصالح العراق الوطنية وسيادته.
- ٩- تحرير القوات المسلحة من سيطرة الحزب الواحد، واعادة تنظيمها وتدريبها على ضوء الثوابت الوطنية والقومية واولويات الصراع في المنطقة، لتقوم بدورها المشرف في التصدي لاعداء العراق والامة العربية.
- ١٠- العمل على اجتثاث سياسة النهب والتبذير التي تمارسها السلطة واقرباؤها وازلامها، والتصدي لسياسة اعادة رهن الاقتصاد العراقي عموماً والنفط خصوصاً للشركات الاحتكارية العالمية، واتباع سياسة اقتصادية وطنية ونهج تنموي مستقل.

المرقعون	(حسب الترتيب الهجائي)	ابراهيم احمد
عبد الرزاق الصافي		د. احمد الجليبي
عزيز محمد		احمد الجبوري
علي عبد الله		د. تحسين معل
عمر مصطفى		جلال الطالبياني
د. فائق بطي		د. حسن الجليبي
قلك الدين كاكاني		اللواء حسن مصطفى النقيب
د. ليث كبة		د. رحيم عجينة
مسعود البارزاني		رسول مامند
د. مصطفى جمال الدين		سامي عبد الرحمن
د. مهدي الويس		سليم الفخري
د. السيد محمد بحر العلوم		د. صاحب الحكيم
محمد رشاد الشيخ راضي		صالح دكله
د. محمود عثمان		
هاني الفكيكي		

صورة منه الى :

مكتب السكرتير العام للأمم المتحدة - نيويورك،
لجنة حقوق الانسان (الأمم المتحدة) - جنيف،
المنظمة العربية لحقوق الانسان - القاهرة،
الامانة العامة لجامعة الدول العربية - تونس،
لجنة متابعة حقوق الانسان - نيويورك،
ملوك ورؤساء الدول العربية والعالم
البرلمانات العالمية - الصحف العربية والعربية.

نامه‌ی کومه‌لیک له نووسه‌رانی کورد

بۆ یه‌کیتی ی نیشتمانی ی کوردستان

به ریزان

هه‌قالانی مه‌کته‌بی سیاسی یه‌کیتی ی نیشتمانی ی کوردستان

سلاویکی کوردانه

وا چوار ساله‌مه‌لا به‌ختیار له‌سه‌ر جیاوازی بیرو بۆچوون له
لای ئیوه‌به‌ندکراوه ، ئیمه‌که‌کومه‌لی نووسه‌رو شاعیری کوردی
په‌ره‌وازه‌بووی وولاتانی ته‌ورویاین ، له‌به‌ر ته‌وه‌ی برۆای ته‌واومان
به‌سه‌ربه‌ستی بیرو پاده‌ربهرین هه‌یه ، به‌ته‌رکی سه‌ر شانی خۆمانی
ده‌زانین داواتان لیبکه‌ین ، چی زووتره‌مه‌لا به‌ختیار ئازاد بکه‌ن
چاوه‌روانی وه‌لامی به‌کرده‌وه‌تانین ، دووباره‌سلاو .

د . که‌مال میراوده‌لی	سه‌باحی غالب
هه‌لکه‌وت عه‌بدوللا	شیرکو بیکه‌س
ناصر حه‌فید	خه‌لیل ده‌وکی
خه‌بات عارف	د . ره‌فیع صابیر
ئه‌نوه‌ر قادر ره‌شید	قه‌ره‌اد شاکه‌لی
فازیل که‌ریم ئه‌حه‌مه‌د	د . جه‌مشید حه‌یده‌ری
د . ئه‌نوه‌ر قادر محه‌مه‌د	عه‌لی شیر
ره‌شو زیلان	مسته‌فا دوزگین
عه‌باس محه‌مه‌د حسین	سه‌لام عه‌بدوللا
حه‌مه‌سه‌عید حه‌سه‌ن	سه‌لاحه‌دینی موه‌ته‌دی
حه‌سه‌نی قازی	مالمیس‌انتر
مه‌حفوز مایی	سلیمانی قاسمیانی
د . حسین ره‌هبه‌ر	ئه‌کره‌م خاموش

کاوه یار ئه‌حه‌مه‌د chalakmuhamad@gmail.com

سوڀاسنامه پيه ڪي ناوله

مهلا بهختيار

به ريزان

" د . ڪه مال مير اوڊه لي ، صه باحي غاليب ، هه لڪه وت عه بدوللا ،
شير ڪو بيڪه س ، ناصر هه فيد ، خه ليل دهوڪي ، خه بات عسارفا ،
د . په فيق صابير ، نه نوه ر قادر په شيد ، فه رهاد شاڪه لي ، فازيل
ڪه ريم نه حمه د ، د . جه مشيد هه يده ري ، د . نه نوه ر قادر محه مه د ،
عه لي شير ، په شو زيلان ، مسته فا دوز گين ، عه باس محه مه د
حسين ، سه لام عه بدوللا ، حه مه سه عيد حه سه ن ، صه لاحه دينسي
موهنه دي ، حه سه ني قازي ، مالميسانر ، مه حفورز مابي ، سلّيماني
قاسمياني ، د . حسين په هبه ر ، نه ڪره م خاموش ، ڪاوه
يار نه حمه د ."

هيشتا له " ڪوري نازادي "دا بووم ، ياداشتي به ريزتانه له مه ر
نازاد ڪردنه پيگه پشت ڪه ناراسته ي (م . س) ي په ڪيٽيٽانه
ڪرد بوو ، بيگومان پاش سي سال و نو مانگ هيشتنه وه له زينداني
(ئينفيرادي)دا ، ياداشته ڪه ناسووده بيه ڪي گه وره ي پيڀه خشيم و
بووم لوا با هه ر نه وسا ، ده م و ده ست له ناخي دلّيه وه نه م
سوڀاسنامه يه م عه رز ده ڪردن .

برايان

من نازانه هه تا چهنه ، نووسيني ياداشته ڪه تان ڪاري ڪردوته
سه ر (م . س) ي په ڪيٽي بو بپريارداني نازاد ڪردنه ، به لام هينده
ده زانه ، پاش نه وه ي (٦٦) ڪادري (ڪومه له ي ره نجهه راني

chalakmuhamad@gmail.com

کوردستان) له و کوښونه وه یه له ۱۹۸۹/۸/۲۹ دا له سه ر من کراوه
داکوکیان له هیشتنه وه م له زیندان و دزایه تی دیموکراسی و نازادی
کردووه ، سکریتیږی یه کیټی نأماژهی به یاداشته که ی ئیوه وه ول و
کوښشی دیکه کردووه که بو به ردانم له سه رانسه ری ئه وروپیادا
له نأرادا بووه . ئه مه ش به لگهی کارایی یاداشته که و کوښشه
خیرخوازه کانی تریشه . به م بوښه شه وه شایانی باسه بگوتی :

یه کیټ له و کیښانه ی شوږشگیږانی کوردستان ، له نساو
بزووتنه وه ی پزگاریخوازانهی کوردستاندا له کوښه وه دووچاری
بوون ، ئه وه یه که وا له سه ر هه لوښتی جیاواز به رامبه ر ریبه رانی
بزووتنه وه که ، گیرابن و ئه شکه نجه درابن ، بگره کوژرابیشن ،
له به ر ئه وه ی سه رانی بزووتنه وه که لافی پزگاری و نازادیان
لیداوه و هیچ لایه ک و که سیټ نه بووه به ره لستی له هه لوښست و
چاره نووسی زیندانیه کان کردبی ، بوښه سه ر کوتکردنی خه لکانی
بیروپا جیاواز به ناسانی بو لایه نه پیشیلکه ره کانی دیموکراسی و
سه پیښه رانی ده سه لاتی تاك حیزب و حیزبایه تی چوته سه ر ، به بی
ئه وه ی تاقه ریڅخراویټک و که سیټی مروقدوست پیشی زانیبن .

هه لبه ته ئه مه بوښاییه کی سیاسی که وره یه که ده بـــــــی
پرپرکریته وه و به کرده وه ش ده رکه وت له هه نده راندا هه لی وا
هه لکه وتوره و هیوادارم ئه و راستییی بو له مه ودوا ، دلسوزانه تر
له به رچاو بگیری و ته واوی دلسوزانی دیموکراسی له پیښاوییدا
تیټکوښن .

له گه ل دوویات کردنه وه ی ریږو سوپاسم بو ئه و ئه رکه ی پاتان
په راند ، سه رکه وتوو بی خه بات له پیښاوی دیموکراسی و نازادیدا .
برای دلسوزتان

کوردستانی ئیران - سنو - ۱۳۸۷/۱۰/۲۰ مه و به ختیار

كوردەكانى سۆڧىيەت داواى ئوتۇنۇمى دەكەن

ھەفتەى رابوردوو لە مۆسكۆ لە كۆبۈونە ۋە يە كى كۆمىتەى
"يە كېوون" دا كوردە پەنابە رە كان داواى ئوتۇنۇمىيان كىرد ،
ئە ۋ داواكارىيە ش ۋە ختېك ھاتە مەيدانە ۋە كە پۆژننامەى
ئە ستېرەى سوور بىلاوى كىردە ۋە كە زېدە تر لە ۲۰،۰۰۰ بىست
مە زار كورد لە ئە رمىنيا ، ئۆزباكىستان ۋ كازاخستان لە ئە نجامى
پە شىۋى پە گە زە كانى ئە ۋ ناۋچانە ۋە مال ۋ حالىيان بە جىھىشتووۋە ۋ
ھە لائوون .

كوردە كان داوا لە سە رۆك كۆباجوف دە كە ن كە ھە ۋ لېدات
دايان مە زىننېتە ۋە ۋ لە خواروۋى پروسىادا نىشتە جىيان بىكاتە ۋە .

لە

Soviet Weekly August 2, 1990

ۋە رگىراۋە

هه ئېژاردنى دەستەي بەرپۆوه بەرى

بە كىتتى نووسەرانى كورد - بریتانیا

دە ستەي گشتیيە بە كىتتى نووسە رانى كورد - بە ریتانیا، لە
پۆزی ۱۹۹۰/۸/۳۱ دا بۆ هه ئېژاردنى دە ستەي کارگىرى كۆبوونه وه .
لە ئە نجامی دە گدانىكى نهینیدا ئەم برایانەي خوارە وه بـ
دە ستەي ناوبرا وه رچوون :

محە مه د پە سوول "هاوار" .

صە باحی غالب .

سامی فە تاح "شورش" .

* * *

دە ستەي کارگىرى بە كىتتى نووسە رانى كورد - بە ریتانیا ،
لە ئیوارەي ۱۹۹۰/۹/۵ دا كۆبوونه وه ، لە ناوخویاندا کاروباریان
بەم شیوهي خوارە وه دابە شکرد :

محە مه د پە سوول "هاوار" - سكرتیری گشتی

صە باحی غالب - لیپرسراوی کارگىرى .

سامی شورش - لیپرسراوی پۆشنبیری و دارایی .

* * *

وفد الجبهة الكرد ستانية العراقية يشارك في المؤتمر ال (١٨)

للاشترائية الدولية

=====

شارك وفد من الجبهة الكرد ستانية العراقية برئاسة الرفيق المناضل مسعود البارزاني في المؤتمر ال (١٨) للاشترائية الدولية المنعقد في الفترة ٢٠ - ٢٢ / ٦ / ٨٩ في (ستوكهولم) ، وسأهم في المؤتمر حوالي (١٢٤) وفدا يمثلون كافة الاحزاب الاشتراكية الديمقراطية في اوروبا الغربية وامريكا اللاتينية وافريقيا وآسيا وحركات التحرر ووفود مراقبة من الدول الاشتراكية . ان حركة الاشترائية الدولية هي حركة سياسية عالمية لها وزنها ونفوذها في عالم اليوم ، والعديد من احزابها تمتلك مقاليد الحكم في عدد من الدول الاوروبية وغيرها .

وقد أجرى وفد الجبهة لقاءات مع وفود المؤتمر الرئيسية منها : قبلي براندت رئيس الاشتراكية الدولية ، بينتي فانن الامين العام للاشترائية الدولية ، انكفار كارلسون رئيس الحزب الاشتراكي السويدي ورئيس الوزراء ، ميشيل روكار من الحزب الاشتراكي الفرنسي رئيس الوزراء ، فرانسر فرانيتسكي من الحزب الاشتراكي النمساوي رئيس الوزراء ، هانز فوغل زعيم الحزب الاشتراكي الديمقراطي في ألمانيا الاتحادية ، نيل كينوك زعيم حزب العمال البريطاني ، فيم كوك زعيم حزب العمل الهولندي ، بيتينو كراكي زعيم الحزب الاشتراكي الايطالي ، اردال اينونو من الحزب الديمقراطي الاجتماعي في تركيا ، وليد جنبلاط رئيس الحزب الاشتراكي التقدمي في لبنان ، كارل بروتسر من الوفد السوفيتي المراقب ، اوليفر تامبور رئيس منظمة المؤتمر الوطني الافريقي وياسر عبد ربه من منظمة التحرير الفلسطينية .

وقد وزع وفد الجبهة ملفا وثائقيًا عن محنة الشعب الكردي وعن انتهاكات حقوق الانسان في كردستان وعمليات استخدام السلاح الكيماوي ضد الشعب الكردي ، وتطرق تقرير لجنة حقوق الانسان المقدم الى المؤتمر من قبل بيتر يانكوفيتش سكرتير العلاقات الدولية للحزب الاشتراكي النمساوي الى استمرار اضطهاد الشعب الكردي ، كما اشار بيير موروا من الحزب الاشتراكي الفرنسي الى استخدام السلاح الكيماوي ضد السكان الاكراد .

ان القضية الكردية طرحت وتسل كل مفصل من خلال كلمة الاستاذ وليد جنبلاط حيث اشار الى عمليات الابداء وتغيير الواقع القومي في كردستان واستخدام الاسلحة الكيماوية والتهمجير الجماعي والتعريب واستمرار انتهاكات حقوق الانسان في كردستان من قبل الحكومة العراقية ، وقدم ارقاما وحقائق عن هذه الحالات جميعا .

واشار الفرار النهائي للمؤتمر وفي باب الصراعات الاقليمية الى استمرار اضطهاد الاكراد كحقيقة مأساوية قائمة .

اقد كانت مشاركة وفد الجبهة الكرد ستانية العراقية في هذا المنبر العالمي انجازا هاما لا يما معاناة شعبنا الى العالم ود ليلا على الاهتمام الذي توليه حركة الاشترائية الدولية لقضية شعبنا العادلة .

تصريح الجبهة الكردستانية العراقية حول غزونا نظام صدام للكويت

تعقيباً على تصريحنا المؤرخ في ٢٤ / ٧ / ١٩٩٠ حول الازمة العراقية - الكويتية حيث دعونا الى حل الخلافات في اطار العلاقات العربية ورفض اللجوء الى الحل العسكري واكدنا ان النظام يحاول تصريف ازماته الداخلية بخلق المشاكل في الخارج ، وفي صباح ٢ / ٨ / ٩٠ اقدم نظام صدام على خطوة خطيرة جدا بالغزو العسكري للكويت الجارة بذريعة الاستجابة لدعوة ما سماها النظام بشهرة الكويت ، ازاء هذا الوضع الخطير فان الجبهة الكردستانية العراقية تعلن ما يلي :

١- نعتبر التدخل العسكري في الكويت عدوانا سافرا من قبل النظام العراقي ضد دولة عربية شقيقة للعراق ذات سيادة وعدو في هيئة الامم المتحدة . ان الاحتلال العسكري للكويت يناقض مصالح الشعب العراقي عربا وكردا واقلية التي يرفضها قاصدا هذا الاعتداء على بلد سقيم ومجاور ، مثلما يرفض خوسر حرب عدوانية جديدة يفرسها النظام في غياب الارادة الشعبية .

٢- ان الغزو العسكري للكويت يناقض المواثيق والمعاهد الدولية والمبادئ والمبادئ الجوهرية المسائل سلميا ، مثلما يسحق المصنفة بمرتها على خائفة حرب جديدة ، مدمرة سدا في العراق تيرة بشعب العراق والكويت وفيه بلدان المنظمة وقسوما يهدد الامم المتحدة بالهدم بأسره وليس فقط في الخليج والشرق الأوسط . ان الغزو يفتح المنفذ امامنا ، يهدد بدمار النظام العراقي نتائجها الوحيدة على العراق وبلاد المنظمة .

٣- في الوقت الذي نعرض باسم الجبهة الكردستانية وبعبئ كردستان العراق من ازمة نظامنا لغزو العسكري للكويت من قبل نظام صدام ، فاننا ندعو الى الانسحاب الفوري من الكويت والانسحاب من العلاقات بالمفاوضات اذ حمية واحترام سيادة واستقلال الكويت شعبا وحكومة .

٤- ترى الجبهة الكردستانية العراقية ان جذور العدوان الجديد لنظام صدام في سياسته اندكتائورية والسيوفية لهذا النظام التي دأب عليها منذ اثنان (٢٠) عاما ، وان شعب المنظمة والمجتمع الدولي يدفع ثمن السكوت على الجرائم والاعتداءات المباشرة التي مارستها النظام الذي اعتدى على الشعب الكردي سنوات طويلة وسيسبب هذه حمية سيادة بهدم القرى والقصبات الكردية وابداء السكان بالاسلحة النيمائية والتفجيرية والتفجير و الترحيل ، فقد بقي المجتمع الدولي والكثير من حكومات الدول المجاورة صامتا ازاء ذلك ، وظل افعال حل القضية الكردية في العراق ولجوء النظام الى استعمال السلاح والقوة لحلها بصورة داخلية يوجبها الموقف الشوفيني للنظام نفسه ، مثلما ان الشعب العراقي عربا وكردا واقلية طالما عانى من الارهاب والقمع على ايدي النظام ، وطالما ناشد دول العالم ومنها السويد والمجاورة لدعم نضاله الديمقراطي ضد الارهاب الرسمي للنظام الذي ظل مع ذلك يتمتع بمساندة ودعم العديد من هذه الدول ، وتستن النظام حريا عدوانية ضد الجارة ايران معامت الدول الامبريالية بمباركته ودعمه مما ساء على ان يتقوى حتى صار قوة عسكرية خطيرة تهدد المنطقة بأسرها مثلما تجلى ذلك في احتلال الكويت .

ان النظام العراقي يحزز اليوم احتلاله العسكري للكويت في الوقت الذي يشدد الخناق على الشعب العراقي في الداخل بذريعة حالة الطوارئ ويجند مئات الالاف من الشباب في صفوف القوات المسلحة تمهيدا للحروب .

سياسة النظام وادانة احتلاله العسكري للكويت والوقوف ضده وتدعو القوات المسلحة العراقية الى رفض وامس رأس النظام ومخاطباته العدوانية ، مثلما تدعو قوى المعارضة العراقية على اختلاف تياراتها وانتماؤها للاسراع في اتخاذ موقف موحد من الوضع الخطير الذي تعيشه بلادنا بسبب نهج النظام والعمل لانقاذها من هذا النظام الشرير وحل المشاكل مع الجيران بالطرق السلمية واستعادة ارادة شعبنا العراقي في تقرير اموره بنفسه ، كما تناشد المجتمع الدولي عامة والرأي العام العربي خاصة للتضامن الفعال مع نضال الشعب العراقي عربا وكردا واقلية في سبيل اهدافه الوطنية و الديمقراطية و من اجل انهاء التدخل العسكري للكويت الجارة ، ففي الوقت الذي كان الشعب العراقي ينتظر بلهفة صدور دستور دائم يضمن له حقوق الانسان والحريات العامة ومستلزمات حياة كريمة آمنة في ظل الديمقراطية فان النظام سـواء بمشـروع دستور او بهـذا الغزو العسكري قد خيب الـآمال ووضع جماهير الشعب امام كارثة رهيبه اخرى .

العيادة السياسية

للجبهة الوطنية المتحدة العراقية

٢٠٠٣ / ١٠ / ٢٠

تصريح باسم الحركة الوطنية العراقية

سبق و ان اصدرت فصائل الحركة الوطنية و الديمقراطية و القومية التقدمية ، العربية و الكردية العراقية في ٢٦ تموز ١٩٩٠ ، بيانا تحت عنوان : " النظام العراقي يفتعل الازمات و يهدد الاشقاء العرب " ، كرسنه لتبيان و فضح الدوافع الحقيقية ورا تهديدات حكومة صدام حسين الدكتاتورية ضد الكويت و الامارات العربية المتحدة ، و الآثار الضارة و الخطيرة التي تتركها مثل هذه التهديدات ضد قضايا الامة العربية و خاصة قضية فلسطين و انتفاضة شعبه الباسلة .

و لخصت الفصائل موقفها بنضالها من اجل صيانة حقوق و مصالح العراق و دعوتها لتحقيق سعر عالمي عادل للنفط و ادانتها للوجود العسكري الامبريالي ، و خاصة الامريكي ، في الخليج العربي و مطالبتها القوات الامريكية بالانسحاب من منطقتنا و كف يدها عن التدخل في الشؤون الداخلية لشعوبها ، كما ادانت الفصائل جنوح الحكومة العراقية لحل مشاكل بلادنا مع الاقطار الشقيقة باستخدام الوسائل العسكرية ، و دعت الى اعتماد الوسائل السلمية و الحوار الاخوي في حل جميع المشاكل بين العراق و اشقائه .

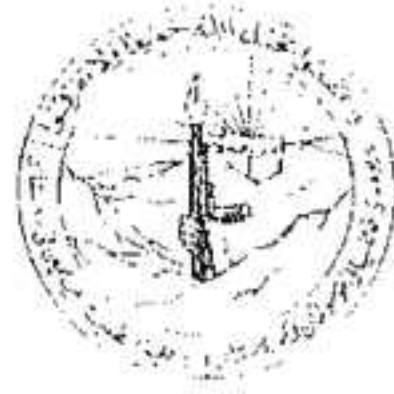
و اليوم ؟ آب / ١٩٩٠ ، نفذت حكومة صدام حسين تهديداتها و اقدمت على سابقة خطيرة عربيا بفرزوها و احتلالها الاراضي الكويتية بما فيها العاصمة الكويت ، بعد ساعات من تعليق المباحثات العراقية - الكويتية في جدة .

ان حركتنا الوطنية اذ تددين عدوان و غزو حكومة صدام للكويت الشقيق باعتباره خرقا فاضحا للقوانين و الاعراف العربية و الدولية ، و تأمرا مكشوفاً لضعاف و هدر طاقات العراق ، جيشا و شعبا ، و لتصريف ازمته الداخلية المستعصية ، و تبديدا للقدرات العربية في مواجهة المخاطر المحيطة بالامة العربية ، تدعو الى سحب القوات العراقية فورا من جميع الاراضي الكويتية و الاحتكام الى العفل و الحوار و ميثاق الجامعة العربية من اجل انها ' العدوان و حل المشاكل المتعلقة بالطرق السلمية . و تتناشد حركتنا الرأي العام العربي و العالمي الوقوف الى جانب حق الشعب الكويتي الشقيق في الدفاع عن استقلاله و سيادته الوطنية ، و تطالب الولايات المتحدة الامريكية و حلفاؤها الغربيين بعدم التدخل في شؤون منطقتنا و سحب اساطيلها فورا .

ان حركتنا تدعو الرأي العام العربي و العالمي ليلعب دوره في سبيل فضح و استنكار النزعة العدوانية و التوسعية لرأس النظام العراقي صدام حسين ، و مناصرة شعبنا و قواه الوطنية في النضال من اجل الخلاص من الدكتاتورية و اقامة الديمقراطية في العراق و الحكم الذاتي الحقيقي لكردستان ليصبح العراق عامل استقرار في المنطقة و طاقة تضاف الى طاقات الامة العربية في اطار تضامن عربي فعال لمواجهة مؤامرات الامبريالية و الصهيونية ..

الحركة الوطنية العراقية

٢ آب ١٩٩٠

”بيان حول أزمة الخليج الراهنة“

” وما لهم الا يعذبهم الله وهم يصدون عن المسجد الحرام وما كانوا اولياءه ان اولياءه الا المتقون ولكن اكثرهم لا يعلمون * وما كان صلاتهم عند البيت الا مكاءً وتصدياً فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون * ان الذين كفروا ينفقون اموالهم ليصدوا عن سبيل الله فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يغلبون والذين كفروا الى جهنم يحشرون * ليميز الله الخبيث من الطيب ويجعل الخبيث بعضه على بعض فيركمه جميعاً فيجعله في جهنم اولئك هم الخاسرون“
الانفال ٢٤-٢٧

تتابع رابطة الطلبة المسلمين في كردستان بقلق شديد ما يجري على ارض الخليج والجزيرة العربية. وإذا كان الغزو البعثي العراقي لارض الكويت مفاجأة لكثير من حلفاء صدام القدامى في المنطقة فإنه لم يكن مفاجأة لاهل الراغبين عامة والاكراد خاصة الذين ذاقوا جميعاً ويلات هذا النظام الديكتاتوري. وإذا كان الكثير من الشعب الكويتي قد روع بسلب وشره من ارضه فإن الاكراذ قد حرقوا وشرابوا واستبيحت ارضهم وديارهم قبل هذا ، ولكن لم يقف معهم الاسطول الامريكي ، ولم تقف معهم الامم المتحدة ولا مجلس الامن ولم تصوت ١٢ دولة عربية لصالح مصلوبيهم والرابطة مع تلاحق الاحداث الاخيرة ، تؤكد على ثلاث ثوابت رئيسية :

١- اولاً : نشج بشدة استخدام القوة العسكرية لحل النزاعات السياسية او غيرها بين المسلمين ، وتدعو الامة الاسلامية جميعاً ان تعي دروس الماضي والحاضر واضعين بالاعتبار مداحة الامة فوق المصالح الاقليمية والرغبات التوسعية والولاءات العشائرية . ونؤكد على حقيقة اساسية وهي ان هذه الامة امة واحدة .

ثانياً - ندعو الشعوب الاسلامية ان تجعد كل الخلافات الجزئية والاتفات الى المصالح العامة التي اصبحت مهددة بعد استدعاء منظمة دول الخليج القوات الامريكية المعادية للاسلام الى المنطقة . ان تدنيس الجيش الامريكي الارض التي ملهها الله من دنس المشركين فضح والى غير رجعة طبيعة النظام السعودي الفاشية على التحالف مع المشركين معيدين الى الازهار دور النفاق والذافقين في صدر الاسلام . ونذكر قادة الاكراذ بان منظمة الخليج كانت الشريك الاوحد لصدام في كل جرائمه في كردستان .

المعرب

ثالثاً - ان الشعب الكردي المسلم ، رغم كل الذي لاقاه من ادعاء القويين في العراق وسوريا ، يقف بكامله وهو وجيد وهو مشرد وهو مظلوم في حقوقه المدنية والسياسية وحتم الانسانية يقف كما كان يفعل عندما كان حراً مع الشعب العربي المسلم ضد الهجمة الغربية معتبرين مصير المسلمين في المنطقة مصير واحد ، ففرة الاكراذ بقوة العرب وقوة العرب بقوة الاكراذ ولا عزة لنا جميعاً الا بالاسلام .

واخيراً فاننا نبتذل الى العزيز القدير ان يلهم اللهنا الصواب في هذه المحنة وان يخرجها وقد اعتبرت بهذا البلاد وعسى أن تكررنا شيئاً وهو خير لكم “

الله اكبر .. والعزة لله ولرسوله والمؤمنين

chalakmuhamad@gmail.com

نسخه الى : الزميل صباح غالب مع بالغ تقديري .

الى رابطة الكتاب والصحفيين والفنانين الديمقراطيين العراقيين

- المركز

تحية قلبيه :

أرجو قبول إستقالتي من عضويه الرابطه المحترمه تأكيداً على احتجاجي المطلق ضد ممارسات الزميل السكرتير العام المتواجد هنا والمتمثله بالهيمنه السياسيه والتفنن في المغالطه الحقائق والتشهير بي وزملائي والتغاضي عن الدور الحقيقي للمثقف في زمن يستلكب فيه اعداء الانسان العراقي وكأن اسكات الانسان المعارض والمواقف ضد الخطأ أصبح منهجاً لهذه الرابطه المحترمه. أنا اعلى وأثمن من كميات النقود المدفوعه وكان النقود عربوناً لاسكات وتزييف صوت الانسان المثقف هنا . فلنتطافر اراده الزميل السكرتير العام ومن يقف معه ولتعلو رايه الخطأ وليكن الصمت والموت والتهجير من هذه المدينه علامه لصددق الانسان واصراره الذي تماهلت الرابطه عن الدفاع عنه بشكل فعلى .

أؤكد على قبول إستقالتي وأعول على الصمت كتاكيد على احترامي لنفسي ونيل مشاركتي هذا ما تبقى لنا من منفانا ، إنى ارى السياب بمأساته يتاجج ثانيه .

مع بالغ الاحترام الرسام العراقي

فايق حسين

STATEMENT

The assassination of Dr. Abdulrahman Qassimlu, Secretary of the Iranian Kurdistan Democratic Party, with two other Kurdish activists in Vienna, has shocked us and we outrightly condemn this act of terrorism.

Throughout our history we have opposed terrorism, and the Kurdish national movement has always avoided it as a means of promoting our national and democratic rights, although the Kurds as individuals or as people are subjected to an organized and methodical campaign of terror including the use of chemical weapons to wipe out their very existence - and despite the absence of any firm action by the international community to protect our rights and fundamental freedom.

The aim of whoever committed this crime was to reverse the approachment taking place between the Iranian K. D. P and the Islamic Republic of Iran.

Masoud Barzani
President,
Kurdistan Democratic Party

14.7.1989

AN APPEAL TO THE BRITISH PARLIAMENT:
ON THE SUPPLY OF BRITISH HAWK JETS TO IRAQ.

Last year, the civilized world, with varying degrees, condemned the Iraqi regime for its use of chemical weapons against the Kurdish population. Amnesty International and other humanitarian organizations have consistently implicated the regime in gross violations of human right.

Sir Geoffrey Howe has told the Iraqi minister of state for foreign affairs, that he considered the use of chemical weapons by his country "Uniquely Barbaric".

Recently the Iraqi Ambassador in London admitted after previous denials to the mass deportations of Kurds for "security reasons" to more convenient locations. yet British armament firms such as British Aerospace, RACAL, and GEC, were allowed to exhibit their hardware in the 1st Baghdad International Exhibition for military production, 28th April - 2nd May 1989. As a result BAe is about to conclude a billion pound contract with the Iraqi regime for the supply of 70 Hawk trainer aircrafts.

These planes are easily converted to military use and with a minimum technology, to carry missiles and chemical bombs. A similar plane, the Swiss (PC7 Pilatus), was modified to be used for military operations in Kurdistan and drop chemical weapons.

We are certain that if the BAe deal is approved by the British Government, these planes would be used primarily against our Kurdish people in pursuit of the Iraqi aim of obliterating our ancient people and homeland.

I therefore appeal to all parliamentarians across the party lines to consider the tragic consequences if this deal is approved by the British government and work for the total ban on Arm Sales to the Iraqi regime which has demonstrated its total disregard for human rights, International Law and the U.N. Charter to which it is a signatory.

Masoud Barzani
For the Iraqi Kurdistan Front

London
20th July, 1989.

To the World and British Public Opinion

Dear friends,

The end of 1st. World War saw the division and fragmentation of Kurdistan by the colonial powers and against the will of its people. Since then, over 20 million Kurds have been suffering from policies of assimilation and oppression which aim at the destruction of their very national existence.

Presently Kurdistan and the Kurdish National Liberation Movement are passing through very trying times. We see, on the one hand, the undeclared but racist war waged against our people by the Ba'athist regime in Iraq, a war which perpetuates the Ba'athist policies of deportation, arabisation, the suppression of all cultural, academic and human rights, detention and summary executions. The latest example of this policy was the execution of 70 Kurdish children from the city of Sulaimaniyah. All this continues while on the other hand Kurdistan has become the battlefield for the senseless and bloody Iraq-Iran war, which has entered its seventh year.

Our Kurdish people suffer from a similar situation in Turkey, where arbitrary imprisonment and torture take place, where the Kurds are deprived of their most basic human rights including the right to speak their own language, let alone the fact that the very existence of over 12 million Kurds is officially denied.

Both Turkish and Iraqi regimes have managed to pursue these policies by concealing the Kurdish situation from the world public opinion and by waging a campaign of terror and propaganda against the Kurdish people and his question. The designs and collusion of these two countries became apparent when on 20 April 1979 an agreement was concluded. This and the subsequent agreement of 1982 allow the Turkish troops to carry out hot pursuit operation into Iraqi territory and provide for cooperation and coordination of security matters between the two regimes. Thus it was that Turkish forces invaded Southern Kurdistan in 1983 under the very eyes of the Iraqi fascist regime.

Presently there are about 150,000 Turkish troops stationed on the border of Southern Kurdistan (Turkey-Iraq border) in preparation for ground operations against the struggle of our Kurdish people in Southern Kurdistan.

All these policies and agreements betray the two regimes' fear and anxiety over the continued strengthening of the Kurdish people's movement and its unity. Such fear and hysteria are clearly demonstrated by the fact that Saddam's fascist regime only few days ago acquiesced and even encouraged the dispatch of 30 aircrafts by Turkey into Southern Kurdistan, where they bombed Kurdish villages and killed hundreds of civilians. If anything, such policies and attitudes point to the deep-seated hatred and racist attitudes of those regimes against our Kurdish people.

We, therefore, call upon the British and world public opinion and all those who cherish human rights to condemn these racist and inhuman practices, to condemn those shameless agreements and policies of forced assimilation and oppression pursued against the Kurdish people. We urge you to demand a stop to these policies.

Long live the struggle of Kurdish people for the right of self determination
Long live the Kurdish liberation movement
Defeat and shame to the two fascist regimes of Ankara and Baghdad
Down with cowardly and treacherous agreements against our people
Glory to the immortal martyrs of Kurdistan

- Kurdistan Democratic Party-Iraq
- Patriotic Union of Kurdistan
- Kurdistan Socialist Party-Iraq
- Kurdistan Popular Democratic Party
- Kurdish Students Society in Europe-KSSE-UK Branch
- Association of Kurdistan Students Abroad-AKSA-UK Branch
- Kurdish Students Society in Europe-KSSE-UK Branch
- Union of Kurdistan Students and Youth in Europe-UKSYE- UK Branch

ناوهێك

- ١ - كورد . . . نایه وی له میژوو تیبگات ! سه باحی غالیب ٢
- ٢ - چاوپیکه وتنیک له گه ل کاک مه سهوود بارزانیدا ١٩
- ٣ - هوی ناچار بوونی هینانه وهی شیخ مه حموود له هندستانه وه .
- ٢٩ هاوار
- ٤ - ئیمه ی کورد چون له پیرۆستروکا تیده گهین .
- ٤٢ عادیل موراد
- ٥ - ده رباره ی سیاسه تی ده ره وهی سوقیه ت . . . سه عد ٥٠
- ٧٣ - لاپه ره کانی ژیانم که مالی شیخ غه ریب . . ٧٣
- ٧ - دوو چلی ووشکی داریک و دوو شتی هینده شتی تریش .
- ٩١ کاکه وه یس
- ٨ - دووازده سوواره س . ی ١٠٢
- ٩ شیعریکی بلاونه کراوه ی هیمن ١١١
- ١٠ - بارزان ئورخانی غالیب ١١٣
- ١١ - چه ند دیریکی زور شه حسر له شینی کاک ئازاددا .
- ١١٠ شیرکو وه زار
- ١٢ - داگیر کردنی کویت چ ده گه یه نی؟
- ١١٩ هه لوئیسستی کورد له و بـاره وه . . هه لوئیسست
- ١٢١ - به لگه نامه

chalakmuhamad@gmail.com

حسابی بانکی گۆقاری هه لۆیست

HALWEST = KURDISH MAGAZINE

ACCOUNT NUMBER 48433683

National Westminster Bank - PLC

Victoria Branch

169 Victoria Street

London SW 1E 5NB

England.

HALWEST

A general cultural magazine in Kurdish
published quarterly

NO 5

Second Period

MID 1990
